

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”

NADWIŚLAŃSKA GRUPA DZIAŁANIA
„E.O.CENOMA”
32-520 Szczurowa, ul. Rynek 4
tel./fax 014 671 40 70
NIP 569-157-23-61 REGON 150251189

Opracowanie: Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
Grudzień 2015 r.

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europa inwestująca w obszary wiejskie

Operacja, której celem jest wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich,
jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach działania

19. „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”,
poddziałanie 19.1 „Wsparcie przygotowawcze”

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Przewidywane wyniki operacji: zrealizowanie planu włączenia społeczności, w szczególności przygotowanie LSR

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Spis treści

1	Charakterystyka LGD	4
1.1	Nazwa Stowarzyszenia.....	4
1.2	Opis obszaru.....	4
1.3	Mapa obszaru	4
1.4	Opis procesu tworzenia partnerstwa.....	5
1.5	Opis struktury LGD	6
1.6	Opis składu organu decyzyjnego	9
1.7	Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	10
1.8	Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	10
2	Partycypacyjny charakter LSR.....	11
3	Diagnoza – opis obszaru i ludności	16
3.1	Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz obszary interwencji	17
3.2	Charakterystyka gospodarki obszaru.....	19
3.3	Rynek pracy.....	22
3.4	Działalność sektora społecznego i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.....	24
3.5	Problemy społeczne	24
3.6	Wewnętrzna spójność obszaru	25
4	Analiza SWOT	26
5	Cele i wskaźniki	29
6	Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	51
7	Plan działania	56
8	Budżet LSR	56
9	Plan komunikacji.....	57
10	Zintegrowanie	57
11	Monitoring i ewaluacja	61
12	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	64
	Wykaz wykorzystanej literatury i źródeł.....	66
	Spis tabel	67
	Spis wykresów.....	67
	Spis rysunków	68
	Załączniki do LSR	68
	Załącznik nr 1 – Procedura aktualizacji LSR.....	68
	Załącznik nr 2 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	69
	Załącznik nr 3 – Plan działania	71
	Załącznik nr 4 – Budżet LSR	77
	Załącznik nr 5 – Plan komunikacji.....	78

1 Charakterystyka LGD

1.1 Nazwa Stowarzyszenia

Lokalna Grupa Działania funkcjonuje pod nazwą: **Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”**. Działa jako Stowarzyszenie „specjalne”, które powstało w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Stowarzyszenie jest wpisane do KRS pod numerem 0000256221. Obecnie Grupa działa na mocy: ustawy z dnia 7 kwietnia 1989r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity z dnia 31 maja 2001r., Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015, poz. 378); ustawy z dnia 20 lutego 2015 r.o Wspieraniu Rozwoju Obszarów Wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. 2015 poz. 349), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006; rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L347/487 z 20.12.2013 r.) oraz Statutu. Biuro Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” mieści się przy ul. Rynek 4, w miejscowości Szczurowa na terenie gminy Szczurowa.

1.2 Opis obszaru

W skład obszaru Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” wchodzi 7 gmin, z czego jedna z gmin członkowskich znajduje się na terenie województwa świętokrzyskiego (Kazimierza Wielka), natomiast pozostałe 6 na terenie województwa małopolskiego (Bochnia, Drwinia, Koszyce, Nowe Brzesko, Rzezawa, Szczurowa). Dwie gminy są gminami miejsko-wiejskimi (Nowe Brzesko i Kazimierza Wielka), a pozostałe to gminy wiejskie. Żadna z 7 wymienionych gmin nie jest członkiem ani partnerem innej Lokalnej Grupy Działania. Według stanu na 31.XII 2013 r. liczba ludności wynosiła 74 735 osób, natomiast przy łącznej powierzchni gmin wynoszącej 721 km², średnia gęstość zaludnienia szacuje się na poziomie ponad 103,65 osoby/km². Dane w podziale na gminy prezentuje poniższa tabela 1.

Tabela 1 Gminy tworzące Nadwiślańską Grupę Działania „E.O.CENOMA”

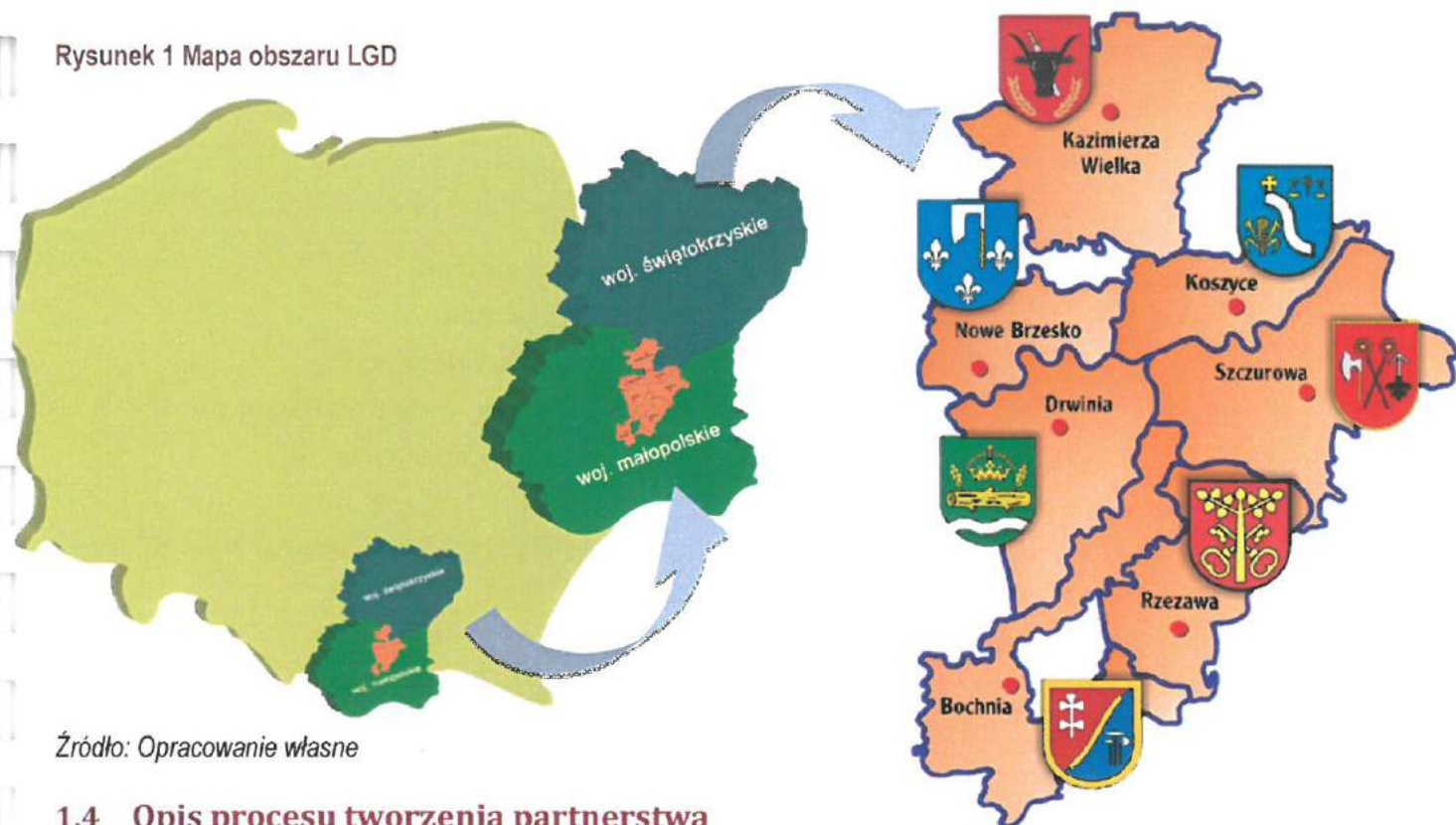
Gmina	Powierzchnia	Liczba ludności – stan na 31 XII 2013	Gęstość zaludnienia – stan na 31 XII 2013	Położenie powiat/województwo
Bochnia	132	19305	148	bocheński/małopolskie
Drwinia	108	6513	60	bocheński/małopolskie
Kazimierza Wielka	86	16591	119	kazimierski/świętokrzyskie
Koszyce	66	5681	86	proszowicki/małopolskie
Nowe Brzesko	54	5812	107	proszowicki/małopolskie
Rzezawa	135	11087	128	bocheński/małopolskie
Szczurowa	140	9746	72	brzeski/małopolskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

1.3 Mapa obszaru

Pomimo tego, że region Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” leży na terenie dwóch województw, charakteryzuje się wysokim stopniem spójności. Każda z gmin sąsiaduje bezpośrednio z co najmniej jedną gminą członkowską, np. Szczurowa sąsiaduje bezpośrednio z Rzezawą, Bochnią, Drwinia i Koszycami, a pośrednio poprzez Koszyce z Kazimierzą Wielką i z Nowym Brzeskiem. Ponadto wspólną cechą gmin członkowskich jest ich położenie w zakolu rzek: Wisły, Raby, Nidzicy i Szreniawy. Wszystkie te cechy znalazły odzwierciedlenie nie tylko w spójności przestrzennej, ale również przyrodniczej, kulturalnej i historycznej. Spójność obszaru prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 1 Mapa obszaru LGD

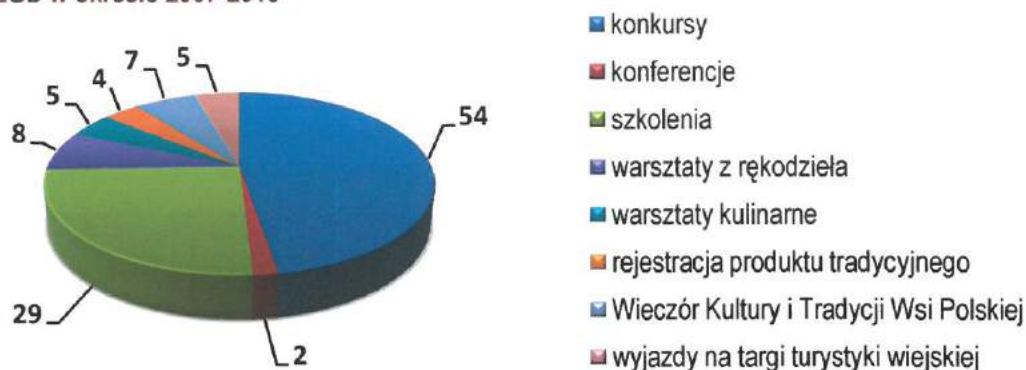
Źródło: Opracowanie własne

1.4 Opis procesu tworzenia partnerstwa

Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” została zarejestrowana w ramach realizacji I Schematu Pilotażowego Programu LEADER+ w 2006 roku. Proces tworzenia partnerstwa gmin rozpoczął się jednak wiele lat wcześniej podczas realizacji różnego rodzaju projektów oraz wspólnych inicjatyw przez jednostki samorządu terytorialnego, Centra Kultury, oraz formalne i nieformalne grupy mieszkańców. W styczniu 2005 roku samorządy siedmiu gmin: Bochnia, Drwinia, Kazimierza Wielka, Koszyce, Nowe Brzesko, Rzezawa oraz lider projektu - gmina Szczurowa, rozpoczęły realizację Pilotażowego Programu LEADER+, obejmującego swym zasięgiem obszar województwa małopolskiego i świętokrzyskiego. Wniosek o dofinansowanie projektu w ramach I Schematu LEADER + pod nazwą „Źródła sukcesu - tworzenie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) i Lokalnej Grupy Działania z wykorzystaniem naturalnych zasobów geotermalnych gmin Bochnia, Drwinia, Kazimierza Wielka, Koszyce, Nowe Brzesko, Rzezawa, Szczurowa”, uplasował się na czołowym miejscu w skali kraju. W ramach Schematu I powstała Lokalna Grupa Działania, zarejestrowana w KRS w dniu 28.04.2006 r. Inicjatorami powstania LGD byli lokalni liderzy, społecznicy, partnerzy gospodarczy oraz samorządy siedmiu gmin. Celem powstania stowarzyszenia było inicjowanie oraz realizacja działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, w tym kultywowania tradycji ludowych, ochrony dorobku historycznego, wykorzystania potencjału ludzkiego oraz zasobów przyrodniczych w celach gospodarczych. W ramach ówczesnego projektu opracowana została Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich, a poprzez przeprowadzone szkolenia, warsztaty i wyjazdy studyjne, podniesiono świadomość środowiska lokalnego oraz przygotowano go do wdrażania operacji mających na celu rozwój obszarów wiejskich. W ramach II Schematu Pilotażowego Programu LEADER+ wdrażana była ZSROW. Działania wynikające ze strategii były realizowane w oparciu o dwa tematy wiodące: poprawa jakości życia na terenach wiejskich oraz wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych regionu siedmiu gmin. Realizowane projekty były odpowiedzią na lokalne potrzeby społeczności, dzięki zastosowaniu w opracowywaniu strategii filozofii podejścia LEADER+, czyli partnerstwa, innowacyjności, zarządzania, oddolnego podejścia oraz współpracy. W ramach II Schematu przeprowadzono badania oraz opracowania dotyczące obszaru LGD. Efekt powyższych działań przejawiał się w aktywności lokalnych mieszkańców w okresie programowania 2007-2013. Kolejnym etapem rozwoju partnerstwa przedmiotowego obszaru było tworzenie Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach 4 Osi LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Na tym etapie ostatecznie ukształtowało się partnerstwo w ramach LGD. Strategiczne działania Stowarzyszenia polegały na wykorzystaniu turystycznych walorów przyrodniczych i kulturowych, pobudzaniu aktywności i integracji społeczności lokalnej, wsparciu konkurencyjności działalności rolniczej i pozarolniczej oraz zrównoważonemu korzystaniu z zasobów środowiska naturalnego. Sprawne funkcjonowanie Stowarzyszenia przez praktycznie dekadę skłoniło zarówno członków, jak i organy decyzyjne LGD do podjęcia decyzji o kontynuowaniu działalności w nowym okresie programowania. Nabyte doświadczenia osób i podmiotów uczestniczących w partnerstwie w latach poprzednich pozwoliło na sprawne przygotowanie się do nowej perspektywy. W perspektywie 2007-2013 LGD realizowała swoją strategię w ramach następujących działań:

1 – Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja, w ramach której zorganizowano 114 zadań, które prezentuje poniższy wykres.

Wykres 1 Zadania LGD w okresie 2007-2013

Źródło: Opracowanie własne

2 – Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju. W ramach tego działania udzielono dofinansowania beneficjentom. Poniższa tabela zawiera zestawienie przeprowadzonych naborów wniosków o dofinansowanie.

Tabela 2 Przeprowadzone nabory w ramach LSR wdrażanej w okresie 2007-2013

Działanie	Przeprowadzone nabory	Ilość złożonych wniosków	Wnioskowana kwota	Wyplacone środki
Odnowa i rozwój wsi	7	41	7 876 639,25	5 156 465,05
Małe projekty	6	111	2 303 066,31	1 479 942,98
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	6	19	1 559 914,98	515 103,49
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	5	18	2 349 778,53	701 654,00
RAZEM	24	189	14 134 399,07	7 853 165,52

Źródło: Opracowanie własne

3 – Realizacja projektów współpracy, w ramach których m.in. oznaczono ścieżkę rowerową, przeprowadzono konkurs ekologiczny wraz z wyjazdem na zieloną szkołę, zorganizowano dni produktu lokalnego oraz stworzono 2 miejscowości tematyczne.

Strategiczne działania od początku istnienia Stowarzyszenia skupiały się na poprawie jakości życia na obszarach wiejskich z wykorzystaniem zasobów naturalnych i kulturowych. Realizacja ZSRW i LSR przyczyniła się do poprawy infrastruktury publicznej – powstały nowe miejsca spotkań mieszkańców, doposażono istniejące obiekty, poszerzono ofertę spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i przyjezdnych (place zabaw, miejsca rekreacji, wydarzenia kulturalne i rozrywkowe). Generalnie w dużej mierze poprawiła się estetyka przestrzeni. Jakość usług świadczonych w rolnictwie uległa poprawie poprzez zakup nowego sprzętu, powstały nowe źródła dochodu dla rolników oraz nowe miejsca pracy. Część projektów dotyczyła promocji obszaru m.in. poprzez wydanie folderów i innych publikacji, dzięki czemu informacje nt. walorów obszaru znalazły większą liczbę odbiorców. Zrealizowane operacje stanowią podstawę do dalszych działań mających na celu dbanie o estetykę przestrzeni publicznej, promocję i rozwój turystyki, rozwój przedsiębiorczości, oraz kultywowanie tradycji i produktów lokalnych. Zakończone projekty będą tworzyć swoistego rodzaju katalog dobrych praktyk i przykład dla potencjalnych beneficjentów. Efektem przeprowadzonych badań i opracowań dotyczących obszaru LGD oraz powyższych działań jest to, że mieszkańcy mają świadomość własnej tożsamości i są przygotowani do wprowadzenia zmian na lepsze w swoich „małych ojczyznach”. Stowarzyszenie w swej działalności wychodzi naprzeciw potrzebom lokalnej społeczności.

W okresie realizacji PROW 2014-2020 LGD zamierza kontynuować swoją dotychczasową politykę, biorąc pod uwagę zmieniające się preferencje mieszkańców i otoczenia oraz wyniki ewaluacji.

1.5 Opis struktury LGD

Strukturę Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” tworzą:

- Walne Zebranie Członków,
- Komisja Rewizyjna,

- Rada,
- Zarząd,
- Biuro Stowarzyszenia.

W związku z tym, że LGD uczestniczyło we wszystkich edycjach programu LEADER, kadra niezbędna do zarządzania oraz większość członków posiada wieloletnie doświadczenie w realizacji operacji związanych z wdrażaniem Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność. Członkowie LGD byli beneficjentami oraz partnerami wielu projektów realizowanych z PROW 2007-2013, których mierzalne efekty są widoczne m.in. w postaci zmodernizowanych Domów Kultury i świetlic wiejskich, zrewitalizowanej przestrzeni publicznej, wyposażonych Kół Gospodyń Wiejskich, zakupionych strojów regionalnych i instrumentów. Dodatkowo, osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD posiadają kompetencje gwarantujące właściwy wybór operacji

z przyjętą strategią. **Członkowie LGD reprezentują trzy sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny, w tym mieszkańców. Skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności bez dominacji jakiejkolwiek grupy interesu. Wszystkie trzy sektory są obecnie reprezentowane również w Radzie Stowarzyszenia.** Udział w partnerstwie trzech sektorów pozwala na wypracowanie rozwiązań uwzględniających interesy zarówno mieszkańców i organizacji społecznych, jak i sektora publicznego i przedsiębiorców, w tym zidentyfikowanych grup defaworyzowanych. Tym samym praktycznie wszystkie główne grupy docelowe przedsięwzięć szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR realizowanych w ramach LSR są reprezentowane w Stowarzyszeniu. **Według stanu na 18.12.2015 roku Stowarzyszenie liczy: 14 członków z sektora gospodarczego, 64 z sektora społecznego, w tym mieszkańców i 8 członków reprezentujących sektor publiczny.** Strukturę członków według sektorów i gmin prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3 Struktura członków Stowarzyszenia wg sektorów

Gmina	Sektor społeczny	Sektor gospodarczy	Sektor publiczny
Bochnia	9	2	1
Drwinia	6	3	1
Kazimierza Wielka	11	2	1
Koszyce	8	2	1
Nowe Brzesko	8	1	1
Rzezawa	8	2	1
Szczurowa	14	2	2
RAZEM	64	14	8

Źródło: Opracowanie własne

Szczególną rolę w Stowarzyszeniu pełnią reprezentanci podmiotów ekonomii społecznej. Są to Stowarzyszenia, Spółdzielnie Socjalne, organizacje pozarządowe i partnerstwa tworzące na terenie LGD dwie Wioski Tematyczne. Członkami Stowarzyszenia są również osoby z grup defaworyzowanych, w tym kobiety, osoby 50+, osoby długotrwale bezrobotne, osoby bezrobotne do 25 r.ż., osoby bez doświadczenia zawodowego. Partycypacja wszystkich mieszkańców przy określaniu celów, przedsięwzięć i preferowanych operacji poprzez kryteria wyboru pozwoli zmierzyć się z działaniami na rzecz poprawy zatrudnienia, tworzenia miejsc pracy, przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, rozwoju ekonomii społecznej, rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności. Rada Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” obecnie liczy 15 osób, od których wymagana jest wiedza nt. przepisów powszechnie obowiązujących regulujących problematykę PROW 2014-2020. Pożądane jest doświadczenie w planowaniu i wdrażaniu projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych. Analizując opisy kompetencji członków Rady należy podkreślić duże doświadczenie członków organu w realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, wynikające z wykonywanej pracy zawodowej. Poza tym praktycznie większość członków posiada wykształcenie wyższe. Wszyscy członkowie cechują się dużym zaangażowaniem w sprawy lokalne, przejawiając się m.in. działalnością w organizacjach społecznych (OSP, inne stowarzyszenia). Reprezentanci sektora gospodarczego posiadają doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej. Dodatkowo w Radzie zasiadają przedstawiciele różnych grup wiekowych (poniżej 35 roku życia, jak i starsze), o różnym statusie zawodowym (student, bezrobotny, emeryt, osoby aktywne zawodowo jako pracownicy i jako przedsiębiorcy). W związku z tym należy stwierdzić, że wybrana Rada ma kompetencje właściwe do tego, by zapewnić właściwy przebieg procesu oceny i wyboru operacji do dofinansowania w ramach wdrażania niniejszej strategii.

Zarząd Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”, obecnie liczy 3 osoby. Prezes i Skarbnik zarządzają LGD od początku jego istnienia, natomiast V-ce Prezes od 2009r. Ponadto wszyscy byli członkami założycielami. Zestawienie najważniejszych kompetencji członków Zarządu zawiera poniższa tabela.

Tabela 4 Kompetencje członków Zarządu Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”

Członek Zarządu	Kluczowe kompetencje
Prezes	- wieloletnia aktywność społeczna i współpraca z lokalnymi organizacjami, - kilkunastoletnie doświadczenie w pracy zawodowej – od 10 lat kierownik Referatu Inwestycji, Ochrony Środowiska, Gospodarki Mieniem Komunalnym i Rozwoju Gminy w Urzędzie Gminy Szczurowa, - wykształcenie wyższe (marketing i zarządzanie, rachunkowość, funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw), - studia podyplomowe (gospodarka i administracja publiczna), - świadczenie kwalifikacyjne Ministra Finansów uprawniające do samodzielnego prowadzenia ksiąg rachunkowych, - przygotowywanie wniosków aplikacyjnych dla przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych ze środków zewnętrznych, - koordynowanie i rozliczanie projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, w tym unijnych (Sapard, MRPO, LEADER, PROW), - członek Małopolskiej Sieci Koordynatorów ds. Funduszy Strukturalnych, - liczne odbyte szkolenia w zakresie m.in.: zarządzania projektami i pozyskiwania środków europejskich, pisanie wniosków o dofinansowanie z Funduszy Europejskich, ochrony przyrody, prawa zamówień publicznych.
V-ce Prezes	- kilkunastoletnie doświadczenie w pracy zawodowej – od 14 lat Dyrektor Gminnego Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Szczurowej, - wykształcenie wyższe – zarządzanie strategiczne, - liczne odbyte szkolenia w zakresie m.in.: zarządzania, pozyskiwania środków zewnętrznych, finansów publicznych, - realizacja wielu projektów z zakresu kultury.
Skarbnik	- kilkunastoletnie doświadczenie w pracy zawodowej, m.in. praca w Urzędzie Miejskim w Bochni na stanowisku: Inspektor, prowadzenie działalności gospodarczej, praca w Urzędzie Gminy w Rzeszawie, na stanowisku inspektor ds. zamówień publicznych i specjalista ds. pozyskiwania funduszy przedakcesyjnych, - od 2005 ekspert ds. pozyskiwania funduszy strukturalnych oraz Kierownik Referatu Rozwoju i Promocji Gminy Rzeszawa, - Sekretarz Gminy Drwinia - obecnie Sekretarz Gminy Wierzchosławice

Źródło: Opracowanie własne

Osoby zasiadające w Zarządzie LGD mają wystarczające kompetencje pozwalające na sprawne zarządzanie organizacją, nadzór nad pracownikami biura i współdziałanie przy realizacji LSR.

Kompetencje osób zatrudnionych w biurze LGD sprecyzowane zostały w Regulaminie Biura. Obecnie w biurze zatrudnione są 2 osoby: dyrektor biura i pracownik biurowy. Osoba zatrudniona obecnie na stanowisku Dyrektora Biura spełnia wszystkie wymagania określone dla tego stanowiska, tj.:

- posiada wykształcenie wyższe (specjalność: Infrastruktura i Logistyka Obszarów Wiejskich na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie),
- posiada doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy i zarządzaniu projektami – od 2009 r. pełni funkcję Dyrektora Biura Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”, ponadto pełni funkcję specjalisty ds. funkcjonowania LGD, nabywania umiejętności i aktywizacji, była odpowiedzialna za projekty realizowane przez Stowarzyszenie w ramach 4 Osi Leader,
- działa w strukturach Stowarzyszenia Rozwoju i Promocji wsi Niedzieliska (członek Zarządu) i w strukturach Stowarzyszenia Ziemi Strzeleckiej „Złoty Kłos” (przewodnicząca Komisji Rewizyjnej),

- ukończyła różnego rodzaju szkolenia, w tym szkolenie „Metodyka kontroli LGD oraz ocena realizacji LSR”, szkolenia w ramach Modułu I: Podniesienie standardów organizacyjnych LGD z zakresu: budowanie trwałego i zaangażowanego zespołu, strategiczne planowanie rozwoju organizacji, zasady budowania partnerstwa, prowadzenie konsultacji społecznych, diagnoza i zrozumienie potrzeb społecznych, zasady przygotowania skutecznej strategii regionu oraz w ramach Modułu II: Nowoczesne technologie ułatwiające zarządzanie NGO i projektami, profesjonalne prowadzenie spotkań, metody rozwiązywania konfliktów, wystąpienia publiczne, myślenie projektowe.

Dyrektor Biura uczestniczyła w całym procesie wdrażania LSR, poza tym organizuje prace biura, zapewnia obsługę posiedzeń WZC, Zarządu i Rady. Powyższe zestawienie wskazuje, że kwalifikacje są odpowiednie na stanowisko Dyrektora Biura i pozwalają zapewnić sprawne tworzenie i zarządzanie procesami rozwoju na obszarze objętym Strategią.

Drużyna z zatrudnionych obecnie osób w Biurze spełnia wymagania określone dla stanowiska pracownik biurowy, tj.:

- posiada wykształcenie wyższe (studia pierwszego stopnia, licencjackie - specjalność: agroekonomia na Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie, studia drugiego stopnia, magisterskie - specjalność: marketing i zarządzanie w agrobiznesie na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie),
- posiada doświadczenie w pracy o podobnym charakterze (od marca w biurze LGD),
- posiada prawo jazdy kat. B,
- ukończyła szkolenia zw. z tematyką funkcjonowania LGD, w tym szkolenie „Zasady przyznawania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, szkolenie „Metodyka kontroli LGD oraz ocena realizacji LSR”, szkolenia w ramach Modułu I: Podniesienie standardów organizacyjnych LGD z zakresu: budowanie trwałego i zaangażowanego zespołu, strategiczne planowanie rozwoju organizacji, zasady budowania partnerstwa, prowadzenie konsultacji społecznych, diagnoza i zrozumienie potrzeb społecznych, zasady przygotowania skutecznej strategii regionu oraz w ramach Modułu II: Nowoczesne technologie ułatwiające zarządzanie NGO i projektami, profesjonalne prowadzenie spotkań, metody rozwiązywania konfliktów, wystąpienia publiczne, myślenie projektowe.

Kompetencje pracowników Biura są wystarczające by zapewnić właściwą obsługę procesu wdrażania Strategii, w tym realizację operacji własnych i projektów współpracy. Tym samym spełniony jest warunek, że co najmniej 50% pracowników zatrudnionych w biurze LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym/regionalnym. Na etapie wdrażania strategii i realizacji projektów własnych planuje się zwiększenie zatrudnienia o 1 etat na stanowisku: Asystent Dyrektora – wymagane kompetencje jak w przypadku pozostałych pracowników, pożądane doświadczenie na podobnym stanowisku. Prowadzenie księgowości oraz porady prawne świadczone są w formie umowy zlecenia. Regulamin biura zakłada możliwość dostosowania zatrudnienia do bieżących potrzeb sprawnego funkcjonowania LGD. Z uwagi na prowadzenie przez pracowników biura także doradztwa, w obszarze tym pracownicy biura będą poddawani okresowym badaniom monitorującym mającym na celu ocenę efektywności udzielonego doradztwa. Regulamin biura zawiera szczegółowo określenie zadań przypisanych do poszczególnych stanowisk.

1.6 Opis składu organu decyzyjnego

W skład Rady wchodzi wszystkie 3 sektory, w tym mieszkańcy obszaru, przy czym żadna z grup interesów nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. Przedstawiciele sektora publicznego stanowią mniej niż 30% składu Rady. Członkowie Rady powoływani są przez WZC. Zgodnie z Regulaminem Rady Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” w jej skład może wchodzić od 14 do 21 osób reprezentujących obszar wszystkich gmin wchodzących w skład LGD oraz wszystkie sektory (**publiczny, gospodarczy i społeczny w tym mieszkańcy**). Walne Zebranie Członków podjęło uchwałę o powołaniu 15 członków Rady:

1. Sektor publiczny – 3 osoby reprezentujące gminy,
2. Sektor gospodarczy – 5 osób reprezentujących 3 podmioty gospodarcze, 1 spółdzielnię socjalną i 1 rolnik, będących członkami Rady Decyzyjnej;
3. Sektor społeczny – 7 osób reprezentujących różne podmioty społeczne, takie jak: OSP, stowarzyszenia i mieszkańcy – będących członkami Rady Decyzyjnej.

W skład Rady Decyzyjnej wchodzi 4 przedstawiciele mieszkańców obszaru LGD. Procentowy udział członków organu decyzyjnego Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” z poszczególnych sektorów, przedstawia się następująco:

1. Sektor publiczny – 20%;
2. Sektor gospodarczy – 33 %;

3. Sektor społeczny – 47 %.

Ponadto przewiduje się prowadzenie przez Zarząd rejestru interesów członków organu decyzyjnego. Pozwoli to zidentyfikować charakter powiązań poszczególnych członków Rady z wnioskodawcami bądź operacjami. Na podstawie powiązań ustalono, że obecny skład Rady ma powiązania z następującymi grupami interesów:

1. Sektor publiczny – 7 z 15 osób jest powiązanych z sektorem publicznym,
2. Sektor gospodarczy – 6 z 15 osób jest powiązanych z sektorem gospodarczym,
3. Sektor społeczny – 7 z 15 osób jest powiązanych z sektorem społecznym.

Z rejestru interesów wynika, że żaden sektor nie dominuje, biorąc pod uwagę reprezentowaną grupę interesów. Kompetencje osób wchodzących w skład Rady określono w podrozdziale – Opis struktury LGD

1.7 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Funkcjonowanie Rady określa szczegółowo Regulamin Rady Stowarzyszenia, uchwalany przez WZC. Zapisy dotyczą m.in. organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy Rady, konieczności zachowania tzw. parytetu każdorazowo w głosowaniu dotyczącym poszczególnych operacji. Regulamin określa także zasady udziału w pracach Rady, konieczność uzyskania pozytywnego wyniku z testu wiedzy nt. przepisów powszechnie obowiązujących regulujących problematykę PROW 2014-2020 oraz z zakresu LSR, obowiązujących procedur wyboru i kryteriów wyboru. Regulamin wskazuje też przypadki uzasadniające odwołanie członka Rady, wskazuje zasady zachowania bezstronności i poufności podczas głosowania. **Regulamin Rady Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” dopuszcza możliwość dokonywania oceny operacji przez zespoły**, których liczebność i skład określi Przewodniczący Rady. **Szczegółowo sposób postępowania w przypadku oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD, projektów grantowych i operacji własnych opisują procedury oceny i wyboru.** Zgodnie z nimi Przewodniczący zapewnia prawidłowy przebieg procesu oceny i wyboru operacji. Z kolei Sekretarz czuwa nad prawidłowym przebiegiem głosowania, w szczególności nad tym, by w wyborze operacji nie uczestniczyły osoby do tego nieuprawnione, dokonuje zliczenia głosów, czuwa nad poprawnością dokumentacji Rady i jej zgodnością formalną, a w szczególności nad prawidłowością wypełniania kart oceny operacji. Czuwa również nad poprawnością dokonywania ocen pod względem zachowania odpowiedniej proporcji parytetów. **Ustalono również zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen danej operacji przez poszczególnych członków Rady** – odpowiednie zapisy znajdują się w **procedurach oceny i wyboru w ramach poszczególnych sposobów realizacji operacji**. W procesie oceny i wyboru operacji przewiduje się wykorzystanie Platformy Obsługi Projektów. Jest to innowacyjne rozwiązanie w stosunku do funkcjonującego dotychczas. Polega na zastosowaniu oprogramowania komputerowego pozwalającego na bezpieczne porozumiewanie się członków Rady Decyzyjnej i ocenę wniosków on-line.

1.8 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Najważniejszym dokumentem regulującym funkcjonowanie Stowarzyszenia jest Statut, przyjęty i aktualizowany przez Walne Zebranie Członków (WZC) uchwałą. Reguluje podstawowe zasady działania stowarzyszenia, w tym cele i formy działania, warunki zasady nabycia członkostwa w LGD, określenie władz i ich kompetencji oraz zasad pracy, sposób zarządzania majątkiem stowarzyszenia. Ponadto WZC jest uprawnione do uchwalania i aktualizacji Regulaminu Rady Stowarzyszenia, regulującego funkcjonowanie organu decyzyjnego i sposób przeprowadzania oceny i wyboru operacji do dofinansowania. Dla obsługi Zarządu i Rady Stowarzyszenia funkcjonuje biuro LGD. Organizację i funkcjonowanie biura regulują zapisy Regulaminu biura LGD, przyjmowanego i aktualizowanego uchwałą Zarządu Stowarzyszenia. Regulamin reguluje w szczególności zadania z zakresu obsługi prac Zarządu, Komisji Rewizyjnej WZC, strukturę organizacyjną, kompetencje wymagane na poszczególnych stanowiskach, zakresy odpowiedzialności poszczególnych pracowników, zasady czasu pracy, kar porządkowych, wynagradzania i premii, kwestie dysponowania środkami pieniężnymi i rozliczeń kosztów podróży. Ponadto aspekty funkcjonowania Stowarzyszenia regulowane są przez:

- Regulamin Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin reguluje m.in. kwestie związane z zasadami zwoływania i sposobem prowadzenia Zwyczajnego i Nadzwyczajnego Zebrania Członków, jego przebiegiem, sposób podejmowania decyzji i dokumentowania.
- Regulamin Komisji Rewizyjnej, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin określa skład Komisji, czas trwania kadencji, zasady wygasania mandatu członka Komisji, uprawnienia Komisji (np. do oceny działalności Zarządu, do zwoływania WZC), zasady sporządzania protokołów z prac Komisji, zasady podejmowania działań w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

- Regulamin Zarządu Stowarzyszenia, podejmowany i aktualizowany uchwałą WZC. Regulamin reguluje w szczególności czas trwania kadencji, zasady wygasania mandatu członka Zarządu, zasady nadawania członkostwa, zasady określania systemu zarządzania Stowarzyszeniem, przygotowania sprawozdań finansowych, podziału funkcji w Zarządzie, zasady zwoływania, prowadzenia i protokolowania posiedzeń, zasady głosowania na posiedzeniach i podejmowania uchwał. Dokumentami regulującymi wybór operacji do dofinansowania są:
1. Podejmowane i aktualizowane przez Zarząd:
 - Procedura oceny i wyboru operacji własnych LGD w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020, - reguluje sposób oceny operacji własnych, ich wyboru, procedurę oceny, ogłaszania i wyboru realizatorów, sposób prowadzenia dokumentacji i informowania, wzory dokumentów.
 - Procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020, - reguluje sposób ogłaszania naborów, składania i wycofywania wniosków, rejestrowania, dokonywania weryfikacji i oceny oraz ustalania kwoty wsparcia, sposób wyboru grantobiorców, przekazywania informacji wnioskodawcom, procedurę odwoławczą, zasady zawierania umów, weryfikacji i rozliczania operacji oraz monitoringu i sprawozdawczości, wzory dokumentów.
 - Procedura oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 realizowanych przez podmioty inne niż LGD – reguluje sposób ogłaszania naborów, składania i wycofywania wniosków, rejestrowania, dokonywania weryfikacji i oceny oraz ustalania kwoty wsparcia, przekazywania informacji wnioskodawcom, procedurę odwoławczą, wzory dokumentów.
 2. Podejmowane i aktualizowane przez WZC:
 - Procedura ustalania kryteriów wyboru operacji i ich zmiany – reguluje sposób ustalania oraz dokonywania zmian kryteriów wyboru i podawania ich do publicznej wiadomości.

2 Partycypacyjny charakter LSR

Z uwagi na to, że LGD zakłada współdziałanie podmiotów z trzech sektorów oraz podejście oddolne na każdym z etapów budowania strategii wykorzystywano metody pozwalające zaangażować społeczność lokalną. Sama strategia została opracowana przez pracowników Biura LGD i członków Zarządu oraz przy pomocy lokalnej społeczności (głównie danych zebranych podczas spotkań konsultacyjnych i badań ankietowych). Nie zlecono opracowania Strategii podmiotowi zewnętrznemu. Metody partycypacji zastosowane w kluczowych etapach prac przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Metody partycypacji zastosowane w procesie opracowania Strategii

Metody partycypacji	Etap I prac nad Strategią - definiowanie potrzeb i analizy SWOT	Etap II prac nad Strategią - określenie celów i wskaźników oraz opracowanie planu działania	Etap III prac nad Strategią - opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	Etap IV prac nad Strategią - opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji	Etap V prac nad Strategią - przygotowanie planu komunikacji
Otwarte spotkania warsztatowe	X	X	X	X	X
Badania ankietowe wraz z kartami pomysłu	X	X	X	X	X
Dyżury telefoniczne	X	X	X	X	X
Punkt konsultacyjny	X	X	X	X	X
Dyżury pracowników on-line	X	X	X	X	X

Warsztaty dialogu społecznego	X	X	X	X	X
--------------------------------------	---	---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne

Na poszczególnych kluczowych etapach prac nad Strategią zastosowano 6 partycypacyjnych metod konsultacji. Łącznie podczas konsultacji społecznych oraz w warsztatach dialogu społecznego wzięło udział 331 osób oraz zebrano 354 ankiety. Na podstawie analizy ankiet i list obecności można stwierdzić, że struktura poszczególnych sektorów w przeprowadzonych badaniach przedstawia się następująco: społeczny 76%, gospodarczy 16%, publiczny 8%. Spotkania zostały zorganizowane na terenie każdej gminy, by zapewnić udział przedstawicieli różnych grup społecznych. W spotkaniach brali udział zarówno mieszkańcy zainteresowani rozwojem gminy, jak i przedstawiciele władz gminy, podmioty gospodarcze i organizacje społeczne oraz grupy nieformalne, w tym parafie. Dzięki podzieleniu prac nad Strategią na kilka etapów i wdrożeniu różnych metod włączania mieszkańców i innych podmiotów związanych z gminami tworzącymi Grupę możliwe było uzyskanie pełnego obrazu obszaru objętego Strategią.

Etap I prac nad Strategią-definiowanie potrzeb i analiza SWOT

Przeprowadzono cykl 7 otwartych spotkań warsztatowych oraz 1 warsztat dialogu społecznego z przedstawicielami samorządów gminnych. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 167 osób:

- 28.08.2015 – w gminie Szczurowa,
- 03.09.2015 – w gminie Drwinia,
- 08.09.2015 – w gminie Rzeszawa,
- 15.09.2015 – w gminie Bochnia,
- 21.09.2015 – w gminie Koszyce,
- 25.09.2015 – w gminie Nowe Brzesko,
- 29.09.2015 – w gminie Kazimierza Wielka.

Spotkania zostały zorganizowane w każdej z gmin, ponieważ ich celem było zarówno opracowanie analizy SWOT, jak i przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej opracowania LSR. Z przeprowadzonych spotkań sporządzono wskazania mocnych i słabych stron obszaru, określono cele i wskaźniki, opracowano plan działania, określono efekty realizacji LSR. W powiązaniu z dostępnymi danymi statystycznymi możliwe było opracowanie pełnej diagnozy obszaru objętego strategią i wyodrębnienie grup defaworyzowanych. Przeprowadzono także badania ankietowe na grupie 196 respondentów. Ankiety zostały rozdysponowane na całym obszarze LGD i były wypełnione przez przedstawicieli wszystkich trzech sektorów. Respondenci wskazywali m.in. obszary wymagające z ich punktu widzenia największej interwencji i wymagające uwzględnienia w strategii. Celem ankiety było poznanie opinii i preferencji mieszkańców związanych z postrzeganiem jakości życia na obszarze LGD oraz wskazywano propozycje realizacji projektów. Ponadto zastosowano metody udzielania informacji i doradztwa bezpośrednio w biurze Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” przez pracowników biura, dyżury telefoniczne oraz rozpowszechnianie ankiety przez stronę internetową LGD (dyżur pracowników on-line).

Etap II prac nad Strategią - określenie celów i wskaźników oraz opracowanie planu działania

W dniu 4 listopada 2015r. zorganizowano otwarte spotkanie warsztatowe oraz w dniu 2 listopada 2015r. - warsztat dialogu społecznego z przedstawicielami samorządów gminnych. Łącznie w spotkaniach wzięło udział 73 osoby. Prowadzono doradztwo bezpośrednio w biurze LGD, a także telefonicznie. Wykorzystano także drogę mailową do zgłaszania uwag i wniosków. Ponadto wykorzystano badanie ankietowe na grupie 196 respondentów. Każdy z trzech sektorów był reprezentowany wśród respondentów. Pozwoliło to na zdefiniowanie celów i pożądaných efektów realizacji strategii. Ponadto na stronie internetowej na bieżąco podawane były informacje dot. prowadzonych konsultacji. Wnioski, które wpłynęły w ramach konsultacji zostały poddane przez pracowników biura we współpracy z Zarządkiem analizie i w dużej części przyjęte. Z kolei część została odrzucona, mając na uwadze jakość i cel, jakiemu ma służyć Strategia.

Etap III prac nad Strategią - opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów

Przeprowadzono 1 warsztat dialogu społecznego z przedstawicielami samorządów gminnych w dniu 10 grudnia, oraz 2 otwarte spotkania warsztatowe w dniach 20 listopada i 3 grudnia. Uczestniczyło w nich łącznie 91 osób. Wykorzystano również wszystkie wyżej wymienione metody partycypacji.

Etap IV prac nad Strategią - opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji

Wykorzystano doradztwo i przyjmowanie sugestii i wniosków bezpośrednio podczas dyżurów w biurze LGD, telefonicznie oraz drogą mailową. Ponadto przeprowadzono 1 warsztat dialogu społecznego z przedstawicielami samorządów gminnych w dniu 10 grudnia, oraz 2 otwarte spotkania warsztatowe w dniach 20 listopada i 3 grudnia. Uczestniczyło w nich łącznie 91 osób. Dodatkowo na tym etapie wykorzystano wyniki badań własnych i ewaluację strategii wdrażanej w okresie finansowania 2007-2013.

Etap V prac nad Strategią - przygotowanie planu komunikacji

Wykorzystano przede wszystkim badanie ankietowe na grupie 158 respondentów. Opracowana w tym celu ankieta dotyczyła preferencji mieszkańców w zakresie komunikacji na różnych etapach wdrażania LSR. Przygotowanie planu komunikacji było również przedmiotem warsztatu dialogu społecznego z przedstawicielami samorządów gminnych w dniu 10 grudnia, oraz podczas 2 otwartych spotkań warsztatowych w dniach 20 listopada i 3 grudnia, w których wzięło udział 91 osób. Skorzystano z metody konsultacji podczas dyżurów w biurze LGD, telefonicznie oraz drogą mailową. Dodatkowo wykorzystano wyniki badań własnych. Dzięki temu zostały wyodrębnione metody, które w opinii późniejszych odbiorców działań komunikacyjnych są najbardziej adekwatne.

Podsumowanie prac nad Strategią – konsultacje dokumentu

Ostatnim etapem było poddanie konsultacjom opracowanej końcowej wersji dokumentu przed zatwierdzeniem jej przez Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków. Informacja o możliwości zapoznania się i wnoszenia uwag do projektu dokumentu w biurze Grupy została zamieszczona na stronie internetowej LGD. Podczas każdego z etapów opracowywania Strategii pracownicy biura udzielali informacji oraz przyjmowali sugestie i wnioski mieszkańców i podmiotów zainteresowanych wdrożeniem LSR bezpośrednio w siedzibie Biura, telefonicznie i drogą mailową. Informacje o procesie pisania LSR oraz możliwości wniesienia nowych pomysłów czy uwag, były również zamieszczane na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin członkowskich, oraz ogłaszane przez parafie. Ważnym elementem komunikacji z podmiotami i osobami zaangażowanymi w realizację LSR była strona internetowa <http://www.cenoma.pl/>, na której na bieżąco umieszczane były informacje dot. planowanych spotkań i poszczególnych etapów prac nad strategią. Wnioski, które wpłynęły w ramach konsultacji zostały poddane przez pracowników biura we współpracy z Zarządem analizie i w dużej części przyjęte. Z kolei część została odrzucona, mając na uwadze jakość i cel, jakiemu ma służyć Strategia. Wnioski te dotyczyły jednostkowych problemów, które nie były akceptowane przez większość mieszkańców. Wykorzystanie tak dużej ilości metod partycypacyjnych na wszystkich etapach budowy Strategii jest innowacyjnym podejściem, niestosowanym do tej pory przy opracowaniu strategii ponadlokalnej na analizowanym obszarze. Zakłada się zaangażowanie społeczności lokalnej również na etapie wdrażania strategii, przede wszystkim drogą informowania poprzez Internet, telefonicznie oraz podczas bezpośrednich kontaktów (konsultacje w biurze LGD, spotkania informacyjno-konsultacyjne). Poza tym na potrzeby systemu ewaluacji i monitoringu zakłada się przeprowadzenie ankietyzacji celem uzyskania danych niezbędnych do oceny badanych aspektów wdrażania strategii.

Aktualizacja dokumentu

W przypadku konieczności aktualizacji strategii zakłada się przeprowadzenie spotkań konsultacyjnych oraz prowadzenie konsultacji drogą mailową, telefoniczną i bezpośrednio w biurze LGD. Zakłada się również umieszczenie propozycji zmian na stronie internetowej LGD. Potrzeba aktualizacji Strategii może się pojawić w wyniku zmiany przepisów regulujących kwestie RLKS lub znaczącej zmiany warunków realizacji Strategii (np. zmiany danych dot. obszaru). Ewentualnym wskazaniem do aktualizacji Strategii mogą się okazać wyniki przeprowadzonych kontroli/ocen/monitoringu/ewaluacji i konieczność wdrożenia zaleceń pokontrolnych. Ewentualny wniosek o aktualizację Strategii może złożyć każdy organ Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”, tj. Rada, Zarząd, Komisja Rewizyjna lub grupa min. 10% członków Stowarzyszenia. Procedurę aktualizacji LSR zawiera Załącznik nr 1 – Procedura aktualizacji LSR. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR oraz wyniki, zostały zaprezentowane w odpowiednich rozdziałach strategii, tj: *Diagnoza – opis obszaru i ludności*, *Analiza*, *Cele i wskaźniki*, *Sposób wyboru i oceny operacji* oraz *sposób ustanawiania kryteriów wyboru*, *Plan komunikacji* i *Monitoring i ewaluacja*. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które zostały wykorzystane do opracowania LSR:

- dane dotyczące walorów obszaru LGD,
- pozytywne i negatywne czynniki zewnętrzne oraz wewnętrzne,
- główne cele i preferowane projekty,
- wstępny harmonogram działania,

- propozycje kryteriów wyboru operacji w poszczególnych kategoriach, poziom dofinansowania,
- preferowany sposób aktualizacji i monitorowania, realizacji strategii,
- preferowany sposób komunikacji ze społecznością lokalną.

Wnioski zgłaszane przez poszczególne grupy docelowe przedstawia poniższa tabela:

Tabela 6 Przypisane wnioski do grup docelowych objętych badaniem

Lp.	Sektor	Główne wnioski grupy docelowej
1	Gospodarczy	- preferencje w zakładaniu działalności gospodarczej i utrzymaniu miejsc pracy, - tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości (uzbrojenie terenów inwestycyjnych, dostępność komunikacyjna) - podniesienie kwalifikacji w zarządzaniu i prowadzeniu działalności, - stworzenie możliwości do integracji środowiska biznesu, - tworzenie instytucji okołobiznesowych, - dostosowanie rolnictwa do zmieniającego się otoczenia.
2	Spółeczny	- wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu, - pielęgnacja wielopokoleniowych więzi społecznych, - budowa/remonty/modernizacja infrastruktury publicznej w tym dróg, szkół, instytucji kultury, - utworzenie nowych miejsc pracy, - renowacja zabytków, w tym należących do osób prywatnych, - turystyczne wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych, - rozwój agroturystyki, w tym turystyki weekendowej, - działania na rzecz tradycji i produktów lokalnych i zwiększenie integracji społecznej, - wsparcie finansowe działań społecznych i pomoc organizacyjna.
3	Publiczny	- zwiększenie środków na inwestycje publiczne, - zwiększenie roli instytucji społecznych w realizacji zadań publicznych, - podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i wykorzystaniu energii odnawialnej, - konieczność kultywowania tradycji ludowych wśród mieszkańców, - poprawa estetyki miejsc publicznych i podniesienie bezpieczeństwa publicznego, - promocja i tworzenie terenów inwestycyjnych.
4	grupy de faworyzowane	- zwiększenie liczby miejsc pracy, - ulgi i pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej oraz premiowanie przedsiębiorstw zatrudniających osoby z grup defaworyzowanych, - organizowanie różnych form zagospodarowania czasu wolnego w celu integracji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, - aktywizacja poprzez organizowanie szkoleń, kursów, warsztatów, - zapewnienie bezpłatnej profesjonalnej obsługi medycznej, - zorganizowanie różnych form opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola, zajęcia świetlicowe).

Źródło: opracowanie własne

Wyniki analizy wniosków – konieczne działania:

1. Wsparcie przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy,
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w celu poprawy funkcjonalności, estetyki i ład przestrzennego, a także bezpieczeństwa mieszkańców,
3. Działania proekologiczne i prośrodowskowe,
4. Stworzenie oferty czasu wolnego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturalnego, przyrodniczego i historycznego,
5. Wsparcie ekonomii społecznej,
6. Turystyczne wykorzystanie zasobów regionu LGD.

W wyniku analizy wniosków zostały opracowane cele i wskaźniki ich realizacji, a także kryteria wyboru. Metody wykorzystywane w celu animacji społeczności lokalnej, wraz z metodami mierzenia, zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Dodatkowo LGD będzie współpracowało z Powiatowym Urzędem Pracy, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Centrami

Lp.	Zadanie	Uczestnicy	Cel	Czas realizacji	Metoda mierzenia
-----	---------	------------	-----	-----------------	------------------

Aktywizacji Zawodowej. Metody współpracy zostały wypróbowane i sprawdzone w poprzednim okresie programowania.

Pracownicy biura zajmą się również aktywizacją i animacją mieszkańców oraz współpracą partnerską. Ocena animacji lokalnej, wykonywana jest podczas ewaluacji wdrażania LSR, na podstawie wypełnionych ankiet dotyczących oceny pracy biura, która stanowi zał. do Regulaminu biura, a pomiar efektywności działań animacyjnych dokonywany jest raz do roku, na podstawie list obecności i rejestru udzielonego doradztwa.

Tabela 7 Planowane zadania w zakresie animacji

1	Spotkania konsultacyjne i szkolenia	Potencjalni wnioskodawcy	Omówienie zakresu wsparcia, warunków ubiegania się o dofinansowanie, zmiana kryteriów wyboru projektów, zmiany zapisów w LSR	Min 40 spotkań w całym okresie programowania	Lista obecności, ankieta
2	Spotkania podczas sesji Rady Gmin	Wójtowie, radni, sołtysi, lokalni liderzy, organizacje pozarządowe	Przedstawienie warunków ubiegania się o dofinansowanie, omówienie zasad ewentualnej współpracy z LGD w zakresie zadań publicznych m.in. promocji lokalności, działań na rzecz integracji mieszkańców, upowszechniania kultury i tradycji, promocji zatrudnienia	7 spotkań w 2016 roku	Lista obecności, ankieta
3	Spotkanie podsumowujące	Mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, przedstawiciele JST, sołtysi, radni, parafie	Podsumowanie całego okresu programowego PROW 2014-2020, omówienie pracy biura, wyszczególnienie zrealizowanych projektów	1 spotkanie w 2023 roku	Lista obecności
4	Doradztwo w biurze LGD i za pośrednictwem poczty e-mail	Mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, przedstawiciele JST, sołtysi, radni, parafie	Informowanie o zakresie wsparcia, o warunkach ubiegania się o dofinansowanie, informowanie o możliwości współpracy	Cały okres programowy	Rejestr udzielonego doradztwa, ankieta, analiza złożonych, wybranych zrealizowanych i niezrealizowanych wniosków przez korzystających z doradztwa
5	Prowadzenie strony LGD, Newsletter LGD, bezpłatny biuletyn, ulotka, artykuły	Mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, przedstawiciele JST, sołtysi, radni, parafie, potencjalni wnioskodawcy, PUP, GOPS	Informowanie o bieżącej pracy biura, planowanych oraz zrealizowanych przedsięwzięciach, przedstawienie zakresu wsparcia, warunków ubiegania się o dofinansowanie, informowanie o możliwości współpracy, promocja regionu	Cały okres programowy	Ankieta
6	Warsztaty, wizyty studyjne, wystawy, konferencje, konkursy	Mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, przedstawiciele JST, sołtysi, radni, parafie, potencjalni wnioskodawcy	Podniesienie wiedzy, kompetencji i umiejętności mieszkańców, zaspokojenie potrzeb kulturalnych i integracyjnych mieszkańców, promocja lokalności	Cały okres programowy	Lista obecności, ankieta
7	Projekty współpracy	Mieszkańcy obszaru LGD, GOPS, JST, organizacje pozarządowe, LGD, PUP	Promocja regionu, zaspokojenie potrzeb kulturalnych i integracyjnych mieszkańców	2 projekty w całym okresie programowym	Lista obecności, ankieta

Źródło: opracowanie własne

3 Diagnoza – opis obszaru i ludności

Diagnoza obszaru i ludności została przygotowana z wykorzystaniem informacji zdobytych podczas procesu opracowywania Strategii z wykorzystaniem różnych metod partycypacyjnych. Skutkiem czego są dogłębne dane, nie zawsze publikowane w dostępnych źródłach informacji. W wyniku tego m.in. mogły zostać szczegółowo określone grupy szczególnie istotne z punktu

widzenia realizacji LSR. Wyniki partycypacyjnych metod tworzenia strategii stanowiły uzupełnienie danych statystycznych i powszechnie dostępnych (publikacje, opracowania, raporty).

3.1 Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz obszary interwencji

Z LSR związane są różne grupy interesów, w szczególności:

- mieszkańcy obszaru z uwzględnieniem grup defaworyzowanych,
- organizacje społeczne,
- przedsiębiorcy, w tym rolnicy,
- władze publiczne.

Grupę mieszkańców charakteryzuje przede wszystkim sytuacja demograficzna (por. Tabela 8). Dane statystyczne wskazują na malejący trend jeśli chodzi o liczbę ludności obszaru LGD. Jedynie w gminie Rzeszawa i Bochnia wzrasta liczba ludności. W tych gminach też mamy do czynienia z największą gęstością zaludnienia. Ogólnie cały obszar ma powierzchnię 721 km². Największy teren zajmuje gmina Kazimierza Wielka (ponad 14 tys. ha), najmniejszy – gmina wiejsko-miejska Nowe Brzesko (5 442 ha). Średnia gęstość zaludnienia wynosi ponad 103 osoby/km².

Tabela 8 Sytuacja demograficzna w gminach tworzących LGD

Gmina	Liczba ludności (osoby) stan na 31.12.2012	Liczba ludności (osoby) stan na 31.12.2013	Liczba ludności (osoby) stan na 31.12.2014
Bochnia	19091	19305	19421
Drwinia	6539	6513	6484
Rzeszawa	11072	11087	11128
Koszyce	5711	5681	5651
Nowe Brzesko	5830	5812	5812
Szczurowa	9771	9746	9709
Kazimierza Wielka	16774	16591	16503
RAZEM	74788	74735	74708

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Tabela 9 Ludność wg płci i grup wieku – stan na 31.12.2013 r.

Gmina	Ogółem (osoba) – 2013 r.			W wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej (osoba) – 2013 r.			W wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (osoba) – 2013 r.			W wieku poprodukcyjnym (osoba) – 2013 r.		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Bochnia	19305	9534	9771	3296	1690	1606	13042	6894	6148	2967	950	2017
Drwinia	6513	3233	3280	1058	540	518	4350	2328	2022	1105	365	740
Rzeszawa	11087	5487	5600	1919	973	946	7606	4021	3585	1562	493	1069
Koszyce	5681	2741	2940	785	391	394	3730	1957	1773	1166	393	773
Nowe Brzesko	5812	2895	2917	879	469	410	3866	2064	1802	1067	362	705
Szczurowa	9746	4870	4876	1504	770	734	6477	3522	2955	1765	578	1187
Kazimierza Wielka	16591	8073	8518	2081	1053	1028	11097	5939	5158	3413	1081	2332
RAZEM	74735	36833	37902	11522	5886	5636	50168	26725	23443	13045	4222	8823

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Dane wskazują na stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, z kolei grupa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrasta. Grupa osób starszych 50+ powinna być tym bardziej wspierana i aktywizowana. Najczęściej są to osoby posiadające dużą wiedzę na temat historii czy kultury obszaru, posiadające dużo znajomości i kontaktów. Odpowiednie przedsięwzięcia mogą pozwolić wykorzystać te doświadczenia i potencjał. Zmiana liczby ludności wynika z przyrostu naturalnego i z sytuacji migracyjnej. Jak wskazują dane jedynie w dwóch gminach przyrost naturalny był dodatni, podobnie jeśli chodzi o dane dot. salda migracji. Wzrastająca liczba ludności w Bochni wynika z mody na osiedlanie się mieszkańców miast (w tym wypadku przede wszystkim miasta Bochnia) na obszarach wiejskich. Przy poprawiającej się infrastrukturze drogowej oraz spopularyzowaniu tzw. telepracy, ludzie wybierając miejsce zamieszkania nie przywiązują już takiej uwagi do bliskości miejsca pracy. Wzrasta mobilność społeczeństwa. Jednak warunki pracy, sytuacja na rynku pracy i klimat dla przedsiębiorczości nadal pozostaje ważnym czynnikiem przy wyborze miejsca zamieszkania. Stąd też konieczność wspierania istniejących i nowych przedsiębiorców. Obszar LGD powinien wzmocniać konkurencyjność oferowanych usług społecznych i publicznych. Podnoszenie jakości oferty edukacyjnej i kulturalnej może być czynnikiem przyciągającym nowych mieszkańców i zachęcających obecnych do dalszego zamieszkiwania na tym terenie. Zagrożenie związane z tendencją do „odpływu” młodych mieszkańców poza obszar LGD (do dużych ośrodków miejskich typu Kraków czy Tarnów lub zagranicę) zostało wskazane podczas spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych na potrzeby diagnozy i analizy SWOT.

Tabela 10 Ruch naturalny w gminach LGD - stan na 31 XII 2014

Gmina	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Saldo migracji zagranicznych
Bochnia	4,7	1,1	0,72
Drwinia	-2	-1,7	0,15
Rzezawa	2,2	-0,5	-1,62
Koszyce	-4,8	-1,6	-0,53
Nowe Brzesko	1,4	-0,3	-0,17
Szczurowa	-5,8	2,6	0
Kazimierza Wielka	-4,4	-2,4	0,06

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Na postrzeganie warunków życia na obszarze ogromny wpływ ma także sektor organizacji pozarządowych, działających głównie w sferze kultury i aktywizacji społeczności lokalnych. Tego rodzaju podmioty wykorzystują lokalne zasoby i dziedzictwo kulturowe, by kultywować tradycje i wzmocniać poczucie tożsamości lokalnej. Podmioty te zazwyczaj nie dysponują znacznym majątkiem ani środkami własnymi, a swoją działalność opierają na nieodpłatnej pracy członków. Bardzo często inicjatywy grup społecznych zorganizowanych formalnie lub nieformalnie, pozwalają zwiększyć atrakcyjność oferty spędzania czasu wolnego, co także jest czynnikiem poprawiającym postrzeganie warunków życia na obszarze. **Na podstawie diagnozy obszaru LGD, zidentyfikowano następujące grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR:**

- Grupy defaworyzowane – jako osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, do których skierować należy przede wszystkim działania związane z kształtowaniem i promocją postaw przedsiębiorczych, komercjalizacją usług oferty czasu wolnego, a także rozwojem infrastruktury użyteczności publicznej, w tym przede wszystkim: kobiety, osoby powyżej 50 roku życia, bezrobotni do 25 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, osoby bez doświadczenia zawodowego, osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- organizacje pozarządowe, OSP, grupy nieformalne, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły regionalne i ludowe itp., tzw. trzeci sektor – działalność tych podmiotów jest przejawem aktywności obywatelskiej, zmierzającej przede wszystkim do utrzymania tradycji i kultury oraz podejmującym inicjatywy na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i zagwarantowania spójności społecznej obszaru. Podmioty te często opierają się na pracy społecznej członków i na wolontariacie, nie dysponują znaczącym potencjałem finansowym, stąd konieczność ich wsparcia,
- Jednostki samorządu terytorialnego – jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego,
- Mieszkańcy obszaru – odbiorcy usług, w tym usług realizowanych przez JST, a także jako podmioty współodpowiedzialne za politykę kulturalną, społeczną,

- Przedsiębiorcy i podmioty gospodarcze (w szczególności działające lub planujące działania w sferze turystyki), lokalni wytwórcy – podmioty, które dysponujące możliwościami przywrócenia osób z grup defaworyzowanych do życia społecznego na rynek pracy,
- Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” –podmiot inicjujący oraz działający na rzecz integracji i rozwoju oferty czasu wolnego, podtrzymywania lokalnej tradycji i kultury, zwiększania aktywności społeczności lokalnych obszaru LGD oraz kształtowania i animowania postaw przedsiębiorczych.

Tabela 11 Zestawienie problemów i obszarów interwencji odnoszących się do poszczególnych grup

Grupa związana z obszarem LGD	Problemy	Obszary interwencji
grupy defaworyzowane: kobiety, osoby powyżej 50 roku życia, bezrobotni do 25 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, osoby bez doświadczenia zawodowego, osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	• niedostateczna ilość miejsc pracy, • pogarszająca się kondycję finansową gospodarstw domowych, • starzenie się społeczeństwa, • depopulacja, • niedostosowanie infrastruktury lokalnej do zmieniających się potrzeb społeczności, • zagrożenie patologiami,	• preferencje dla osób chcących podjąć działalność gospodarczą, • dodatkowe punkty w ramach kryteriów dla przedsiębiorców tworzących miejsca pracy dla osób z grup defaworyzowanych, • preferencyjne kryteria wyboru nakierowane na kształtowanie i promocję postaw przedsiębiorczych, • podejmowanie działań szkoleniowo-doradczych, • aktywizacja społeczności lokalnej, • włączenie grup zagrożonych marginalizacją w wydarzenia społeczno– integracyjne, • przeprowadzanie akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną,
Organizacje pozarządowe/mieszkańcy	• ograniczone źródła finansowania inicjatyw organizacji społecznych – konieczność wnoszenia wkładu własnego finansowego, • niechęć młodych ludzi do angażowania się w działalność nieodpłatną, • pogarszający się stan infrastruktury, którą dysponują organizacje społeczne, • rosnące skomplikowanie przepisów prawnych regulujących działalność organizacji,	• możliwość pozyskiwania środków za pośrednictwem LGD, • preferencyjne warunki dotyczące realizacji projektów – brak wkładu własnego, • aktywizacja społeczności lokalnej poprzez możliwość realizacji różnych konkursów, przedsięwzięć edukacyjnych, szkoleniowych i kulturalnych, • zwiększenie roli w realizacji zadań publicznych,
Przedsiębiorcy, w tym rolnicy	• ograniczone możliwości dofinansowywania przedsięwzięć inwestycyjnych, • rosnące koszty utrzymania pracowników, • niejasne przepisy prawne,	• możliwość pozyskiwania środków na podejmowanie bądź rozwój działalności gospodarczej, • podnoszenie kompetencji pracowników, • bezpłatne doradztwo, • preferencyjne kryteria wyboru nakierowane na kształtowanie i promocję postaw przedsiębiorczych,
Władze publiczne (jst)	• ograniczone środki finansowe, • rosnąca liczba zadań, • rosnące obciążenie budżetu z tytułu obsługi długu publicznego, • duża zmienność przepisów prawa,	• sędowanie zadań publicznych na NGO, a tym samym zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny,

Źródło: opracowanie własne

3.2 Charakterystyka gospodarki obszaru

Przedsiębiorczość

Punktem charakterystycznym dla wszystkich gmin tworzących Nadwiślańską Grupę Działania „E.O.CENOMA” jest brak funkcjonujących na terenie przedsiębiorstw państwowych. Słabo rozwinięte są podmioty działające w formie spółdzielni – zaledwie kilkanaście na całym obszarze. Jeśli chodzi o spółki handlowe, to na obszarze działa ich ok. 170¹, z czego zaledwie 12 to spółki z udziałem kapitału zagranicznego. Osoby fizyczne zarejestrowane jako podmioty gospodarcze stanowią ponad 70%. **We wszystkich gminach sekcją skupiającą najwięcej podmiotów gospodarczych jest sekcja „Handel i naprawy”**(sekcja G: 25,4% podmiotów). **Równie licznie reprezentowane są firmy trudniące się budownictwem** (sekcja F: 20,4%). Trzecie miejsce zajmują podmioty z sekcji C „Przetwórstwo przemysłowe” (9,4%). Po 6% wszystkich podmiotów stanowią podmioty z sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa i sekcji SiT – z zakresu pozostałej działalności usługowej (drobne usługi typu fryzjerstwo itp.). Z kolei 5% stanowią podmioty działające w branży edukacja (P). **Wyżej wspomniane branże gospodarki mają kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru. Charakteryzują się dużym potencjałem ekonomiczno-infrastrukturalnym oraz dogodnym położeniem geograficznym.** Jeśli chodzi o porównanie liczby podmiotów w poszczególnych sekcjach PKD (dane statystyczne GUS za 2010 r. i 2013 r.), to dane wskazują, że największy wzrost liczby podmiotów nastąpił w sekcji J – Informacja i komunikacja (wzrost o 40% - wynikający z rosnącego znaczenia ICT), w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (ponad 50-procentowy wzrost, mogący wynikać ze zmiany stylu życia i starzenia się społeczeństwa) oraz w sekcji N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (wzrost o ponad 60%, wynikający z rosnącego zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi doradcze, wynajem i outsourcing). **Dziedziny te także można uznać na branże rozwojowe.** Mimo obserwowanej tendencji wzrostowej wskaźnik liczby podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców waha się w poszczególnych gminach na poziomie 604, zaś w kraju wskaźnik ten wynosi 1057. Jeśli chodzi o wielkość podmiotów gospodarczych, to na analizowanym obszarze dominują tzw. mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające poniżej 10 osób. Wskazuje to na konieczność podejmowania działań wspierających przedsiębiorczość i pozwalających tworzyć warunki do rozwijania działalności i zwiększania zatrudnienia. W opinii samych mieszkańców brakuje dużych przedsiębiorców, którzy tworzyliby znaczącą liczbę miejsc pracy. Dominują niewielkie przedsiębiorstwa. Zbyt mała liczba tworzonych miejsc pracy była jedną z najczęściej wskazywanych słabych stron obszaru. Kluczową branżą mogłyby się również okazać także **gałęzie przemysłu** wymagające z jednej strony dogodnej lokalizacji w obszarze mało zabudowanym, ale z drugiej strony w niedalekim sąsiedztwie od rynku usług wyspecjalizowanych (Kraków, Tarnów). Na obszarze dostępne są tereny inwestycyjne. Jedynym ograniczeniem dla rozwoju tego rodzaju przedsiębiorstw mogłyby być jedynie bariery związane z kwestiami środowiskowymi, w tym zlokalizowanie na terenie obszarów sieci Natura 2000. **Oprócz wzrostu liczby podmiotów gospodarczych obserwuje się także wzrost liczby podmiotów z zakresu przedsiębiorczości społecznej.** Biorąc pod uwagę dane statystyczne dot. wskaźników: *liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców i nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców*, można zauważyć, że w 2010r. nowo zarejestrowane podmioty wystąpiły tylko w Bochni (2 na 10 tys. mieszkańców) i w Kazimierzy Wielkiej (2 na 10 tys. mieszkańców), zaś w 2013 r. było ich już znacznie więcej: 1 nowo zarejestrowany podmiot na 10 tys. mieszkańców w Bochni, 5 - w Drwini, 1 - w Rzeszowie, 4 - w Koszycach i 1 w Kazimierzy Wielkiej. Ogólnie dane wskazują, że wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* wzrósł w 2013 r. w porównaniu do 2010 r. w każdej z gmin członkowskich (najwyższy – 38 organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców zanotowano w Drwini, a 37 – w Szczurowej).²Oczywiście nie wszystkie te organizacje prowadzą odpłatną działalność pożytku publicznego czy działalność gospodarczą, jednak rosnąca aktywność w tym zakresie ma wpływ na rynek lokalny. Można więc stwierdzić, że zarówno wśród podmiotów gospodarczych działających komercyjnie, jaki wśród podmiotów z zakresu ekonomii społecznej obserwuje się rosnącą aktywność – wzrasta liczba podmiotów z zakresu przedsiębiorczości, w tym organizacji społecznych. Na terenie LGD istnieją 4 strefy aktywności gospodarczej, a kolejne 2 są planowane. Podczas konsultacji metodami partycypacyjnymi stwierdzono, że istnieje potrzeba opracowania kompleksowych ofert inwestycyjnych oraz ich promocja w celu pozyskania inwestorów. Dzięki temu można efektywnie oddziaływać na lokalne życie gospodarcze i przyczynić się do stworzenia miejsc pracy.

Turystyka

¹<http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych – stan na 31 XII 2014

² <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Słabo rozwinięta jest branża związana z obsługą turystów - Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi stanowi niecałe 2% podmiotów³. Z uwagi na walory obszaru, branże te należy uznać za niedostatecznie rozwinięte, wymagające wsparcia poprzez promocję i stworzenie warunków do wykorzystywania lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych. W przyszłości może się ona stać motorem napędowym dla całej lokalnej gospodarki, wszystkich jej branż. Branże związane z obsługą ruchu turystycznego, głównie z zakwaterowaniem (m.in. hotele, pensjonaty, pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne) i bazą gastronomiczną oraz atrakcjami dla odwiedzających stanowią w tym wypadku kluczową branżę rozwojową. Dane statystyczne wskazują na intensyfikację ruchu turystycznego. Poza tym na spotkaniach konsultacyjnych podmioty już działające na rynku wskazywały na rosnące zainteresowanie przyjezdnych obszarem (porównanie: dane dotyczące ruchu turystycznego w podrozdziale **Wewnętrzna spójność obszaru**) i konieczność korzystania z zakwaterowania poza terenem LGD. Wyposażenie w obiekty noclegowe jest niezbyt duże. Według danych statystycznych:

- W Bochni funkcjonuje 1 hotel, który w 2014 r. obsłużył 2 736 osób, z czego 571 osób to turyści zagraniczni;
- W Rzeszowie funkcjonują 2 hotele, z których w 2014 r. skorzystało 3428 osób, 1 ośrodek kolonijny, który obsłużył 950 osób i 1 zespół domków turystycznych, z którego skorzystało w ubiegłym roku 9055 osób
- W Nowym Brzesku funkcjonują 4 obiekty, w tym 3 hotele, które obsłużyły łącznie 11 600 turystów,
- W Kazimierzy Wielkiej liczba turystów korzystających z noclegów wynosiła 470.

Biorąc pod uwagę dane dot. korzystających z noclegów w 2014 r. (łącznie 28 239 osób) i liczbę mieszkańców obszaru wg stanu na koniec 2014 r. (74 708 osób), można obliczyć wskaźnik Schneidera⁴. W 2014 r. wskaźnik ten wyniósł 37,8 i jest on wartością niezbyt wysoką, ale nie odbiega znacząco od wskaźnika dla większości powiatów w województwie małopolskim. Wzmocnienie promocji walorów obszaru przyczyniłoby się do intensyfikacji ruchu turystycznego w obrębie obszaru LGD. Rozwijanie tego rodzaju działalności gospodarczej może stanowić alternatywę dla rolnictwa oraz pomysłu na własną działalność gospodarczą. Niedostateczna promocja walorów turystycznych obszaru była wskazywana na spotkaniach konsultacyjnych jako słaba strona obszaru. Ponadto wskazywano też na niedostateczną promocję łowiectwa, brak wykorzystania potencjału tkwiącego w walorach przyrodniczych, w tym rzek i zbiorników wodnych, niedostateczne oznakowanie istniejących atrakcji turystycznych oraz małą popularność agroturystyki, jako formy działalności. Branża związana z ruchem turystycznym jest obecnie jedną z kluczowych branż rozwojowych na obszarze.

Charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie

Dużym atutem obszaru LSR jest możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturalnych oraz historycznych na rzecz turystyki. Istnieje kilkadziesiąt obiektów wpisanych do rejestru zabytków i kilkaset objętych ochroną konserwatorską. Są to zespoły dworskie, obiekty sakralne, pałace, klasztory, baszty, tradycyjne budynki mieszkalne, zabudowania gospodarcze, cmentarze. Zespoły dworskie pełnią funkcję kulturalną, są siedzibą działalności muzeów, centrów kultury, prowadzone są w nich przedsięwzięcia dotyczące upowszechniania kultury m.in. wieczorki poetyckie, koncerty. Są przeznaczone również do zwiedzania. Kolejnym elementem dającym możliwość rozwoju ofert turystycznej jest przyroda. Lasy ze zwierzyną łowną i obiektami myśliwskimi (szalasy, dwór myśliwski), liczne akweny wodne (stawy łowne, wyrobiska pożwirowe) z niespotykanymi ścieżkami przyrodniczymi, rzeki Wisła, Raba, Uszwica, Szreniawa ze starorzeczami, winnica. Istnieją również atrakcyjne turystycznie obiekty takie jak Centrum Aktywnego Wypoczynku (sport, rekreacja, miejsca noclegowe, zaplecze konferencyjne), Pałac w Śmiłowicach – restauracja i hotel.

Rolnictwo

Biorąc pod uwagę dane z Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., z których wynika, że funkcjonowało wówczas 10 409 gospodarstw rolnych, z czego ok. 49 % to gospodarstwa prowadzące produkcję mieszaną (roślinną i zwierzęcą), 32% gospodarstw prowadzi produkcję roślinną, a ponad 17% specjalizuje się w produkcji zwierzęcej. Niemal 2% gospodarstw nie prowadzi produkcji. Niemal połowa gospodarstw prowadzi produkcję wyłącznie lub głównie na sprzedaż. Z kolei niemal 4 000 gospodarstw produkuje głównie na własne potrzeby. Ok. 8% gospodarstw produkuje wyłącznie na własne potrzeby.⁵ Rolnictwo nastawione na produkcję na obszarze można nazwać rozdrobnionym – najmniejsze średnie gospodarstwo rolne zajmuje ok. 2,31 ha (Rzeszawa), zaś największe

³ Udział poszczególnych sekcji PKD określono na podstawie danych statystycznych - <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych – stan na 31 XII 2014

⁴ Wskaźnik Schneidera – liczba korzystających z noclegów na 100 mieszkańców - http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/krak/ASSETS_turystyka_2007_2.1.5.turystyka_w_województwie_małopolskim_pl.pdf

⁵ <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 1996 r.

przeciętne gospodarstwo rolne prowadzące działalność rolniczą zajmuje około 5,77 ha (Kazimierza Wielka). Przeciętne gospodarstwa nieprowadzące działalności rolniczej zajmują nieco mniejszą powierzchnię (nawet poniżej 2 ha).⁶

Infrastruktura

Analizując sieć komunikacyjną na terenie Stowarzyszenia można stwierdzić korzystne położenie geograficzne obszaru. Przecinają go bowiem trasy kolejowe i drogowe o charakterze połączeń międzynarodowych łączących zachód ze wschodem Europy. Przez tereny te przebiega również droga E40 i autostrada wraz ze zjazdami prowadzącymi bezpośrednio do gmin członkowskich. Sieć komunikacyjna na obszarze LGD jest dobrze rozwinięta, a stan dróg zadowalający, jednak z analizy SWOT wynika, że mniejsze miejscowości cechuje słaby stan dróg. Ogromnym problemem występującym na obszarze LGD jest niewielki stopień skanalizowania. Sieć kanalizacji istnieje w obszarze miasteczek i wsi o zwartej zabudowie. Pozostałe gospodarstwa posiadają studzienki kanalizacyjne, jednak niestety często zdarza się, tak, iż ścieki te odprowadzane są do pobliskich cieków wodnych lub do ziemi. Sytuacja taka powoduje, iż większość wód powierzchniowych jest poza klasą czystości. Dodatkowo zanieczyszczana jest gleba oraz wody gruntowe. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna stanowi problem i wpływa negatywnie na postrzeganie obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania. Znacznie lepiej wygląda sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej. Z tym problemem boryka się niewielka liczba miejscowości z obszaru LGD. W zakresie infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej widać znaczący wzrost liczby obiektów spełniających wspomniane funkcje, a także odnotowuje się poprawę estetyki miejscowości poprzez rewitalizowanie przestrzeni publicznych. Większość z nich powstała ze środków LEADER 2007-2013, jednakże potrzeby w tym zakresie są nadal niezaspokojone. W opinii mieszkańców w niektórych częściach obszaru istnieje niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-sportową, przedszkolną, edukacyjną oraz kulturalną, a także ich niezadowalający stan techniczny. Problemem są także opustoszałe budynki gminne i zaniedbane obiekty zabytkowe. Układ przestrzenny miejscowości charakteryzuje się wyodrębnieniem w każdej z nich centralnych miejsc – rynków, zwanych również „centrami miejscowości”, które stanowią ważne miejsca w życiu publicznym i społecznym. Mieszkańcy wśród swoich oczekiwań wskazywali konieczność ich rewitalizacji. Na terenie LGD istnieją obszary przemysłowe i wiejskie, które wymagają rewitalizacji:

- 1) Przemysłowe – związane z przemysłem wydobywczym żwiru, gazu, soli i ropy naftowej oraz produkcyjnym np. cukru.
- 2) Wiejskie – duża liczba nieużytków, obiektów po funkcjonowaniu Kółek Rolniczych, PGR-ów.

Na obszary zdegradowane składają się obiekty w postaci budynków, niezagospodarowanych działek, szyby wydobywcze, kompleksy wodne, które mogą być wykorzystane jako atrakcje turystyczne. Opracowywane przez gminy Lokalne Plany Rewitalizacji uwzględniają przeprowadzenie kompleksowego procesu społecznego, gospodarczego, środowiskowego przestrzenno-infrastrukturalnego.

3.3 Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy nie jest najgorsza – w powiatach, w których skład wchodzi gminy tworzące LGD, stopa bezrobocia jest niższa od średniej krajowej. Stopa bezrobocia w grudniu 2014 r. kształtowała się średnio na poziomie 11%-11,5% i była niższa od średniej notowanej w okresie analogicznym w 2013 r.

Tabela 12 Pracujący i bezrobotni na obszarze LGD – 2013 r.

Gmina	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców (osoba)	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych (osoba)	Liczba bezrobotnych kobiet (osoba)	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym (%)
Bochnia	86	744	436	6,1	7,5
Drwinia	64	248	134	6,0	7,1
Rzezawa	75	567	317	7,9	9,4
Koszyce	48	295	158	8,3	9,4
Nowe Brzesko	86	320	144	8,7	8,4
Szczurowa	81	464	231	7,5	8,2
Kazimierza Wielka	111	1 255	580	11,8	11,7

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

⁶<http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2010 r.

W celu porównania sytuacji na rynku pracy najlepiej posłużyć się wskaźnikiem liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten wyraźnie wskazuje na nie najlepszą sytuację w gminie Koszyce i Drwinia. W porównaniu do wskaźnika dla analogicznych obszarów (gmin wiejskich i gmin miejsko-wiejskich) w skali całego kraju lub województw małopolskiego i świętokrzyskiego można stwierdzić, że liczba pracujących w większości gmin jest niższa niż analogiczny wskaźnik dla województw czy kraju (np. w gminie miejsko-wiejskiej Nowe Brzesko wskaźnik wynosi dla 2013 r. 86 osoby pracujące na 1000 mieszkańców, zaś dla województwa małopolskiego wskaźnik ten wynosił w tym okresie 215). Biorąc pod uwagę wskaźnik udziału bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców – sytuacja w gminach wiejskich nie jest najlepsza (udział niższy niż wskaźnik dla województwa), natomiast dla gmin miejsko-wiejskich wskaźnik ten jest wyższy niż dla województwa. Sama struktura bezrobocia nie jest korzystna – przeważają bezrobotni długotrwale. Ogólnie rzecz biorąc średnio kobiety stanowią ok. 50% bezrobotnych (w gminach powiatu bocheńskiego udział kobiet w liczbie bezrobotnych przekracza 50%). Około połowa bezrobotnych to osoby bez wykształcenia średniego. Średnio 1/3 bezrobotnych nie posiada doświadczenia zawodowego, wśród bezrobotnych przeważają osoby ze stażem pracy nie przekraczającym 5 lat. Świadczy to o konieczności podejmowania działań w zakresie aktywizacji i podnoszenia kwalifikacji osób młodych oraz zachęcania ich do rozpoczynania działalności gospodarczej. Z kolei osoby w wieku pow. 50 r. ż. stanowią niemal 20% ogółu bezrobotnych. Osoby te są uznawane także za osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w związku z tym wskazane jest wspieranie inicjatyw na rzecz aktywizacji tych osób.

Tabela 13 Charakterystyka bezrobocia w gminach członkowskich – stan na koniec 2013 r.

GMINA	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych (osoba)	Bezrobotni do 25 r.ż. (osoba)	Długotrwale bezrobotni (osoba)	Bezrobotni powyżej 50 r.ż. (osoba)	Bez doświadczenia zawodowego (osoba)	Bez wykształcenia średniego (osoba)
Bochnia	744	398	336	96	268	367
Drwinia	248	127	94	40	76	119
Rzeszawa	567	291	258	111	189	329
Szczurowa	464	175	222	71	134	260
Koszyce	295	115	130	33	112	147
Nowe Brzesko	320	109	119	39	100	165
Kazimierza Wielka	1253	351	820	224	605	583
RAZEM	3891	1566	1979	614	1484	1970

Źródło: <http://bochnia.praca.gov.pl>, <http://www.pup-brzesko.pl>, <http://www.pup.proszowice.pl>, <http://pupkazimierzawielka.pl>

Statystyki rynku pracy wskazują na to, że na obszarach wiejskich sytuacja nie jest najlepsza i wskazane są inicjatywy pozwalające zaktywizować osoby niepracujące i stworzyć warunki do podejmowania własnej działalności gospodarczej. Obraz rynku pracy wyłaniający się z danych statystycznych nie jest oczywiście pełny – dane dot. bezrobocia rejestrowanego i pomijają bezrobocie ukryte i dobrowolne, z kolei dane dot. pracujących nie obejmują osób pracujących w tzw. szarej strefie lub wyjeżdżających sezonowo zagranicę w celach zarobkowych. Dane te były uzupełniane podczas partycypacyjnych metod tworzenia strategii. Generalnie sytuacja na rynku pracy nie jest zadowalająca – poza rynkiem pracy pozostają osoby bezrobotne, w tym znaczna liczba osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj.:

- Kobiety bezrobotne, w tym kobiety mające trudności z powrotem do aktywności zawodowej po przerwie związanej z urodzeniem dziecka,
- Osoby młode (do 25 r.ż.) pozostające bez pracy,
- Osoby starsze (powyżej 50 r.ż.) niemogące znaleźć pracy,
- Osoby bez doświadczenia zawodowego, bez praktycznej znajomości wyuczonego zawodu.

Ponadto z konsultacji z mieszkańcami wynika, że osobami, które najczęściej decydują się na emigrację są kobiety w różnym wieku (też po „odchowaniu” dzieci) oraz osoby do 25 roku życia. Kobiety również często jako gospodynie domowe nie rejestrują się w PUP, alternatywą jest ubezpieczenie w KRUS. Akcentowanym problemem jest stereotypowe traktowanie kobiet i często obciążanie ich opieką nad osobami zależnymi. Osoby te wymagają szczególnego wsparcia, ponieważ są zagrożone wykluczeniem nie tylko z rynku pracy, ale także z życia społecznego.

3.4 Działalność sektora społecznego i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Na obszarze działa wiele organizacji zajmujących się kultywowaniem lokalnych tradycji i zwyczajów oraz folkloru. Do tej grupy zaliczyć można przede wszystkim koła gospodyń wiejskich, OSP i kluby sportowe. Na obszarze działa ok. 40 klubów sportowych. Oferują one swego rodzaju ofertę spędzania czasu wolnego – z jednej strony dla zawodników, z drugiej strony – dla kibiców. Kluby finansują swoją działalność w dużej mierze ze środków pozyskiwanych z budżetów gmin – dotacje. Najczęściej dotacje te nie wystarczają na przeprowadzenie gruntownych remontów infrastruktury sportowej będącej w dyspozycji klubów. Oprócz LKS-ów i UKS-ów na obszarze działają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które oprócz zabezpieczenia przeciwpożarowego zajmują się także aktywizacją młodych osób, próbując zachęcać ich do wstąpienia do straży. Mają również możliwość organizowania wydarzeń o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym czy kulturalnym. Na całym obszarze działa ich bardzo wiele – praktycznie w każdym sołectwie. Kolejną grupą, która zrzesza mieszkańców są KGW. Skupiają się one przede wszystkim na zachowaniu dziedzictwa niematerialnego – tradycji, zwyczajów (w tym również kulinarnych), gwary, sztuki ludowej. Po długoletnim przestoju w ostatnich latach obserwuje się duże zainteresowanie działalnością KGW i reaktywację niektórych z nich. Większość z nich stanowią grupy nieformalne, niektóre zdecydowały się na rejestrację i osiągnęły już sukcesy w postaci zrealizowanych projektów przy udziale zewnętrznych źródeł finansowania. Motorem do działania było funkcjonowanie LGD w poprzednich okresach programowania – wsparcie finansowe i doradcze. Z drugiej strony KGW ze względu na swoje umiejętności kulinarne, rękodzieło informacje o zanikających tradycjach, historii, są wsparciem dla LGD podczas promowania terenu, spotkań, warsztatów, konferencji. KGW angażują w swoją działalność ludzi młodych, uczniów, czego przykładem są wspólnie zrealizowane przedsięwzięcia. Rozbudzone chęci działania na rzecz społeczności lokalnej i budowania kapitału społecznego wymagają wsparcia finansowego i organizacyjnego. Wsparcie podmiotów w organizacji wydarzeń czy przedsięwzięć może wpłynąć na ich wizerunek wśród społeczności i zachęcić inne osoby do włączenia się w ich działalność (jeśli nie jako członkowie, to jako wolontariusze, czy po prostu osoby pomagające). Pozostałe organizacje społeczne to różnego rodzaju zespoły taneczne, orkiestry dęte, i stowarzyszenia, które poprzez swoje działania przyczyniają się do rozszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, ale także dla turystów. Ponadto kluczową rolę w aktywizacji osób starszych odgrywa funkcjonujący na terenie Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”, Uniwersytet Trzeciego Wieku. Tego rodzaju inicjatywy służą często promocji obszaru na zewnątrz. W działalność integracyjną włączają się także parafie, które starają się o dofinansowanie swoich działań ze środków publicznych. Dane statystyczne wskazują, że rośnie liczba różnego rodzaju organizacji społecznych, stowarzyszeń i fundacji. Średnio

dla obszaru wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w 2013 r. wyniósł 29 (dla całego kraju w tym okresie wskaźnik wynosił 33), jednak wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców był porównywalny ze wskaźnikiem dla Polski i wynosił 2. **Świadczy to o rozwoju idei społeczeństwa obywatelskiego i rosnącej popularności form aktywności mieszkańców polegających w dużej mierze na nieodpłatnym angażowaniu się w różnego rodzaju inicjatywy.** Wiele podmiotów działających w sektorze społecznym współfinansuje swoje działania ze środków publicznych (na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Poza tym opiera swoją działalność w dużej mierze na nieodpłatnej pracy swoich członków. Potwierdza to rozwój idei integracji i społeczeństwa obywatelskiego. Badania ankietowe wykazały, że na niemal ¼ respondentów wskazała, że obszar aktywności społecznej jest dziedziną, z rozwoju której są najbardziej zadowoleni. Świadczy to z jednej strony o rzeczywistym wzroście zaangażowania mieszkańców w działalność organizacji społecznych (co potwierdzają dane statystyczne dot. wskaźnika organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców), z drugiej strony – o świadomości mieszkańców nt. ich aktywności. Kolejne 14% ankietowanych zadeklarowało zadowolenie z obszaru określonego jako „więzi sąsiedzkie”, co również należy przyjąć jako potwierdzenie rozwoju idei integracji i wzmacniania poczucia tożsamości.

3.5 Problemy społeczne

Sfera społeczna wiąże się z wieloma problemami. Większość obserwowanych problemów ma związek z sytuacją materialną. Brak pracy i zagrożenie biedą powodują frustrację mogącą przejawiać się poprzez alienację i wycofywanie się z życia społecznego. W związku z tym niezbędne są działania wspierające rozwój przedsiębiorczości, by powstawały nowe miejsca pracy oraz by uniknąć likwidacji miejsc pracy obecnie istniejących. Wsparcie powinno dotyczyć w szczególności grup marginalizowanych, tj. kobiet, osób starszych (50+), osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz bezrobotnych (długotrwale bezrobotnych, w wieku do 25 r.ż., bez doświadczenia zawodowego). Grupy te oprócz wsparcia w zakresie aktywności zawodowej wymagają „pomocy” w integrowaniu się ze społecznością i przeciwdziałaniu ich marginalizacji. W związku z tym oprócz wspierania rozwoju przedsiębiorczości, wskazane jest organizowanie i włączanie grup zagrożonych marginalizacją w wydarzenia społeczne – nie tylko jako uczestników, ale też organizatorów. Kolejną ważną grupą, którą dotyczą różnego rodzaju zagrożenia, są osoby młode – dzieci i młodzież oraz osoby wchodzące w dorosły wiek i podejmujące pierwsze zatrudnienie. Z jednej strony grupa ta wymaga

dobrej jakości infrastruktury edukacyjnej oraz szerokiej oferty zagospodarowania czasu wolnego. Brak atrakcyjnej i urozmaiconej oferty spędzania czasu wolnego może zwiększać skłonność do patologii, apatii i ogólne zniechęcenie wśród młodych osób. Brak nowoczesnych obiektów sportowych i terenów rekreacyjnych, ścieżek rowerowych, boisk do gry, siłowni plenerowych, placów zabaw sprawia, że jedyną atrakcją i najlepszą alternatywą na spędzenie wolnego czasu dla młodego pokolenia staje się komputer i telewizja. Ma to niekorzystny wpływ na kondycję fizyczną dzieci i młodzieży (m.in. wady postawy, otyłość). Niesie też ze sobą negatywne konsekwencje w sferze psychiki młodych osób – wzmacnia izolację, problemy z komunikacją, trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu rzeczywistych kontaktów międzyludzkich. Można zaobserwować zróżnicowany na terenie LGD dostęp do infrastruktury i kultury. Najlepszy dostęp cechują miejscowości – siedziby gmin, najgorszy - mieszkańcy małych miejscowości. W dużych miejscowościach funkcjonują obiekty sportowe, rekreacyjne, centra kultury, natomiast w małych jedynie (ale nie zawsze) świetlice środowiskowe, które nie są atrakcyjną ofertą dla zróżnicowanych grup wiekowych. Takie rozłożenie obiektów infrastrukturalnych pełniących funkcje społeczne ma uzasadnienie ekonomiczne, ale mając na uwadze postulaty mieszkańców biorących udział w stworzeniu strategii metodami partycypacyjnymi koniecznej jest wsparcie infrastruktury w mniejszych miejscowościach (uwzględniono w kryteriach oceny), co nie wyklucza konieczności wzbogacenia działalności gminnych centrów kultury – zaspokajanie potrzeb kulturalnych wyższego rzędu. Poniższa tabela prezentuje dane statystyczne dotyczące liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej ze względu na kryterium dochodowe. Ogólnie wskazują one na rosnący trend do roku 2013, w 2014r. liczba ta spada, ale nadal wskazuje na wysoki poziom ubóstwa.

Tabela 14. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2011-2014 – stan na 31 XII

GMINA	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Bochnia	534	617	603	583
Drwinia	194	198	224	228
Rzeszawa	204	217	214	237
Koszyce	173	190	202	178
Nowe Brzesko	182	170	150	143
Szczurowa	228	250	233	241
Kazimierza Wielka	481	503	556	516
RAZEM	1996	2145	2182	2126

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Z konsultacji metodami partycypacyjnymi wynika, że najczęstszymi petentami ośrodków pomocy społecznej są kobiety. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie obszaru LGD są bezrobocie i ubóstwo. Tym samym niezbędne są działania wspierające mieszkańców w tworzeniu i rozwijaniu przedsiębiorstw, co powinno prowadzić do tworzenia miejsc pracy. Niestety zła kondycja finansowa staje się dla części osób powodem do wycofywania się z życia społecznego i prowadzi do marginalizacji. Alienowanie się i ograniczanie kontaktów społecznych sprzyja z kolei rozwijaniu się niepożądanych zjawisk (nałogi, patologie, agresja, przestępczość). W związku z tym wskazane są działania zarówno w sferze ekonomicznej – tworzenie warunków do zatrudniania, jak i społecznej – zmierzające do włączania całej społeczności (wszystkich grup ekonomicznych) w różnego rodzaju inicjatywy. Kolejnym problemem, z którym boryka się społeczność LGD, jest niska świadomość ekologiczna i brak odpowiedzialności za jakość zdrowia publicznego oraz stanu środowiska naturalnego. Szkodliwe zachowania dominują nad myśleniem strategicznym dotyczącym skutków dla obecnych i przyszłych pokoleń.

3.6 Wewnętrzna spójność obszaru

Istotnymi elementami wskazującymi na spójność obszaru są:

- Uwarunkowania historyczno-kulturalne stanowiące dziedzictwo kulturowe: cały obszar od wieków stanowił element ziemi krakowskiej, gdzie kultywowano podobne obrzędy i święta. W wielu przypadkach rozwijała się tutaj podobna sztuka i elementy folkloru. W każdej z gmin tworzących LGD występują obiekty o dużej wartości kulturowej i historycznej. Do najważniejszych należą: zespoły pałacowo-parkowe, dworki – np. w Szczurowej, wiejska i miejska zabudowa mieszkalna, kościoły, klasztory, zabytkowe cmentarze i przydrożne kapliczki. Silną tożsamość lokalną obszaru potwierdza także tradycyjna kuchnia – charakterystycznymi potrawami dla gmin wchodzących w skład LGD były dania przygotowane ze zbóż, zakraszane słoniną, bazujące na grochu i kapuście, obejmujące tradycyjne receptury chleba, podplomyków itp. Regionalnym specjałem jest placek nazywany sernikiem ziemniaczanym lub galoszem. Równie popularne były prażuchy, czyli rodzaj klusek gotowanych na wodzie, a podawanych ze słoniną. Z inicjatywy Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” zarejestrowano kilka produktów tradycyjnych m.in.:

- boczek duszony w piwie, wytwarzany we wsi Łazy w powiecie bocheńskim, w gminie Rzezawa,
 - kasza pęczak z kapustą, potrawa pochodząca ze wsi Siedlec w powiecie bocheńskim, w gminie Bochnia,
 - galki sadzane, potrawa pochodząca ze wsi Grobla w powiecie bocheńskim, w gminie Drwinia,
 - kielbaśnica kazimierska, produkt pochodzący ze wsi Krzyszkowice w powiecie kazimierskim, w gminie Kazimierza Wielka
- Uwarunkowania gospodarcze: spójność obszaru zaznacza się w podobnym profilu ekonomicznym gmin. Wszędzie dominującą rolę odgrywa rolnictwo. W każdej z gmin nie wykształcił się przemysł. Obecnie gminy wspólnie pracują nad wypracowaniem odpowiednich modeli rozwoju turystyki i agroturystyki, które pozwoliłyby wykorzystać zasoby wspólnego dziedzictwa kulturowego. Na terenie gmin wykorzystywany jest podobny model rolnictwa, gdzie głównie uprawiane są warzywa.
 - Uwarunkowania społeczne: we wszystkich gminach nasilają się procesy migracyjne, które dodatkowo na tych terenach mają bardzo długą tradycję. Cechą wspólną gmin członkowskich jest również duża liczba prężnie działających organizacji społecznych zrzeszających mieszkańców.
 - Uwarunkowania geograficzne: cały obszar położony jest w widłach rzek Wisły, Raby, Nidzicy i Szreniawy. Cechą charakterystyczną tych rzek są szerokie pradoliny, pokryte łąkami i pastwiskami, które stanowią dużą część powierzchni wszystkich gmin.
 - Uwarunkowania przyrodnicze: na obszarze LGD istnieją 4 Rezerваты Przyrody obejmujące 48,02 ha powierzchni gmin oraz 6 Obszarów Chronionego Krajobrazu o powierzchni 24 563,70 ha. Ponadto obszar LGD objęty jest ekologiczną siecią Natura 2000, w skład której wchodzi Specjalne Obszary Ochrony (SOO) wyznaczone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej oraz Ptasiej. Ponadto występuje 14 pomników przyrody.
 - Wspólny cel – wspólna idea: wypracowany model współpracy sprawdził się w poprzednim okresie programowym, jako skuteczne i efektywne narzędzie rozwiązywania problemów z korzyścią dla mieszkańców i całego obszaru. Natomiast niniejsza LSR będzie je wzmocniać i rozwijać.

4 Analiza SWOT

Na podstawie diagnozy oraz wniosków ze spotkań konsultacyjnych i zebranych ankiet wyodrębniono silne i słabe strony obszaru LGD. Zidentyfikowano także czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) wpływające na rozwój obszaru. Zestawienie walorów i niedostatków obszaru wraz z szansami i zagrożeniami płynącymi z otoczenia prezentuje poniższa tabela.

Tabela 15 Analiza strategiczna SWOT obszaru

SILNE STRONY	Powiązanie z diagnozą	SŁABE STRONY	Powiązanie z diagnozą
1. Lokalizacja - dogodna dostępność komunikacyjna obszaru LGD – gęsta sieć dróg (droga E40, autostrada A4), niewielka odległość od traktów kolejowych (Brzesko, Bochnia), 2. Sąsiedztwo dużych ośrodków gospodarczych, kulturalnych i naukowych (Tarnów, Kraków), 3. Bogate zasoby wodne w postaci rzek na obszarze LGD (Wisła, Raba, Uswica, Szreniawa, Nidzica), 4. Złoża surowców naturalnych (żwir, gaz, ropa naftowa, wody geotermalne), 5. Urodzajne gleby w północnej części obszaru LGD, 6. Walory przyrodnicze, przede wszystkim dobrze zachowane obszary leśne (Puszcza Niepołomicka) oraz obszary chronionego krajobrazu objęte siecią Natura 2000, 7. Wykorzystywane odnawialne źródła energii (energia wiatru, biomasa), 8. Wysoka jakość środowiska	rozdz. 1.2., rozdz. 3.1., rozdz. 3.2., rozdz. 3.3., rozdz. 3.4., rozdz. 3.5, rozdz. 3.6	1. Niebezpieczna infrastruktura drogowa - wzmożony ruch tranzytowy (DW964, DK79, E40), 2. Podział gmin Bochnia i Rzezawa przez drogę E40. 3. Zalewowy, płaski teren gmin, 4. Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, 5. Złe praktyki mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami - dzikie wysypiska śmieci, przypadki spalania śmieci, 6. Niedostatecznie rozwinięta gospodarka wodno-ściekowa, 7. Nie w pełni wykorzystane walory środowiskowe obszaru LGD, 8. Niedostateczna promocji walorów obszaru, 9. Niewykorzystany potencjał rzek i zbiorników wodnych, 10. Mała liczba ścieżek pieszych i rowerowych, 11. Niewystarczające oznakowanie atrakcji i miejsc turystycznych, brak jednolitej informacji i promocji turystycznej obszaru LGD, w tym produktów lokalnych, 12. Słabo rozwinięta infrastruktura okoturystyczna (noclegowa,	rozdz. 1.2., rozdz. 3.1., rozdz. 3.2., rozdz. 3.3., rozdz. 3.4., rozdz. 3.5, rozdz. 3.6

naturalnego (brak obiektów przemysłowych zanieczyszczających przestrzeń obszaru LGD), 9. Ukształtowanie terenu sprzyjające uprawianiu sportów, np. dla rowerzystów, 10. Liczne miejsca widokowe na terenie gmin członkowskich, 11. Różnorodność materiałów promocyjnych (foldery, książki, mapy), 12. Bogate i różnorodne dziedzictwo materialne: tradycyjne budownictwo wiejskie (w tym zabudowa drewniana), miejsca pamięci narodowej, klasztor, kapliczki, cmentarze wojenne, zespoły dworsko-parkowe, 13. Szlaki turystyczne, kulturalne i sakralne (Szlak Architektury Drewnianej, Bursztynowy Szlak Greenways, Szlak Jagielloński), 14. Tereny łowieckie obfite w zwierzynę, 15. Różnorodność lokalnych atrakcji: stadniny koni, baseny, winnica w Łazach, hodowla danieli w Szpitarach, Czarny Staw i czarne bociany w gminie Drwina, Niedzieliska – bociania wioska, 16. Produkty tradycyjne z obszaru LGD wpisane na Ministerialną Listę Produktów Tradycyjnych, 17. Poszanowanie oraz kultywowanie tradycji wśród mieszkańców, folkloru itd. poprzez m.in. aktywność ludowych zespołów muzycznych, 18. Szeroka oferta wydarzeń kulturalnych (m.in. Krakowski Wianek, Piknik Lotniczy, Biesiada Agroturystyczna), 19. Aktywność twórców ludowych, rozwijanie tradycji artystycznych (rękodzieło, wikliniarstwo, hafciarstwo, obrazy ze słomy), 20. Prężnie działające organizacje społeczne: Koła Gospodyń Wiejskich, Kluby Sportowe, Kluby Seniorów, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Ochotnicze Straże Pożarne, organizacje pozarządowe, funkcjonujące Koła Łowieckie, Wędkarskie, Hodowcy Gołębi, posiadające doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na działalność, 21. Dbłość o estetykę przestrzeni	gastronomiczna, hotelowa), 13. Słabo rozwijająca się agroturystyka, 14. Zły stan lub brak zagospodarowania części z obiektów kulturalnych, 15. Zaniedbane obiekty zabytkowe będące własnością osób prywatnych (np. kapliczki), utrudniające ich włączenie w ofertę turystyczną obszaru, 16. Niechęć organizacji społecznych do formalizowania swojej działalności, 17. Niski poziom integracji młodych mieszkańców z obszarem i społecznością lokalną, 18. Niski udział ludności w wieku produkcyjnym w społecznych inicjatywach, 19. Migracja ludzi młodych z terenów wiejskich, 20. Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego, skierowana do dzieci i młodzieży, 21. Zła sytuacja na rynku pracy (mało miejsc pracy), 22. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych, 23. Duże obszary niezagospodarowane rolniczo (nieużytki), 24. Migracja ludzi wykształconych do dużych miast i za granicę, 25. Słaby dostęp do nowych technologii, 26. Słaba integracja środowiska biznesu, 27. Niski potencjał inwestycyjny lokalnych przedsiębiorców, 28. Niski poziom innowacyjności lokalnej gospodarki, 29. Duże rozdrobnienie przedsiębiorczości (wiele małych zakładów pracy), 30. Brak inkubatora przedsiębiorczości, obsługi inwestorów. 31. Słaby stan techniczny dróg lokalnych, braki w infrastrukturze drogowej (brak oświetlenia ulic, chodników, poboczy w mniejszych miejscowościach), 32. Niedostateczna ilość parkingów, 33. Niewystarczająca komunikacja publiczna, transport osobowy (połączenia między miejscowościami i większymi miastami), 34. Niedostateczne wyposażenie obszaru w infrastrukturę rekreacyjno-sportową, w szczególności w mniejszych miejscowościach, 35. Niedostosowana infrastruktura przedszkolna do potrzeb społecznych, 36. Duża liczba niewykorzystywanych, opustoszałych budynków gminnych, 37. Niewystarczające wyposażenie obiektów infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej, 38. Niedobór lekarzy specjalistów.
---	--

publicznych – inicjatywa i zaangażowanie mieszkańców, 22. Wyznaczone strefy gospodarcze, tereny pod inwestycje, 23. Inicjatywy wspierające lokalną przedsiębiorczość, 24. Zadowalający poziom wykształcenia mieszkańców obszaru LGD, 25. Inwestycje w miejsca dla prezentacji i sprzedaży produktów lokalnych z własnego gospodarstwa, 26. Wysoki poziom absorpcji środków unijnych na terenie objętym LSR, 27. Duże zasoby terenów rolniczych na terenie LGD. 28. Rozwijająca się sieć gazowa, wodociągowa, teleinformatyczna, kanalizacyjna, 29. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego (OSP, Policja), 30. Wysoki poziom bezpieczeństwa zdrowotnego (Zakłady Opieki Zdrowotnej, stacjonowanie karetki, możliwość rehabilitacji), 31. Rozbudowana i zmodernizowana baza sportowo-rekreacyjna (boiska, hale sportowe, place zabaw), 32. Dogodne tereny pod infrastrukturę sportową.			
SZANSE		ZAGROŻENIA	
1. Zainteresowanie regionalizmami i powrót do tradycji, 2. Możliwość wykorzystania funduszy unijnych i krajowych, 3. Rozwój stref gospodarczych, 4. Rozwój nowych technologii energetycznych, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, 5. Inwestycje w szerokopasmowy Internet, 6. Rozwój intelektualny, rosnące zainteresowanie nauką języków obcych, 7. Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej, międzyorganizacyjnej, 8. Rozwój turystyki, w tym agroturystyki i turystyki weekendowej, 9. Promocja i aktywizacja wolontariatu, 10. Moda na zdrową, lokalną żywność, zainteresowanie produktami lokalnymi/regionalnymi, 11. Promocja zdrowego stylu życia, aktywnego spędzania wolnego	rozd.1.2., rozd.3.1., rozd.3.2., rozd.3.3., rozd.3.4., rozd.3.5, rozd. 3.6	1. Utrzymywanie się niekorzystnych trendów demograficznych – depopulacja, starzejące się społeczeństwo, migracja mieszkańców za granicę, 2. Wzrost patologii, brak zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, 3. Konkurencja bardziej rozwiniętych obszarów sąsiadujących, 4. Zalanie rynku produktami słabej jakości ze Wschodu, 5. Upolitycznienie działań społecznych, 6. Ograniczenie dofinansowania działalności kulturalnej i sportowej, 7. Degradacja i zanieczyszczenie środowiska, 8. Ubożenie ludności, konieczność ponoszenia rosnących kosztów utrzymania, 9. Zła sytuacja gospodarcza kraju i Europy (spowolnienie gospodarcze), 10. Biurokracja i niedoprecyzowanie przepisów prawnych, podatkowych, sanitarnych hamujące rozwój przedsiębiorczości, 11. Klęski żywiołowe,	rozd.1.2., rozd.3.1., rozd. 3.2., rozd.3.3., rozd.3.4., rozd.3.5, rozd. 3.6

czasu i integracji międzypokoleniowej, 12. Wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie ochrony środowiska, 13. Wykorzystywanie zasobów naturalnych do rozwijania turystyki, 14. Moda na osiedlanie się na wsi, 15. Aktywizacja i promocja zamierających zawodów, 16. Większa integracja mieszkańców, 17. Odchodzenie od małoobszarowego rolnictwa, 18. Rozwój infrastruktury drogowej.		12. System edukacji niedostosowany do potrzeb rynku, 13. Refundacja jako dominująca forma dofinansowania ze środków unijnych (ograniczone możliwości starania się o zaliczki) 14. Sezonowość w turystyce, 15. Niewystarczająca liczba działań w zakresie ochrony powietrza, czystości wód i terenu, 16. Brak restrukturyzacji rolnictwa, rozdrobnienie gospodarstw rolnych i nieopłacalność produkcji, 17. Strach przed inwestowaniem spowodowany niestabilną gospodarką, zmiennością przepisów, zawirowaniami politycznymi, 18. Niska mobilność ludności, 19. Napływ osób spoza terenu, niechętnych integrowaniu się z rodowitymi mieszkańcami, 20. Niechęć rodowitych mieszkańców do ludzi przeprowadzających się na wieś.	
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Główne wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy SWOT:

- Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA” jest obszarem o dużym i różnorodnym potencjale rozwojowym, wynikającym zarówno z ciekawej historii, bogatych tradycji, dogodnego położenia, ciekawych walorów przyrodniczych i sprecyzowanego profilu gospodarczego, który jednak ciągle pozostaje niedostatecznie wykorzystywany, a w niektórych wypadkach wręcz uśpiony,
- mieszkańcy obszaru to w bardzo wielu przypadkach osoby o ogromnym poczuciu lokalnej tożsamości, kultywujące miejscowe tradycje, posiadające ciekawą wiedzę i wyznające tracące się coraz mocniej we współczesnym świecie pozytywne, tradycyjne, „ludzkie” wartości. Niestety osoby te w wielu przypadkach przejawiają niewielką aktywność społeczną, niechętnie podejmują się roli liderów społecznych, przekazujących te wartości młodym mieszkańcom. Konsekwencją tego faktu są słabnące więzi społeczne i zmniejszająca się integracja obszaru. Sytuacji tej sprzyja negatywny czynnik niechęci do zmian i negatywnych skojarzeń, dotyczących działalności w organizacjach społecznych (ten sam czynnik hamuje rozwój działalności innowacyjnych, w tym również przedsiębiorczości),
- „rozbudzenie” i aktywizacja mieszkańców oraz ukształtowanie między nimi pozytywnych relacji, skutkujących wzrostem liczby inicjatyw społeczno-kulturalnych na obszarze działania LGD oraz wykorzystanie nadarzających się szans z otoczenia, związanych ze zmianą stylu życia Polaków w zakresie spędzania wolnego czasu, rekreacji i turystyki stwarzają obszarowi LGD nowe możliwości rozwoju, które mają szansę nie tylko zniwelować słabe strony tego obszaru, ale również przybliżyć go do urzeczywistnienia wizji określonej w strategii.

Czynniki ujęte w analizie SWOT zostały sformułowane na podstawie danych ujętych w diagnozie obszaru, tj. danych statystycznych oraz wskazań uczestników otwartych spotkań warsztatowych, badań ankietowych wraz z kartami pomysłu, warsztatów dialogu społecznego, podczas dyżurów telefonicznych, on-line oraz spotkań w punkcie konsultacyjnym.

5 Cele i wskaźniki

Wypracowane z udziałem społeczności lokalnej cele, przedsięwzięcia i wskaźniki prezentuje poniższa tabela.

Na podstawie diagnozy wybrano obszary problemowe wymagające interwencji. Przedsięwzięcia określono w sposób umożliwiający dotarcie do grup docelowych – przede wszystkim do grup defaworyzowanych. Realizacja operacji w ramach zaplanowanych przedsięwzięć wpłynie na poprawę sytuacji w obszarach zdiagnozowanych jako problemowe. Wyznaczone cele będą realizowane zgodnie z wyznaczonym przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 celem szczegółowym 6B wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich w ramach priorytetu 6 wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa

i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich i wyznaczonych celów przekrojowych: innowacyjności, ochrony środowiska, łagodzenia zmian klimatu. Źródłem finansowania wszystkich celów LSR jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – PROW 2014-2020.

Cel szczegółowy I.1. i cel szczegółowy I.2. odnoszą się do przedsiębiorczości i infrastruktury turystycznej. Dane statystyczne wskazują na rosnące bezrobocie. Na etapie konsultacji społecznych na potrzeby diagnozy obszaru respondenci również wskazywali, że problemami obszaru są niska przedsiębiorczość oraz brak miejsc pracy. W związku z tym wyznaczono cele i przedsięwzięcia związane z pobudzaniem i wzmacnianiem przedsiębiorczości, a także rozwijaniem współpracy wewnątrz sektora gospodarczego. Dodatkowo szczególny nacisk położono na sektor turystyki - lokalna społeczność dostrzega potencjał obszaru, ale zwraca jednak uwagę na jego niedostateczne wykorzystanie. Jako problemy obszaru w tej dziedzinie wskazywano zbyt słabą promocję zasobów, lokalnego dziedzictwa oraz niewystarczającą infrastrukturę turystyczną i około turystyczną (baza noclegowa i gastronomiczna). Realizacja operacji w ramach sformułowanych przedsięwzięć w obszarze 1 ma przyczynić się do zwiększenia liczby miejsc pracy i zahamowania likwidacji istniejących miejsc pracy. W szczególności zwrócono uwagę na działania dotyczące osób z grup defaworyzowanych. Dodatkowo operacje mają wpływać na jakość oferty turystycznej.

W dalszej perspektywie zakłada się poprawę jakości życia na obszarze, dzięki lepszym warunkom zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w branżach związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Cele szczegółowe II.1. i II.2. związane są z rozwojem infrastruktury służącej zaspokajaniu różnego rodzaju potrzeb społeczności lokalnej, w szczególności kultury, rekreacji czy edukacji. Dodatkowo obejmuje działania w sferze kreowania postaw społecznie pożądanых (w tym wśród grup defaworyzowanych), rozwijania świadomości ekologicznej. Cele te określono biorąc pod uwagę przeprowadzoną diagnozę i analizę SWOT. W opinii społeczności lokalnej stan infrastruktury społecznej powinien ulec dalszej poprawie. Poza tym rozwinięta infrastruktura pozwoli rozszerzyć i uatrakcyjnić ofertę spędzania czasu wolnego.

Cel szczegółowy III.1. jest odpowiedzią na zdiagnozowane w czasie konsultacji zagrożenie związane z brakiem zaangażowania w sprawy lokalne oraz zanikaniem więzi społecznych i tożsamości lokalnej. Z tego wynikają przedsięwzięcia nastawione na integrację, aktywizację, współpracę i tworzenie warunków do wzmacniania poczucia tożsamości lokalnej. Z kolei cel szczegółowy III.2. zakłada działania pozwalające na kultywowanie tradycji i obrzędów oraz promocję zasobów i walorów lokalnych zarówno wśród mieszkańców, jak i wśród przyjezdnych.

Na skutek zrealizowania celów ogólnych oraz odnoszących się do nich celów szczegółowych i przedsięwzięć jak również osiągnięcia wyznaczonych wartości wskaźników, nastąpi zniwelowanie problemów zidentyfikowanych na pierwszym etapie prac nad LSR. Tabela 19 Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników prezentuje powiązanie celów z problemami oraz wyzwaniem społecznymi, wskazanymi na podstawie danych statystycznych i wyników konsultacji społecznych, które posłużyły opracowaniu analizy SWOT. Wskazuje również produkty będące bezpośrednim wynikiem planowanych przedsięwzięć. Zestawienie w postaci matrycy celów ogólnych, szczegółowych, przedsięwzięć oraz przypisanych do nich wskaźników oddziaływania, produktu i rezultatu wraz ze sposobem ich pomiaru i stanem początkowym oraz końcowym przedstawia Tabela 16 Zestawienie celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR.

Dla uszczegółowienia planowanych działań wskazano przykładowe operacje oraz katalog wnioskodawców uprawnionych do złożenia wniosku w ramach danego przedsięwzięcia.

Stan początkowy wskaźników oddziaływania (ukazujących szerszy kontekst społeczno-ekonomiczny) określono w oparciu o dane zawarte w banku danych lokalnych GUS i bazie REGON. W przypadku wskaźników produktu i rezultatu bezpośrednio zależnych od operacji, ich skutków, realizowanych na poziomie wdrażanego dokumentu, wartość początkową określono najczęściej jako zero. Podobną metodologię przyjęto do wartości końcowych - w przypadku wskaźników oddziaływania definiowano je w oparciu o dane GUS/REGON, a w przypadku wskaźników produktu i rezultatu w oparciu o badania własne, raporty i sprawozdania beneficjentów, przedkładane raz do roku, po zakończeniu realizacji operacji. W odniesieniu do wskaźników produktu i rezultatu ich liczbę szacowano z uwzględnieniem planowanych aktywności beneficjentów i dostępnych środków. W odniesieniu do wskaźników oddziaływania starano się – korzystając z doświadczeń LGD – oszacować spodziewany wpływ podejmowanych działań na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej, z uwzględnieniem faktu, iż aktywność LGD jest tylko jedną z wielu składowych wpływających na zmianę sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze.

Tabela 16 Zestawienie celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR

1.0		CEL OGÓLNY I	Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Nadwiślańskiej Grupy Działania "E.O.CENOMA"					
1.1		CELE SZCZEGÓŁOWE	CSI.1	Rozwój i różnicowanie działalności w sferze produkcji rolniczej i pozarolniczej oraz usług				
1.2			CSI.2	Rozwój produktów i usług turystycznych oraz aktywacja ich promocja				
Wskaźniki oddziaływania dla CELU OGÓLNEGO			Jedn. miary	stan początkowy 2015	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W1.0		Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wpisanego do rejestru REGON	szt	4635	4731	baza REGON/analiza danych raz do roku		
W1.0		Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD	szt	28239	29086	dane statystyczne GUS/ analiza danych raz do roku		
Wskaźniki rezultatu dla CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH			Jedn. miary	stan początkowy 2015	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W1.1		Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	etat	0	72	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku		
W1.1		Liczba osób z grup defaworyzowanych zatrudnionych przez przedsiębiorstwa objęte wsparciem z LGD	etat	0	30	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku		
W1.1		Liczba osób poinformowanych o ofercie inwestycyjnej na terenie LGD	osoba	0	149 470	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku		
W1.2		Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej	osoba	0	8 000	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku		
W1.2		Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	osoba	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku		
PRZEDSIĘWZIĘCIA			Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu			
I.1.1	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych	Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	Jedn. miary	Wartość początkowa 2015 rok	Wartość końcowa 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
		Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane	Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających	szt.	0	51	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
								Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku

				grupy de faworyzowane							
		Przedsiębiorcy, mieszkańcy, inwestorzy		Projekt własny		Stworzenie oferty inwestycyjnej oraz promocja przedsiębiorczości		szt.	0	2	dane własne LGD/ raz do roku
1.2.1	Budowa/remont/modernizacja/w wyposażenie obiektów pozwalających na obsługę ruchu turystycznego i/lub promocja turystyki lokalnej	przedsiębiorcy, mieszkańcy, turyści		Konkurs		Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i /lub operacji promujących turystykę lokalną		szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
		przedsiębiorcy, mieszkańcy, turyści		Projekt własny/ Konkurs		Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		szt.	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
2.0	CEL OGÓLNY II	Stworzenie czystego ekologicznego, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD									
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	CSII.1	Poprawa stanu i dostępności przestrzeni publicznej oraz estetyki przestrzennej, w tym obiektów i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych								
2.2		CSII.2	Tworzenie, wyposażenie i promocja przestrzeni aktywnego i zdrowego wypoczynku								
Wskaźniki oddziaływania dla CELU OGÓLNEGO											
W 2.0	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z poziomu infrastruktury społecznej i kulturalnej		Jedn. miary	stan początkowy 2015		Plan 2023		Źródło danych/sposób pomiaru			
			osoba	0		21 120		Sprawozdania beneficjentów/ raz do roku			
W 2.0	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z poziomu infrastruktury rekreacyjnej		osoba	0		21 216		Sprawozdania beneficjentów/ raz do roku			
W 2.0	Wzrost liczby osób deklarujących podniesienie świadomości ekologicznej		osoba	0		31		Sprawozdania beneficjentów/ raz do roku			
Wskaźniki rezultatu dla CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH											
W 2.1	Liczba osób korzystających z infrastruktury i/lub dostosowanej/zagospodarowanej przestrzeni publicznej		Jedn. miary	stan początkowy 2015		Plan 2023		Źródło danych/sposób pomiaru			
			osoby	0		32 640		Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku			
W 2.1	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty		osoby	0		2 560		Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku			
W2.2	Liczba osób korzystających z nowej lub wyremontowanej/wyposażonej infrastruktury rekreacyjnej		osoby	0		35 360		Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku			

W 2.2	Liczba odbiorców działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców	Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu					Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	Wartość końcowa 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru	
II.1.1	Poprawa infrastruktury publicznej i przestrzennej służącej zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury publicznej i przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku	
		Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych /wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej i/lub przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	szt.	0	24	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku	
II.1.2	Zachowanie dorobku historycznego, kulturowego oraz sakralnego obszaru LGD	Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	szt.	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku	
II.2.1	Wzbogacenie oferty czasu wolnego w zakresie rekreacji	Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba wybudowanych /wyremontowanych/ wyposażonych obiektów rekreacyjnych	szt.	0	26	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku	

Kreowanie postaw pożądanых społecznie, podnoszenie kompetencji oraz rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców		Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane	Aktywizacja	Liczba działań edukacyjnych skierowanych na kreowanie postaw społecznie pożądanых oraz rozwijających świadomość proekologiczną i prośrodowiskową mieszkańców	szt.	0	7	dane własne LGD/raz do roku
II.2.2								
3.0	CEL OGÓLNY III		Rozwój kapitału społecznego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego					
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	CS III.1	Wspieranie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych popularyzujących integrację i współpracę społeczności					
3.2		CS III.2	Promocja zasobów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego					
Wskaźniki oddziaływania dla CELU OGÓLNEGO								
W3.0	Wzrost liczby działań aktywizujących, edukacyjnych i kulturalnych		Jedn. Miary	szt.	0	112	Sprawozdania beneficjentów/raz do roku	
Wskaźniki rezultatu dla CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH								
W3.1	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych, konferencjach, konkursach, wystawach		Jedn. Miary	osobodni	0	2 200	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku	
W3.1	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych		osobodni	0	225	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		
W 3.1	Liczba osób zadowolonych ze spotkań prowadzonych przez LGD		osoba	0	180	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		
W 3.2	Liczba osób poinformowanych o działalności LGD		osoba	0	74 735	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		
W 3.2	Liczba osób korzystających z wyposażonych podmiotów działających w sferze kultury		osoba	0	525	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		
W 3.2	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe, historyczne, produkty lokalne		szt.	0	45	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		
W3.2	Liczba projektów skierowanych do grup defaworyzowanych,		szt.	0	18	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/raz do roku		

Wskaźniki produktu								
PRZEDSIĘWZIĘCIA		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	Wartość końcowa 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
III.1.1	Zwiększenie oferty kulturalno-edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane, turyści	Małe granty	Liczba inicjatyw – zajęć edukacyjnych, warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	szt.	0	38	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
			Aktywizacja				50	
III.2.1	Kultywowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych	Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane	Aktywizacja, animacja	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	szt.	0	9	Dane własne LGD/ raz do roku
		Mieszkańcy, turyści	Projekt własny	Liczba działań promocyjnych polegających na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów	szt.	0	2	Dane własne LGD/ raz do roku
		Mieszkańcy, turyści	Małe granty		szt.	0	11	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
		Mieszkańcy, turyści, grupy defaworyzowane	Konkurs	Liczba działań obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	szt.	0	30	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
		Mieszkańcy, turyści, grupy defaworyzowane	Małe granty	Liczba przedsięwzięć promujących tradycje/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
			Projekt własny		szt.	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane własne LGD/ raz do roku
		Mieszkańcy, turyści, grupy defaworyzowane	Projekt współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	szt.	0	2	dane własne LGD/ po zrealizowanej operacji

		Mieszkańcy, turyści, grupy defaworyzowane	Projekt współpracy	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	LGD	0	4	dane własne LGD/ po zrealizowanej operacji
--	--	--	-----------------------	---	-----	---	---	---

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17Zestawienie wskaźników wraz ze sposobem ich pomiaru dla kosztów bieżących

Wskaźniki rezultatu		Jedn. miary	stan początkowy 2015	Plan 2023	Źródło danych/sposób pomiaru
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		osoba	0	100	Rejestr udzielonego doradztwa, ankieta monitorująca/analiza danych raz do roku (zakłada się, iż około 42% podmiotów, którym udzielono doradztwa, otrzyma wsparcie finansowe: 240 podmiotów, którym udzielono doradztwa x 42% = 100 osób)
Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu			Źródło danych/sposób pomiaru
		Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015 rok	
Pracownicy biura	Koszty bieżące	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodni	0	47
Członkowie Rady		Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodni	0	129
Mieszkańcy, w tym grupy defaworyzowane, turyści, beneficjenci		Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	0	240

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18Przedsięwzięcia w ramach Strategii

Nr przedsięwzięcia	Nazwa Przedsięwzięcia	Przykładowe typy operacji w ramach przedsięwzięcia	Typy wnioskodawców
I.1.1	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych	- Rozwijanie działalności gospodarczej poprzez utrzymanie miejsc pracy lub tworzenie nowych miejsc pracy - Rozpoczynanie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy - Projekt własny – stworzenie oferty inwestycyjnej i promocja przedsiębiorczości	- Przedsiębiorcy - Osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą - Osoby z grup defaworyzowanych - LGD, bądź inny podmiot, uprawniony do wsparcia
I.1.1	Budowa/remont/modernizacja/wyposażenie obiektów pozwalających na obsługę ruchu turystycznego i/lub promocja turystyki lokalnej	- Budowa, remont, modernizacja i wyposażenie infrastruktury oraz miejsc o charakterze turystycznym, - Wydawanie folderów, ulotek promocyjnych, publikacji, witaczy - Stworzenie sieci usług turystycznych łączących m.in. obiekty noclegowe, kafełki gastronomiczne, obiekty będące atrakcjami turystycznymi i obiekty oferujące usługi związane ze spędzaniem czasu wolnego - Opracowanie koncepcji promocji obiektów/usług - Punkty informacji turystycznej - Organizacja wydarzeń promocyjnych	- Osoby fizyczne - Osoby prawne - Podmioty ekonomii społecznej - Organizacje społeczne - JST
II.1.1	Poprawa infrastruktury publicznej i przestrzennej służącej zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	- Budowa/remont/modernizacja/wyposażenie domów kultury, świetlic, bibliotek - Budowa/odnowa centrów wsi - Tworzenie miejsc integracji, np. wiaty dla spotkań społeczności - Ścieżki edukacyjne - Zagospodarowanie obejścia obiektów pełniących funkcje publiczne, społeczne, kulturalne itp.	- Osoby fizyczne - Osoby prawne - Podmioty ekonomii społecznej - Organizacje społeczne - Kościoły, związki wyznaniowe - JST
II.1.2	Zachowanie dorobku historycznego, kulturowego oraz sakralnego obszaru LGD	Konserwacja, restauracja obiektów zabytkowych, np. kościołów, kapliczek, dworów z parkami	- Osoby fizyczne - Osoby prawne - Podmioty ekonomii społecznej - Organizacje społeczne - Kościoły, związki wyznaniowe - JST
II.2.1	Wzbogacenie oferty czasu wolnego w zakresie rekreacji	- Place zabaw - Siłownie zewnętrzne	- Osoby fizyczne - Osoby prawne - Podmioty ekonomii społecznej

		• Ścieżki rowerowe, miejsca postojowe na ścieżkach	• Organizacje społeczne • Kościoły, związki wyznaniowe • JST
II.2.2	Kreowanie postaw pożądanых społecznie, podnoszenie kompetencji oraz rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców	• Szkolenia, pogadanki nt. ochrony środowiska i działań proekologicznych, • Wydarzenia (szkolenia, pogadanki, pikniki zw. z tematyką profilaktyki zdrowotnej, antynarkotykowej itp.)	• Osoby fizyczne • Osoby prawne • Podmioty ekonomii społecznej • Organizacje społeczne • Kościoły, związki wyznaniowe • JST
III.1.1	Zwiększenie oferty kulturalno-edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	• Rozwijanie produktów lokalnych • Imprezy integracyjne np. turniej sołectw, dni miejscowości itp. • Wydarzenia kulturalne – konkursy, koncerty	• Osoby fizyczne • Osoby prawne, JST • Podmioty ekonomii społecznej • Organizacje społeczne • Kościoły, związki wyznaniowe
III.2.1	Kultywowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych	• Wydarzenia związane z tradycjami obszaru • Organizacja imprez promocyjnych • Publikacje nt. zwyczajów i tradycji na obszarze • Produkty tradycyjne i ich promocja	• Osoby fizyczne • Osoby prawne • Podmioty ekonomii społecznej • Organizacje społeczne • Kościoły, związki wyznaniowe • JST

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19 Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Zła sytuacja na rynku pracy (mało miejsc pracy)	CEL I - Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Nadwiślańskiej Grupy Działania "E.O.CENOMA"	Cel szczegółowy I.1 Rozwój i różnicowanie działalności w sferze produkcji rolniczej i pozarolniczej oraz usług	I.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wpisanego do rejestru REGON	Skomplikowanie procedur prawnych zw. z zakładaniem działalności gospodarczej Ograniczony dostęp nowych podmiotów do źródeł finansowania zewnętrznego
Niski potencjał inwestycyjny lokalnych przedsiębiorców				Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	Liczba osób z grup defaworyzowanych zatrudnionych przez przedsiębiorstwa objęte wsparciem z LGD		
Słaby dostęp do nowych technologii				Stworzenie oferty inwestycyjnej oraz promocja przedsiębiorczości	Liczba osób poinformowanych o ofercie inwestycyjnej na terenie LGD		
Duże rozdrobienie przedsiębiorczości (wiele małych zakładów pracy)							

Słabo rozwinięta infrastruktura okototurystyczna (noclegowej, gastronomicznej, hotelowej)	Cel szczegółowy 1.2 Rozwój produktów i usług turystycznych oraz aktywna ich promocja		1.2.1. Budowa/remont/modernizacja/wyposażenie obiektów pozwalających na obsługę ruchu turystycznego i/lub promocja turystyki lokalnej		wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i /lub operacji promujących turystykę lokalną	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD	Ubożenie społeczeństwa powodujące ograniczenie wydatków na podróże i wypoczynek
Słabo rozwijająca się agroturystyka					Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR		
Zły stan lub brak zagospodarowania części z obiektów kulturalnych,	CEL II - Stworzenie czystego ekologicznie, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD		Cel szczegółowy II.1 Poprawa stanu i dostępności przestrzeni publicznej oraz estetyki przestrzeni i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych i społecznych		Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury publicznej i przestrzennej, służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych i społecznych	liczba osób korzystających z infrastruktury i/lub wanej przestrzeni publicznej.	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z poziomu infrastruktury społecznej i kulturalnej	Zmiany w przepisach dot. warunków realizacji inwestycji i wymagań wobec obiektów (Prawo budowlane, Prawo ochrony przyrody, ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawa o
Duża liczba niewykorzystywan ych, opustoszałych budynków gminnych,			II.1.1 Poprawa infrastruktury publicznej i przestrzennej służącej zaspokajaniu potrzeb kulturalnych i społecznych		Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej i/lub przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych i społecznych			

Zaniedbane obiekty zabytkowe będące własnością osób prywatnych (np. kapliczki), utrudniające ich włączenie w ofertę turystyczną obszaru					II.1.2. Zachowanie dorobku historycznego, kulturowego oraz sakralnego obszaru LGD	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty		ochronie zabytków i inne)
Niedostateczne wyposażenie obszaru w infrastrukturę rekreacyjno-sportową, w szczególności w mniejszych miejscowościach, Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego, skierowana do dzieci i młodzieży,	Cel szczegółowy II.2 Tworzenie, wyposażenie i promocja przestrzeni aktywnego i zdrowego wypoczynku				II.2.1. Wzbogacenie oferty czasu wolnego w zakresie rekreacji	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/ wyposażonych obiektów rekreacyjnych	Liczba osób korzystających z nowej lub wyremontowanej/wyposażonej infrastruktury rekreacyjnej	Wzrost liczby osób deklarujących zadawolenie z poziomem infrastruktury rekreacyjno-sportowej	Zmiany w przepisach dot. warunków realizacji inwestycji i wymagań wobec obiektów (Prawo budowlane, Prawo ochrony przyrody, ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawa o ochronie zabytków i inne)
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, Złe praktyki mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami - dzikie wysypiska śmieci, przypadki spalania śmieci,					II.2.2. Kreowanie postaw społecznie, podnoszenie kompetencji oraz rozwijanie świadomości ekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców	Liczba działań edukacyjnych ukierunkowanych na kreowanie postaw społecznie pożądanych oraz rozwijających świadomość proekologiczną i prośrodowiskową mieszkańców	Liczba odbiorców działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej i prospołecznej mieszkańców	Wzrost liczby osób deklarujących podniesienie świadomości ekologicznej	Zmiany w przepisach dot. odnawialnych źródeł energii

CEL III - Rozwój kapitału społecznego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego		Cel szczegółowy III.1. Wsparcie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych popularyzując integrację i współpracę społeczności		III.1.1. Zwiększenie oferty kulturalno-edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów		Liczba inicjatyw – zajęć edukacyjnych, warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych, konferencjach, konkursach, wystawach	Wzrost liczby działań aktywizujących, edukacyjnych i kulturalnych	Skomplikowanie przepisów prawnych dot. działalności organizacji społecznych i prowadzenia przez nie działalności gospodarczej
Niska udział ludność w wieku produkcyjnym w społecznych inicjatywach,		Cel szczegółowy III.2. Promocja zasobów i walorów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego		III.2.1. Kulturowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych		Liczba działań promocyjnych polegających na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów	Liczba osób poinformowanych o działalności LGD		
Niski poziom integracji młodych mieszkańców z obszarem i społecznością lokalną,		Cel szczegółowy III.2. Promocja zasobów i walorów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego		III.2.1. Kulturowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych		Liczba działań promocyjnych polegających na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów	Liczba osób poinformowanych o działalności LGD		
Niedostateczna promocja walorów obszaru		Liczba przedsięwzięć promujących tradycje/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez		Liczba przedsięwzięć promujących tradycje/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez		Liczba przedsięwzięć promujących tradycje/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe, historyczne, produkty lokalne		

					Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	Liczba projektów skierowanych do grup defaworyzowanych	
					Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy		

Źródło: Opracowanie własne

Z uwagi na trudności w mierzeniu oddziaływania operacji i odległość w czasie obserwowanych skutków niektórych rodzajów operacji, dla części przedsięwzięć, w przypadku wskaźników oddziaływania, założono pozyskiwanie danych ze źródeł własnych, a nie statystycznych. W pozostałych przypadkach wskazano mierzenie wskaźników oddziaływania na podstawie danych statystycznych czy zewnętrznych.

Poniższa tabela prezentuje opis kryteriów w ramach poszczególnych celów i przedsięwzięć wraz z odniesieniem do analizy SWOT, oraz sposób obliczania wskaźników:

Tabela 20 Cele, przedsięwzięcia i kryteria w ramach Strategii – sposób obliczania wskaźników

Cel/przedsięwzięcie	Nazwa wskaźnika	Wzór(algorytm)/sposób obliczania wskaźnika	Uzasadnienie wyboru w odniesieniu do celów i przedsięwzięć	Powiązanie z analizą SWOT
Cel ogólny I: Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Nadwiślańskiej Grupy Działania "E.O.CENOMA"	Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego wpisanego do rejestru REGON	Różnica pomiędzy liczbą zarejestrowanych podmiotów sektora prywatnego po wdrożeniu strategii (2023 r.) a liczbą podmiotów zarejestrowanych przed wdrożeniem strategii - Stan początkowy: 4635 podmiotów sektora prywatnego – na podst. danych statystycznych (rejestr REGON) stan na koniec 2014 r. (jednocześnie stan na 01.01.2015 r.)zakłada się wzrost o 1,5%,	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wzroście przedsiębiorczości mieszkańców	Odpowiedź na zagrożenie nr 9 i 10, wykorzystanie mocnych stron nr 22, 23, 25 i 26
	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD	Różnica pomiędzy liczbą turystów odwiedzających obszar po wdrożeniu Strategii (2023 r.) a liczbą turystów odwiedzających obszar przed wdrożeniem Strategii (2015 r.). Stan początkowy: 28 239 osób mierzonych na podst. danych statystycznych (Bank Danych Lokalnych) jako liczba korzystających z noclegów na koniec 2014 r. (jednocześnie stan na 01.01.2015) - zakłada się wzrost o 3%,	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wzroście ruchu turystycznego na obszarze i podniesieniu atrakcyjności turystycznej obszaru	Wykorzystuje mocne strony nr 1, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18 oraz szanse nr 1 i 8. Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 11, 12 i 13.
Cel szczegółowy I.1. Rozwój	Liczba utworzonych miejsc	Suma osób zatrudnionych. Monitorowanie wskaźnika	Osiągnięcie wskaźnika będzie	Wykorzystuje mocne strony nr

i różnicowanie działalności w sferze produkcji rolniczej i pozarolniczej oraz usług	pracy (ogółem)	na podstawie danych LGD, tj. sprawozdań beneficjentów oraz ankietmonitorujących. W związku z tym, iż planuje się realizację 72 operacji, dotyczących przedsiębiorczości, docelowo zakłada się utworzenie min. 72miejsc pracy,	świadczą o poprawie sytuacji na rynku pracy.	23 i 24. Pozwala zniwelować zagrożenia nr 8 i 9. Stanowi odpowiedź na słabą stronę nr 21 i 24.
	Liczba osób z grup defaworyzowanych zatrudnionych przez przedsiębiorstwa objęte wsparciem z LGD	Suma osób z grup defaworyzowanych zatrudnionych. Monitorowanie wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdań beneficjentów oraz ankiety monitorujących. Zakłada się zatrudnienie osób z grup defaworyzowanych na poziomie około 42% z planowanych do utworzenia 72miejsc pracy.		Wykorzystuje mocne strony nr 23 i 24. Pozwala zniwelować zagrożenia nr 8 i 9. Stanowi odpowiedź na słabą stronę nr 21 i 24.
	Liczba osób poinformowanych o ofercie inwestycyjnej na terenie LGD	Suma osób, do których dotarła informacja o ofercie. Monitorowanie na podst. danych LGD, tj. statystyki pobrań ze strony internetowej oraz liczby osób, które pobrały ofertę w formie tradycyjnej. Założono, że zostaną poinformowani wszyscy mieszkańcy LGD, tj. 74735 osób, w ramach każdej oferty inwestycyjnej, tj. 74 735 x 2 oferty = 149 470,		Wykorzystuje mocne strony nr 23 i 24. Pozwala zniwelować zagrożenia nr 3, 8, 9 i 17. Stanowi odpowiedź na słabą stronę nr 21, 23, 27 i 24.
Cel szczegółowy I.2. Rozwój produktów i usług turystycznych oraz aktywna ich promocja	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej	Suma osób, które skorzystały z obiektów infrastruktury turystycznej. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Planuje się, iż w ciągu 1 roku z infrastruktury turystycznej stworzonej w ramach 1 projektu, będzie korzystało 100 osób (100 osób x 10 projektów x 8 lat = 8 000 osób),	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wzroście ruchu turystycznego na obszarze i podniesieniu atrakcyjności turystycznej obszaru	Wykorzystuje mocne strony nr 1, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18 oraz szanse nr 1 i 8. Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 11, 12 i 13
	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR	Suma osób, które skorzystały z usług turystycznych objętych stworzoną siecią. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Po konsultacjach z właścicielami obiektów turystycznych, zakłada się, iż z sieci skorzysta około 10 osób,		Wykorzystuje mocne strony nr 1, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18 oraz szanse nr 1 i 8. Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 11, 12 i 13

P. I.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	Suma operacji zw. z tworzeniem nowego przedsiębiorstwa, z wyszczególnieniem w przypadku posiadanych informacji operacji innowacyjnych i dotyczących grup defaworyzowanych. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Zakłada się stworzenie 50 nowych przedsiębiorstw	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wzroście przedsiębiorczości mieszkańców i poprawie sytuacji na rynku pracy.	Wykorzystuje mocne strony nr 23 i 24. Pozwala zniwelować zagrożenia nr 8 i 9. Stanowi odpowiedź na słabą stronę nr 21 i 24.
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	Suma operacji zw. z rozwojem przedsiębiorstwa, z wyszczególnieniem w przypadku posiadanych informacji operacji innowacyjnych i dotyczących grup defaworyzowanych. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Zakłada się rozwój 21 przedsiębiorstw.		Wykorzystuje mocne strony nr 23 i 24. Pozwala zniwelować zagrożenia nr 8 i 9. Stanowi odpowiedź na słabą stronę nr 21 i 24.
P. I.2.1. Budowa/remont/modernizacja/wyposażenie obiektów pozwalających na obsługę ruchu turystycznego i/lub promocja turystyki lokalnej	Stworzenie oferty inwestycyjnej oraz promocja przedsiębiorczości	Suma ofert inwestycyjnych. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Planuje się stworzyć 2 oferty inwestycyjne.		Odpowiedź na zagrożenie nr 9 i 10, wykorzystanie szansy nr 3 oraz silnej strony nr 22 i 23.
	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury turystycznej i/lub operacji promujących turystykę lokalną	Suma operacji związanych z turystyką. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Zakłada się stan docelowy 10 operacji.	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wzroście ruchu turystycznego na obszarze i podniesieniu atrakcyjności turystycznej obszaru	Wykorzystuje mocne strony nr 1, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18 oraz szansę nr 1 i 8. Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 11, 12 i 13
Cel ogólny II - Stworzenie czystego ekologicznie, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD	Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Suma sieci wspartych w ramach operacji. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorujące. Planuje się stworzyć 1 sieć		Wykorzystuje mocne strony nr 1, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 15, 18 oraz szansę nr 1 i 8. Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 11, 12 i 13
	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z poziomu infrastruktury społecznej i kulturalnej	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. przeprowadzonego badania wśród mieszkańców. Stan początkowy=0. Zakłada się, iż 60% osób korzystających z infrastruktury społecznej i kulturalnej będzie deklarowało zadowolenie: (32640	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o podniesieniu jakości warunków życia na obszarze.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 34. Pozwala na wykorzystanie szans nr 4, 11 i 12.

		osób + 2560 osób) x 60% = 21 120 osób			Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 34. Pozwala na wykorzystanie szans nr 4, 11 i 12.
	Wzrost liczby osób deklarujących zadowolenie z poziomu infrastruktury rekreacyjnej	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. przeprowadzonego badania wśród mieszkańców. Stan początkowy=0. Zakłada się, iż 60% osób korzystających z infrastruktury rekreacyjnej będzie deklarowało zadowolenie: 35 360 osób x 60% = 21 216 osób			Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 4, 5. Pozwala na wykorzystanie szans nr 4, 11 i 12.
	Wzrost liczby osób deklarujących podniesienie świadomości ekologicznej	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. przeprowadzonego badania wśród mieszkańców. Stan początkowy=0. Zakłada się, iż około 30% osób biorących udział w wydarzeniach edukacyjnych, podniesie świadomość ekologiczną, tj. 105 osób x 30% = 31 osób			
Cel szczegółowy II.1 Poprawa stanu i dostępności przestrzeni publicznej oraz estetyki przestrzennej, w tym obiektów i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Liczba osób korzystających z infrastruktury i dostosowanej/zagospodarowanej przestrzeni publicznej.	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Zakłada się, iż z wybudowanego lub wyremontowanego obiektu skorzysta około 120 osób w ciągu roku: 120 osób x 34 (10 wybudowanych i 24 wyremontowanych obiektów) x 8 lat = 32 640 osób		Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o poprawie estetyki przestrzeni, będącej elementem postrzeganego poziomu życia na obszarze.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 20, 23, 34 i 36 i pozwala wykorzystać atut nr 32.
	Liczba osób odwiedzających zabytki i obiekty	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Zakłada się iż około 80 osób odwiedzi zabytki bądź obiekty w ciągu roku: 80 osób x 4 zabytki x 8 lat = 2 560 osób			Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15. Pozwala wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12.
Cel szczegółowy II.2 Tworzenie, wyposażenie i promocja przestrzeni aktywnego i zdrowego wypoczynku	Liczba osób korzystających z nowej lub wyremontowanej/wyposażonej infrastruktury rekreacyjnej	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Zakłada się, iż z wybudowanego lub zmodernizowanego obiektu średnio skorzysta około 170 osób w ciągu roku: 170 osób x 26 obiektów x 8 lat = 35 360 osób		Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o poprawie wyposażenia obszaru w infrastrukturę, będącą elementem postrzeganego poziomu życia na obszarze.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwala wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.
	Liczba odbiorców działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania, list obecności podczas działań edukacyjnych oraz ankiety monitorującej. Zakłada się średnio udział około 15 osób w jednym działaniu edukacyjnym: 15 osób x 7 działań = 105 osób		Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o poprawie oferty dla mieszkańców, będącą elementem postrzeganego poziomu życia na obszarze.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwala wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.

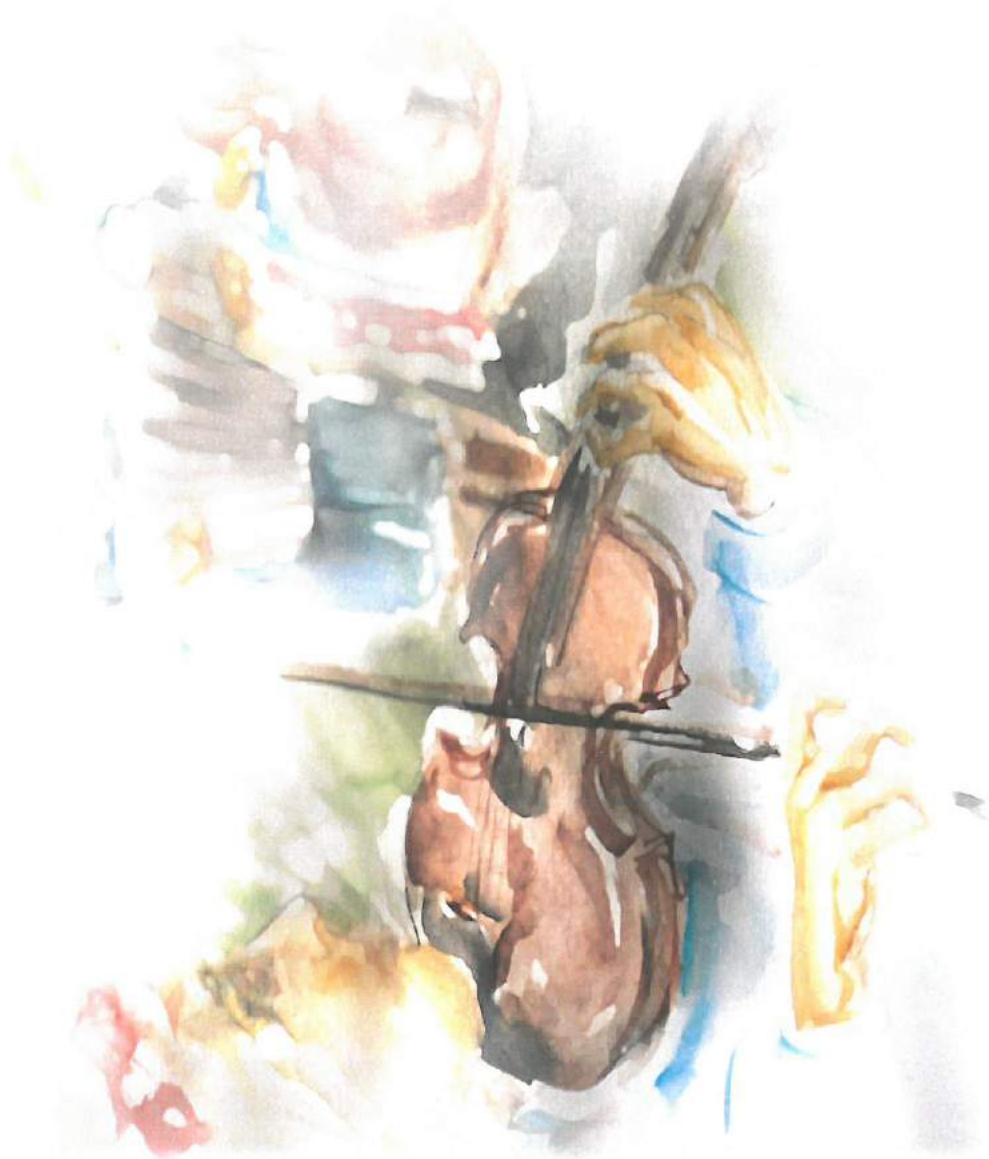
	mieszkańców				
II.1.1. Poprawa infrastruktury publicznej i przestrzennej służącej zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury publicznej i przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Suma obiektów objętych operacjami. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Zakłada się stan docelowy 10 obiektów		Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwała wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.	
	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej i/lub przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Suma obiektów objętych operacjami. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Stan docelowy 24 obiektów.	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o poprawie wyposażenia obszaru w infrastrukturę, będącą elementem postrzeganego poziomu życia na obszarze.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwała wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.	
II.1.2. Zachowanie dorobku historycznego, kulturowego oraz sakralnego obszaru LGD	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	Suma obiektów objętych operacjami. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Planuje się stan docelowy 4 zabytki		Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwała wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.	
II.2.1. Wzbogacenie oferty czasu wolnego w zakresie rekreacji	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/wyposażonych obiektów rekreacyjnych	Suma obiektów objętych operacjami. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów działania oraz ankiety monitorującej. Planuje się stan docelowy 26 obiektów.		Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 14, 15, 17, 20. Pozwała wykorzystać mocne strony nr 13, 15 i 12 oraz szansę nr 10, 11.	
II.2.2. Kreowanie postaw pożądanых społecznie, podnoszenie kompetencji oraz rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców	Liczba działań edukacyjnych ukierunkowanych na kreowanie postaw społecznie pożądanых oraz rozwijających świadomość proekologiczną i prośrodowiskową mieszkańców	Suma działań objętych operacjami. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów, listy obecności oraz ankiety monitorującej. Planuje się stan docelowy 7 działań.	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o podniesieniu jakości warunków życia na obszarze i poprawie świadomości mieszkańców.	Stanowi odpowiedź na słabe strony nr 4, 5. Pozwała na wykorzystanie szans nr 4, 11 i 12. Pozwała przewidywać zagrożenie nr 2.	
Cel ogólny III - Rozwój	Wzrost liczby działań	Suma liczby działań podjętych w wyniku operacji (stan	Osiągnięcie wskaźnika będzie	Nawiązuje do mocnych stron nr	

kapitału społecznego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego	aktywizujących, edukacyjnych i kulturalnych	początkowy = 0). Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów oraz ankiety monitorujące. Planujemy organizację około 112 działań aktywizujących, edukacyjnych i kulturalnych	świadczyć o poprawie jakości życia na obszarze.	12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19
Cel szczegółowy III.1. Wsparcie aktywności mieszkańców i organizacji społecznych popularyzujących integrację i współpracę społeczności	Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, wizytach studyjnych, konferencjach, konkursach, wystawach	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów, listy obecności oraz ankiety monitorujące. Planujemy realizację 88 szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych, konferencji, konkursów, gdzie zakładamy udział średnio około 25 osób: 88 przedsięwzięć x 25 osób = 2 200 osób		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów, listy obecności oraz ankiety monitorujące. Planujemy 9 spotkań informacyjnych, gdzie zakładamy udział około 25 osób: 9 x 25 osób = 225 osób		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19
	Liczba osób zadowolonych ze spotkań prowadzonych przez LGD	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. listy obecności oraz ankiety oceniające. Planujemy, iż około 80% osób biorących udział w spotkaniach będzie deklarowało zadowolenie: 225 osób x 80% = 180 osób		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 16, 17, 18, 19, 20.
Cel szczegółowy III.2. Promocja zasobów lokalnych, w tym produktów tradycyjnych, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego	Liczba osób poinformowanych o działalności LGD	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjentów, listy obecności, ankiety, statystyki odwiedzin strony internetowej. Planujemy, iż zostaną poinformowani wszyscy mieszkańcy LGD o jej działalności, tj. 74 735 osób	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o wypromowaniu obszaru na zewnątrz.	Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba osób korzystających z wyposażonych podmiotów działających w sferze kultury	Suma liczby osób. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta, listy obecności oraz ankiety oceniające. Planujemy, iż w każdym przedsięwzięciu weźmie udział około 35 osób: 15 projektów x 35 osób = 525		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby kulturowe, historyczne, produkty	Suma projektów. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniające. Zakładamy, że będzie to 45 projektów (projekty współpracy i przedsięwzięcia	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o podniesieniu poziomu wykorzystania	Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na

	Lokalne	promujące tradycję, kulturę, markę regionu, wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury)	potencjału obszaru.	słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba projektów skierowanych do grup defaworyzowanych	Suma projektów. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Zakładamy, że 18 przedsięwzięć z 58 planowanych zostanie skierowanych do grup defaworyzowanych (jest to ponad 30%)		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
P III.1.1. Zwiększenie oferty kulturalno-edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	Liczba inicjatyw – zajęć edukacyjnych, warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	Suma projektów. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Zakłada się przeprowadzić 88 przedsięwzięć	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o rozwoju kapitału ludzkiego na obszarze	Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Suma spotkań. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta, protokoły spotkań oraz ankiety oceniającej. Zakłada się realizację 9 spotkań informacyjnych		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
III.2.1. Kulturowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych	Liczba działań promocyjnych polegających na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów	Suma działań. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Planuje się stan docelowy – 13 działań.		Nawiązuje do mocnych stron nr 8, 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba działań obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	Suma operacji. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Planuje się realizację 30 operacji	Osiągnięcie wskaźnika będzie świadczyć o podniesieniu poziomu wykorzystania potencjału obszaru	Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba przedsięwzięć promujących tradycję/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez	Suma przedsięwzięć. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Planowany stan docelowy – 11 przedsięwzięć		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy	Suma projektów. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Planuje się przeprowadzić 2		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2,

	międzynarodowej	projekty współpracy.		6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20.
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Suma partnerów - LGD. Monitoring wskaźnika na podstawie danych LGD, tj. sprawozdania beneficjenta oraz ankiety oceniającej. Planuje się realizację projektu współpracy, z udziałem 4 LGD		Nawiązuje do mocnych stron nr 12, 16, 17, 20. Pozwala przewidywać zagrożenie nr 2, 6, 12, 19. Stanowi odpowiedź na słabości nr 8, 16, 17, 18, 19, 20

Źródło: Opracowanie własne

6 Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Dla osiągnięcia przyjętych celów zawartych w LSR przewiduje się działania dotyczące następujących typów operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny – Radę Stowarzyszenia, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa,
- projekty grantowe,
- operacje własne LGD (których beneficjentem i realizatorem operacji jest LGD),
- projekty współpracy (w tym projekt międzynarodowy oraz projekt krajowy).

Celem opracowania procedur naboru i oceny operacji jest:

- zapewnienie transparentności i jasności procesu wyboru operacji,
- dostosowanie kryteriów do przyjętych celów i przedsięwzięć,
- zapewnienie zgodności z przepisami regulującymi RLKS,
- sprawna realizacja procesu wyboru operacji.

Procedury zostały opracowane przez pracowników biura we współpracy z przedstawicielami Zarządu i poszczególnych gmin członkowskich z pomocą radcy prawnego. Do sformułowania kryteriów oceny wykorzystano informacje pozyskane poprzez partycypacyjne metody na etapie opracowywania Strategii – w szczególności wykorzystano wskazania respondentów ankiet odnośnie preferowanych typów operacji i rodzajów przedsięwzięć uważanych za niewystarczające na omawianym obszarze. Kolejnym źródłem inspiracji do sformułowanych kryteriów była diagnoza obszaru, zdefiniowanie głównych problemów i określenie grup docelowych, w tym defaworyzowanych. Opracowane kryteria są powiązane z celami i grupami docelowymi, do których jest kierowane wsparcie, w zależności od rodzaju beneficjenta, z uwzględnieniem wyników diagnozy i analizy SWOT. Dodatkowo zwrócono uwagę na cele zdefiniowane w PROW, stąd pojawiły się kryteria dotyczące innowacyjności i stopnia ingerencji w środowisko. Zgodnie z prezentowaną ideą podejścia LEADER w perspektywie finansowej 2014-2020, innowacyjność powinna być wspierana przez LGD.

W ramach przyjętych kryteriów oceny operacji zastosowano kryterium innowacyjności. Innowacyjność na potrzeby oceny operacji jest rozpatrywana w kontekście m.in.:

- terytorialnym – ocena, czy innowacyjne rozwiązanie w ramach operacji dotyczy skali sołectwa, gminy, kilku gmin, obszaru LGD, województwa, kraju
- technicznym – w operacji wykorzystywane są nowoczesne technologie/techniki prowadzące do wykreowania nowego produktu/usługi lub wykorzystanie dotychczasowych zasobów w innowacyjny sposób, nieobserwowany do tej pory.
- organizacyjnym – zorganizowanie sposobu zaspokajania potrzeb społecznych w nowym układzie lub zaspokajanie potrzeb do tej pory pomijanych
- marketingowym – wykorzystanie form informowania i promocji w ramach operacji w sposób do tej pory nieobserwowany.
- społecznym – zaangażowanie społeczności lokalnej w nowatorski sposób.

W przyjętych kryteriach wyboru dla poszczególnych typów operacji ustalono kryterium innowacyjności wraz doprecyzowaniem jej definicji na potrzeby oceny operacji. Preferowane są operacje o charakterze innowacyjnym. Oceniane jest nowatorstwo w odniesieniu do obszaru LGD. Może to oznaczać zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych i stosowanych na innych obszarach, jednak mających charakter innowacji na terenie LGD, np.: nowatorski sposób wykorzystania zasobów lokalnych, rozwój nowych rodzajów produkcji i usług, zaspokojenie potrzeb, które były pomijane w dotychczasowych działaniach, modernizację tradycyjnych form technologii, nowy sposób angażowania społeczności lokalnej w rozwój, nowe rozwiązania organizacyjne, zastosowanie nowych technik marketingowych. Przyjęto następujący sposób punktowania innowacyjności operacji:

- 4 pkt - Operacja posiada innowacyjny charakter w odniesieniu do całego obszaru LGD
- 2 pkt - Operacja posiada innowacyjny charakter w odniesieniu do przynajmniej 1 gminy członkowskiej LGD,
- 0 pkt - Innowacyjność operacji na poziomie mniejszym niż obszar gminy członkowskiej LGD lub brak innowacyjności.

Kryterium podyktowane dążeniem LGD do jak największego propagowania działań innowacyjnych. Stanowi *de facto* uzasadnienie realizacji operacji w ramach LSR. Kryteria wyboru operacji wraz z „Procedurą ustalania kryteriów wyboru operacji i ich zmiany” przyjmuje i zmienia Walne Zebranie Członków. Do kompetencji Zarządu należy aktualizacja kryteriów wyboru operacji w zakresie zmian w budżecie, zmian w planie działania, zmian wynikających z wezwania organu nadzoru i konieczności dostosowania dokumentów do zmian w przepisach prawa oraz do zmian w aktach wewnętrznych Stowarzyszenia. W takim przypadku propozycje zmian są konsultowane społecznie. Po konsultacjach Zarząd przygotowuje wniosek do Instytucji wdrażającej o zgodę na zmianę

kryteriów, na podstawie rocznego raportu z monitoringu lub raportu cząstkowego zawierającego wnioski i rekomendacje dotyczące lokalnych kryteriów wyboru. W pozostałych przypadkach zmiany kryteriów dokonuje Walne Zebranie Członków na wniosek Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej lub na wniosek co najmniej 10% członków LGD. Propozycja kryteriów zgłoszona w taki sposób również podlega konsultacjom społecznym.

LGD przyjęła różne procedury oceny i wyboru operacji. W przypadku procedury wyboru i oceny operacji realizowanych indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD uregulowane zostały następujące kwestie:

- przygotowanie ogłoszenia o naborze i jego zamieszczanie – projekt ogłoszenia przygotowuje Zarząd Stowarzyszenia i po jego akceptacji przez Zarząd Województwa podaje ogłoszenie do publicznej wiadomości z wykorzystaniem strony internetowej i tablicy ogłoszeń LGD. Możliwe jest także dodatkowe upublicznienie na stronach internetowych i tablicach ogłoszeń gmin członkowskich oraz w prasie lokalnej. Wymagane elementy ogłoszenia i dokumenty konkursowe reguluje przyjęta procedura. Dokumentacja konkursowa udostępniana jest w biurze LGD;
- Sytuacje składania i wycofywania wniosków – zasady korzystania z generatora wniosków na Platformie Obsługi Projektów oraz formy składania wniosków; sposób postępowania w przypadku wycofania wniosku przez wnioskodawcę;
- Sposób prowadzenia rejestru wniosków – rejestr prowadzi pracownik biura LGD;
- Przekazanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru operacji – składanie przez członków Rady oświadczeń o bezstronności i poufności, termin do przeprowadzenia oceny, wyznaczanie posiedzenia przez Przewodniczącego Rady;
- Ocena i wybór operacji – ocena operacji wg poszczególnych kryteriów, termin oceny, wykorzystanie POP, zasady weryfikacji kart oceny przez osobę odpowiedzialną; tworzenie list operacji, zasady prowadzenia posiedzeń, elementy protokołu posiedzenia Rady, ustalanie kwot wsparcia, sporządzanie listy operacji i uchwał Rady, informowanie o wynikach naboru, ogłaszanie wyników i przekazywanie wniosków do Zarządu Województwa;
- zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen członków Rady;
- zasady wnoszenia protestów;
- opiniowanie zmian umowy między wnioskodawcą na Zarząd Województwa;
- publikowanie protokołów;
- archiwizowanie dokumentacji;
- zasady zmiany procedury.

Szczegółowy opis kryteriów wraz z możliwymi do uzyskania punktami za ich spełnienie zawiera załącznik do uchwały WZC bądź Zarządu w sprawie przyjęcia lokalnych kryteriów wyboru operacji. Przyjęte kryteria posiadają opis wyjaśniający sposób oceny i wskazujący wymagania konieczne do spełnienia poszczególnego kryterium. Poza tym praktycznie dla każdego kryterium ustalono odpowiednie wartości minimalnej i maksymalnej liczby punktów możliwej do przyznania przez oceniającego. Przyjęte kryteria:

- nawiązują do obszarów problemowych zdiagnozowanych w analizie SWOT oraz do zdefiniowanych grup defaworyzowanych (chodzi o kryteria: *Promocja, udział w projekcie lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego; Preferencja dla operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców; Działalność związana z wdrażaniem rozwiązań prozdrowotnych związanych z aktywnym spędzaniem wolnego czasu; Priorytetowe grupy docelowe*),
- zostały zdefiniowane w sposób pozwalający na wykazanie spójności z celami PROW i całej Strategii (kryteria: *Innowacyjność, Działalność związana z wdrażaniem rozwiązań proekologicznych, w zakresie ochrony środowiska lub/i zmian klimatycznych*),
- gwarantują właściwe wdrażanie Strategii (kryteria: *Wkład własny wnioskodawcy, Wpływ na realizację LSR, Harmonogram realizacji projektu, Gotowość wnioskodawcy do realizacji operacji, Kwalifikacje wnioskodawcy, Tworzenie nowych miejsc pracy*).

Szczególną uwagę należy zwrócić na projekty związane z rozpoczynaniem działalności gospodarczej. Zgodnie z przepisami wysokość wsparcia może maksymalnie wynosić 100 000 zł, jednak powinna ona być dostosowana do warunków gospodarowania na omawianym obszarze.

Po analizie diagnozy obszaru i wstępnym określeniu warunków gospodarowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz poziomie konkurencyjności lokalnych gospodarek, określono wysokość wsparcia dla wnioskodawców:

- w ramach celu I wielkość dofinansowania **dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą na poziomie 50 000,00 zł i nie wyższej niż 100% kosztów**. Dodatkowo osoba korzystająca ze wsparcia na założenie działalności po upływie dwóch lat ma możliwość starania się o wsparcie w ramach rozwoju działalności, w tym utrzymania miejsca pracy. Diagnoza obszaru (w szczególności w zakresie rynku pracy i przedsiębiorczości) wskazuje, że najwięcej podmiotów

funkcjonują w branżach: handel i naprawy, budownictwo oraz w sekcjach związanych z usługami i doradztwem oraz drobnymi usługami w zakresie np. fryzjerstwa i edukacji (sekcje G, F, H, P, Q, SiT i N). Branże te zostały uznane za kluczowe dla rozwoju obszaru objętego strategią. Biorąc pod uwagę wyłączenia określone w §8 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, wsparcie skierowane jest przede wszystkim do branż związanych z usługami rynkowymi. Tego rodzaju działalność nie jest wysoce kapitałochłonna (nie wymaga znaczących inwestycji infrastrukturalnych typu budowa obiektu, a raczej umiarkowanych nakładów na zakup wyposażenia i urządzenia miejsca pracy), stąd wielkość dofinansowania określono na średnim poziomie.

- w ramach celu I wielkość dofinansowania **dla osób/podmiotów rozwijających działalność gospodarczą na poziomie maksymalnie 100 000,00 zł na jedną operację wynosi do 70% kosztów kwalifikowalnych,**
- **dla pozostałych rodzajów operacji, wysokość pomocy na jedną operację, jest zgodna z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, z tym, że:**

❖ **W ramach celu I dla podmiotów innych niż przedsiębiorcy i osoby podejmujące działalność gospodarczą, dofinansowanie na poziomie:**

- **Dla NGO (organizacji pozarządowych)- dofinansowanie na poziomie do 100 % kosztów kwalifikowalnych,**
- **Dla pozostałych podmiotów do 50 % kosztów kwalifikowalnych,**

❖ **W ramach celu II i celu III dla NGO (organizacji pozarządowych)- dofinansowanie na poziomie do 100 % kosztów kwalifikowalnych, dla pozostałych podmiotów do 50 % kosztów kwalifikowalnych,**

❖ **Dla operacji własnych LGD dofinansowanie na poziomie 90% kosztów kwalifikowalnych.**

Na podstawie przeprowadzonych konsultacji ustalono, że JST nie są zainteresowane aplikowaniem w ramach planowanych naborów. Jednakże w przypadku ich wniosków oraz wniosków składanych przez JSFP, poziom dofinansowania będzie zgodny z poziomem określonym w Rozporządzeniu, tj. max. 63,63 % kosztów kwalifikowalnych.

Maksymalna kwota wsparcia w ramach działań dotyczących rozwoju działalności gospodarczej została obniżona do 100 000 zł w celu wsparcia większej liczby podmiotów. Kwota została ustalona w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, spotkań z mieszkańcami, rozmów telefonicznych, zapytań e-mailowych. W ubiegłym okresie programowym organizacje pozarządowe wielokrotnie zwracały się z prośbą o możliwość pozyskania środków na działania edukacyjne, szkoleniowe i promocyjne bez udziału pieniężnego wkładu własnego. Należy nadmienić, iż organizacje pozarządowe nie posiadają dochodów i utrzymują się jedynie ze składek członkowskich, co powoduje, że ich możliwości finansowe są ograniczone.

Dla projektów grantowych opracowano procedurę oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców. Procedura reguluje następujące zagadnienia:

- przygotowanie ogłoszenia o naborze i jego zamieszczanie wraz z regulaminem naboru; - organ odpowiedzialny to Zarząd w porozumieniu z Przewodniczącym Rady;
- sytuacje składania i wycofywania wniosków – zasady korzystania z generatora wniosków na Platformie Obsługi Projektów oraz formy składania wniosków; sposób postępowania w przypadku wycofania wniosku przez wnioskodawcę;
- zasady korzystania z systemu Platformy Obsługi Projektów;
- sposób prowadzenia rejestru wniosków – w systemie POP;
- publikacja listy wniosków w systemie POP;
- przekazanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru grantobiorców – Przewodniczący udostępnia członkom Rady wnioski w systemie, członkowie składają oświadczenia o bezstronności i poufności, Przewodniczący ustala termin do przeprowadzenia oceny i wyznacza posiedzenia;
- ocena i wybór grantobiorców – ocena operacji przez członków Rady wg poszczególnych kryteriów, wzory kart oceny, termin oceny, wykorzystanie POP, zasady weryfikacji kart oceny przez osobę odpowiedzialną – Przewodniczącą Rady; tworzenie wstępnego rankingu grantobiorców za pośrednictwem POP, zasady prowadzenia posiedzeń, elementy protokołu posiedzenia Rady, ustalanie kwot wsparcia, sporządzanie listy grantobiorców przez Sekretarza Rady, ewentualna ocena w zespołach, zasady wzywania wnioskodawcy do zmian w złożonym wniosku, informacja o wyniku oceny;

- zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen członków Rady;
- procedura odwoławcza – wnoszenie odwołania, weryfikacja odwołania przez Radę, ew. wprowadzanie zmian na liście grantobiorców w wyniku odwołania;
- publikacja ostatecznej listy grantobiorców – w systemie POP listę przekazuje Przewodniczący Rady, biuro LGD zamieszcza listę na swojej stronie internetowej;
- przekazanie dokumentów do Zarządu Województwa (wnioski oraz dokumentacja Rady z naboru);
- przypadku odstąpienia od konkursu, forma informowania o odstąpieniu;
- przygotowanie, zawarcie i aneksowanie umów z grantobiorcami – elementy umowy powierzenia grantu;
- weryfikacja wykonania zadań i rozliczanie realizacji operacji – obowiązki grantobiorcy w zakresie prowadzenia dokumentacji, w tym księgowej, składanie wniosków o płatność przez grantobiorcę,
- sprawozdawczość – wzór sprawozdania, wykorzystanie POP;
- monitoring, kontrola i udzielanie informacji;
- przesłanki zwrotu grantu;
- zabezpieczenie prawidłowej realizacji umowy;
- publikowanie protokołów;
- archiwizowanie dokumentacji;
- zasady zmiany procedury.

Grupa zakłada zrealizowanie projektów grantowych w ramach celów szczegółowych 2.1, 2.2, 3.1, 3.2. Przyjęte kryteria oceny projektów grantowych:

- nawiązują do obszarów problemowych zdiagnozowanych w analizie SWOT oraz do zdefiniowanych grup defaworyzowanych (kryteria: *Promocja, udział w projekcie lokalnych produktów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego; Preferencja dla operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców; Priorytetowe grupy docelowe, Partnerstwo*),
- zostały zdefiniowane w sposób pozwalający na wykazanie spójności z celami PROW i całej Strategii (kryteria: *Innowacyjność, Działalność związana z wdrażaniem rozwiązań proekologicznych w zakresie ochrony środowiska lub/i zmian klimatycznych*),
- gwarantują właściwe wdrażanie Strategii w zakresie planu działania i budżetu (kryteria: *Wysokość wnioskowanej kwoty dofinansowania, Wkład własny wnioskodawcy, Wpływ na realizację LSR, Harmonogram realizacji projektu, Obszar realizacji operacji, Gotowość wnioskodawcy do realizacji operacji, Doświadczenie wnioskodawcy*),
- **w przypadku konkursów grantowych premiuje się granty do wysokości 30 000 zł.**

LGD zakłada realizację operacji własnych, w związku z tym przygotowana została Procedura oceny i wyboru operacji własnych LGD, która reguluje poniższe kwestie:

- Realizację operacji planuje Zarząd, który przygotowuje wniosek na operację na obowiązującym formularzu opracowanym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Ogłoszenie zamiaru realizacji operacji własnej – biuro LGD zamieszcza informację o zamiarze realizacji operacji wraz z formularzem zgłoszenia zamiaru realizacji operacji;
- W przypadku, gdy co najmniej jeden Wykonawca spełnia warunki do ubiegania się o wsparcie, LGD ogłasza nabór wniosków o udzielenie wsparcia na operacje o tematyce odpowiadającej tematyce operacji własnej. Do ogłaszania i przeprowadzania naboru oraz całego procesu oceny i wyboru operacji stosuje się *Procedurę oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD*;
- Po bezskutecznym upływie terminu zgłoszenia wykonawcy do realizacji operacji własnej lub w przypadku, gdy ocena wszystkich Wykonawców jest negatywna, Biuro LGD zamieszcza na swojej stronie internetowej informację o tym, że podmiot inny niż LGD, a uprawniony do wsparcia, nie zgłosił zamiaru realizacji operacji własnej;
- Publikowanie protokołów;
- Archiwizowanie dokumentacji;
- Zasady zmiany procedury.

Realizację operacji własnej przewiduje się w ramach przedsięwzięcia:

I.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych, poprzez stworzenie oferty inwestycyjnej oraz promocja przedsiębiorczości.

III.2.1. Kultywowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych poprzez wydanie materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów.

Realizacja operacji własnej pozwoli na osiągnięcie wskaźnika produktu: *stworzenie oferty inwestycyjnej, działania promocyjne polegające na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów*. Poza tym Grupa zakłada większy udział środków własnych niż wynikający z programu, tj. udział w wysokości min. 10%.

Przyjęte kryteria oceny projektów własnych:

- nawiązują do obszarów problemowych zdiagnozowanych w analizie SWOT oraz do zdefiniowanych grup defaworyzowanych (kryteria: *Promocja, udział w projekcie lokalnych zasobów, dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego; Partnerstwo*),
- zostały zdefiniowane w sposób pozwalający na wykazanie spójności z celami PROW i całej Strategii (kryteria: *Innowacyjność, Działalność związana z wdrażaniem rozwiązań proekologicznych, w zakresie ochrony środowiska lub/i przeciwdziałaniu zmianom klimatu*),
- gwarantują właściwe wdrażanie Strategii w zakresie planu działania i budżetu (kryteria: *Obszar realizacji operacji, Gotowość wnioskodawcy do realizacji operacji, Doświadczenie wnioskodawcy*).

LGD planuje realizację **projektów współpracy**:

- Projekt współpracy krajowej – ze Stowarzyszeniem „LYSKOR” z województwa Śląskiego – zakłada się realizację projektu współpracy pn. „OD KRAKOWIAKA DO ŚLĄZAKA” w ramach celu 3.2. Projekt zakłada przeprowadzenie porównania tradycji i elementów kultury (gwara, stroje, kuchnia, muzyka) z terenu Górnego Śląska z tradycjami z obszaru działania Grupy, tj. z Małopolski objętego silnymi wpływami krakowskimi. Zakłada się realizację następujących elementów w ramach projektu: konkurs kulinarny, dotyczący potraw regionalnych i tradycyjnych porównywanych regionów, spotkanie dot. gwary ludowej, nazewnictwa poszczególnych przedmiotów i opowieści ludowych; Festiwal piosenki i tańca ludowego - prezentacja tańców ludowych, występy zespołów folklorystycznych oraz porównanie tradycji obchodów świąt regionalnych np. barbórki, przedstawienie różnic między obchodami różnych uroczystości na terenie Śląska i Małopolski. Zadanie realizowane będzie na terenie obydwu grup.
- Projekt współpracy międzynarodowej- Planuje się realizację projektu w ramach celu 3.2. Zakłada się realizację następujących elementów: szkolenia/wizyty studyjne/warsztaty dotyczące wypracowania sposobu promocji produktów lokalnych w oparciu o lokalne zasoby; propagowanie i lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów, ze szczególnym uwzględnieniem elementu wspólnego obszarów; nawiązanie współpracy w zakresie opracowania wspólnej strategii działań marketingowych ukierunkowanych na produkty lokalne; pielęgnacja przyjaźni i tradycji historycznych obu obszarów; międzynarodowa wymiana doświadczeń na płaszczyźnie kulturowej i kulinarnej.

Ponadto Grupa przewiduje realizację trzeciego projektu współpracy, którego szczegółowy zakres zostanie określony w przypadku dostępnych środków na jego realizację w trakcie wdrażania programu.

7 Plan działania

Plan działania obejmuje harmonogram osiągania założonych wskaźników wraz z przypisaniem do poszczególnych etapów odpowiednich środków ujętych w budżecie LSR. Załącznik nr 3 – Plan działania opisuje szczegółowo przedmiotowy harmonogram. Plan obejmuje trzy okresy wdrażania Strategii: 2016-2018, 2019-2021 i 2022-2023. Najintensywniejsze działania i największe wykorzystanie środków przypada na okres 2016-2021.

W planie ujęto oprócz wskaźników związanych z operacjami finansowanymi w ramach Realizacji LSR (w tym operacji własnych), także wskaźniki związane z operacjami finansowanymi w ramach projektów współpracy i w ramach aktywizacji.

Plan działania stanowi wyznacznik planowania konkursów w ramach realizacji Strategii – zakłada się przeprowadzanie konkursów w terminach gwarantujących osiągnięcie przyjętych w Planie działania wskaźników.

Dla kosztów bieżących również określono wskaźniki rezultatu i produktu, które znajdują się w zał. nr 3 - Plan działania. W budżecie realizacji Strategii nie ujmowano środków z EFRR i EFS, jedynie z EFRROW – PROW 2014-2020.

8 Budżet LSR

Budżet Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność finansowany będzie z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW 2014-2020. Jest to Strategia jednofunduszowa. Przy konstruowaniu budżetu uwzględniono założenia dot. wysokości wsparcia i zakładanego poziomu dofinansowania opisane w rozdziale **Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru**. Wielkość środków na realizację LSR wyznaczono zgodnie z zasadami, tj. w powiązaniu z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2013 r. Tym samym budżet na realizację wynosi 9 000 000 zł.

Na projekty współpracy przeznaczono 180 000 zł. Na aktywizację planuje się przeznaczyć 77 500 zł, zaś na pokrycie kosztów bieżących – 1 772 500 zł. Ze środków na pokrycie kosztów bieżących finansowane będą m.in. koszty realizowania planu komunikacji, planu szkoleń, utrzymania biura, zatrudnienia pracowników oraz monitoringu i ewaluacji. Budżet jest powiązany z celami przyjętymi w Strategii:

- Na cel ogólny I planuje się przeznaczyć 5 330 000 zł w ramach budżetu – z uwagi na wagę zagadnień związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości (w tym w sferze turystyki) i przeciwdziałaniem bezrobociu, ponad 50% środków przeznaczonych na realizację LSR przeznaczono na realizację operacji w ramach tego obszaru. Zakłada się, że udzielone wsparcie pozwoli na rozwój przedsiębiorczości, z jednej strony poprzez wspieranie już funkcjonujących podmiotów w utrzymaniu miejsc pracy i tworzeniu nowych, z drugiej strony – poprzez aktywizację i wsparcie osób fizycznych w podejmowaniu działalności gospodarczej, w szczególności w branży turystycznej i okołoturystycznej. Wsparcie to jest istotne, ponieważ stwarza warunki do wykorzystania potencjału obszaru i do dywersyfikacji źródeł utrzymania dla gospodarstw domowych uzależnionych od dochodów z gospodarstw rolnych.
- Na cel ogólny nr II planuje się przeznaczyć 2 124 000 zł w ramach budżetu - Stworzenie czystego ekologicznie, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD jest kwestią istotną, ponieważ wpływa na warunki życia na obszarze. Dostęp do oferty związanej ze spędzaniem czasu wolnego (usługi społeczne, kulturalne, rekreacja i wypoczynek) jest jednym z czynników, które mogą wpłynąć na zahamowanie odpływu mieszkańców, a także na przyciągnięcie nowych mieszkańców. Rosnący nacisk na zdrowy styl życia i swego rodzaju moda na aktywność i dbanie o siebie sprawiają, że konieczne staje się podejmowanie działań wspierających rozwój infrastruktury i oferty umożliwiającej zaspokojenie tego rodzaju potrzeb społecznych.
- Na cel ogólny nr III planuje się przeznaczyć 1 803 500 zł w ramach budżetu – wsparcie działań związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i niematerialnego ma szczególne znaczenie dla podtrzymania tożsamości lokalnej i regionalnej. Pozwala na budowanie poczucia dumy z pochodzenia i dorobku kultury obszaru. Z drugiej strony pozwala zachęcać do poznawania innych kultur bez obawy, że porównanie może przynieść negatywne skutki czy niechęć. Rosnąca mobilność społeczeństwa i poczucie anonimowości wymaga nakładów na propagowanie i budowanie postawy zaangażowanej i otwartej na współpracę. Kreowanie tego rodzaju postaw idzie w parze z budowaniem społeczeństwa świadomego i obywatelskiego, gotowego angażować się w działania wspierające rozwój obszaru i przyczyniające się do poprawy jakości życia całej społeczności.

Budżet jest zbilansowany, jednak wskazuje na duży nacisk kładziony na rozwój gospodarczy obszaru.

9 Plan komunikacji

Plan komunikacji w ramach Strategii określa przede wszystkim metody komunikacji (środki przekazu planowane do wykorzystania). Zostały one wybrane na podstawie przeprowadzonych ankiet wśród mieszkańców obszaru. Respondenci wskazywali najbardziej efektywną i skuteczną ich zdaniem metodę komunikacji na poszczególnych etapach wdrażania strategii. W ramach Planu komunikacji określone zostały grupy docelowe, do których kierowane są poszczególne działania komunikacyjne, wynikające z celów ogólnych i szczegółowych. Wśród tych grup docelowych wyróżnia się m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, mieszkańców, grupy defaworyzowane oraz reprezentantów danych branż, np. rolników.

Cel opracowania planu komunikacji

Komunikacja w procesie tworzenia i wdrażania LSR jest warunkiem koniecznym w osiągnięciu założonych celów. Tym samym głównym celem opracowania Planu komunikacji jest określenie form przekazywania informacji o poszczególnych etapach realizacji Strategii. Plan komunikacji służy także zbudowaniu spójnego wizerunku LGD. Określenie zakresu Planu komunikacji warunkuje oszacowanie konkretnych działań w odwołaniu do zaplanowanych celów LSR na lata 2015-2023:

- I połowa 2016 roku - poinformowanie potencjalnych beneficjentów o rozpoczęciu realizacji LSR,
- I i II połowa 2016 roku – poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny,
- od I połowy 2016 roku do końca realizacji Strategii, przed każdym konkursem mieszkańcy zostaną poinformowani o warunkach i sposobach realizacji oraz rozliczania projektów, jak również możliwości składania wniosków i uczestnictwie w realizacji operacji,
- od I/II połowy 2016 roku do końca realizacji strategii, po każdym konkursie, poinformowanie wnioskodawców o wynikach konkursu,
- II połowa 2017 i w kolejnych latach do czasu zakończenia realizacji LSR – podsumowanie zrealizowanych działań i promocja LSR,
- od II połowy 2017 roku do końca realizacji Strategii, każdorazowo po zakończeniu konkursu będą pozyskiwane informacje zwrotne o jakości pomocy świadczonej przez LGD,
- 2023 rok, podsumowanie Wdrażania Strategii.

Wskaźniki działań komunikacyjnych zostały szczegółowo opisane w załączniku nr 5 Plan komunikacji.

10 Zintegrowanie

Cele przyjęte w LSR są spójne z celami wskazanymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, a także ze strategiami i planami poszczególnych gmin tworzących LGD. Poniższa tabela zawiera wykaz dokumentów strategicznych oraz ich poszczególnych zapisów korespondujących z celami ogólnymi wskazanymi w LSR. Potwierdza to również zgodność przyjętych celów z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie i sektorowo powiązanych z niniejszą strategią.

Tabela 21 Powiązanie celów LSR z innymi dokumentami strategicznymi

Dokument strategiczny	Cel ogólny I - Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”	Cel ogólny II - Stworzenie czystego ekologicznie, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD	Cel ogólny III - Rozwój kapitału społecznego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego
SZCZEBEL KRAJOWY I PONADREGIONALNY			
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Cel II.2 Wzrost wydajności gospodarki, w szczególności: II.2.3 – Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego, w szczególności: II.4.1. Zwiększenie aktywności zawodowej	Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich	Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela Cel III.1. Integracja społeczna Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjału obszarów wiejskich
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	Oś I – Osoby młode na rynku pracy Oś II – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	Oś II – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji	Oś IV – Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta Obszary Wiejskie	1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw 2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe	2.2 Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe	1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw
Strategia Rozwoju Polski Południowej do 2020 roku	Cel III Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu	Cel II Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych	Cel III Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu
SZCZEBEL REGIONALNY I PONADLOKALNY			
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2020	Kierunki rozwoju: 1.4. Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia, 1.5. Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości 2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego 5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich	Kierunki rozwoju: 2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego 2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego 5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym	Kierunki rozwoju: 2.1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej 2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego 5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym 6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia 7.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020	Zgodność z osiami priorytetowymi: 3. Przedsiębiorcza Małopolska 9. Region spójny społecznie 10. Wiedza i kompetencje	Zgodność z osiami priorytetowymi: 4. Regionalna polityka energetyczna 5. Ochrona środowiska 11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej 12. Infrastruktura społeczna	Zgodność z osiami priorytetowymi: 6. Dziedzictwo regionalne 9. Region spójny społecznie 10. Wiedza i kompetencje 12. Infrastruktura społeczna
Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego		Priorytety: 2. Pobudzanie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego 3. Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi	Priorytety: 1. Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację

		konkurencyjnej regionu	znaczeń kulturowych
Program Strategiczny Obszary Wiejskie	Priorytet 2. Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich		
Program Strategiczny Kapitał Intelktualny i Rynek Pracy	Priorytet 5. Wsparcie zatrudnienia		
Subregionalny Program Rozwoju na lata 2014-2020	Obszar – Rozwój potencjału gospodarczego subregionu tarnowskiego	Obszar – Rozwój potencjału gospodarczego subregionu tarnowskiego	Obszar – Rozwój potencjału gospodarczego subregionu tarnowskiego
Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 - 2020	Zgodność z osiami priorytetowymi: Oś 2 Konkurencyjna gospodarka Oś 9 Włączenie społeczne i walka z ubóstwem Oś 10 Otwarty rynek pracy	Zgodność z osiami priorytetowymi: Oś 4 Dziedzictwo naturalne i kulturowe Oś 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	Zgodność z osiami priorytetowymi: Oś 8 Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo Oś 9 Włączenie społeczne i walka z ubóstwem
Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	Cel strategiczny 2 – Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu Cel strategiczny 3 – Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Cel strategiczny 5 Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich	Cel strategiczny 1 Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej	Cel strategiczny 3 – Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki
POZIOM LOKALNY			
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Bochnia na lata 2015-2025	CS3 Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy oraz wsparcie przedsiębiorczości CS2 Wsparcie rozwoju sektora rolniczego, handlu i turystyki	CS5 Rewitalizacja sfery przestrzennej, gospodarczej i społecznej na terenie gminy CS1 Modernizacja infrastruktury technicznej oraz podniesienie standardów życia przy zachowaniu walorów przyrodniczych, krajobrazowych i cywilizacyjnych	CS6 Wykorzystanie kultury regionalnej oraz dziedzictwa kulturowego jako potencjału do rozwoju nowoczesnej gminy z bogatymi tradycjami CS7 Kreowanie gminy Bochnia jako gminy turystyczno-rekreacyjnej otwartej na przedsiębiorców i inwestorów
Strategia Rozwoju Gminy Szczurowa na lata 2014-2020	Cel strategiczny: Podniesienie poziomu lokalnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Szczurowa	Cel strategiczny: Doskonalenie jakości usług publicznych oraz wzmacnianie kapitału społecznego	Cel strategiczny: Zachowanie lokalnych tradycji rolniczych i włączenie ich w obieg gospodarczy
Strategia Rozwoju Gminy Rzeszawa 2015 – 2022	III. Zrównoważony rozwój gminy Rzeszawa VII. Gmina aktywna gospodarczo	I. Podwyższenie jakości standardu życia mieszkańców gminy Rzeszawa III. Zrównoważony rozwój gminy Rzeszawa IV. Odnowa wsi i harmonijne kształtowanie przestrzeni	I. Podwyższenie jakości standardu życia mieszkańców gminy Rzeszawa II. Kapitał ludzki gminy Rzeszawa VI. Ochrona, promocja i wykorzystanie zasobów

		publicznej	przyrodniczych
Strategia rozwoju gminy Nowe Brzesko	Cele: Efektywne rolnictwo w otoczeniu infrastruktury około rolniczej Dobrobyt mieszkańców gminy	Cele: Baza, wyposażenie, kadry i system edukacji spełniające oczekiwania społeczeństwa Bezpieczeństwo, dobrobyt i porządek w gminie Wysoki poziom kultury i sportu Infrastruktura techniczna na odpowiednim poziomie	Cele: Społeczeństwo zintegrowane w działaniu
Średniookresowa Strategia Rozwoju Gminy Koszyce na lata 2012-2020	Cel strategiczny I – Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy oparty o utworzenie Koszyckiej Strefy Aktywności Gospodarczej i rozwijanie różnych form gospodarki rolnej	Cel strategiczny IV W zdrowym ciele zdrowy duch – sport, opieka zdrowotna, rekreacja, wypoczynek	Cel strategiczny II Obywatelska społeczność gminy tworząca wzorce dobrego porozumiewania się i skutecznego osiągania celów
Strategia Rozwoju Gminy Drwinia do roku 2024	Cel 7 Wzrost znaczenia gospodarczego gminy	Cel 2 Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych Cel 3 Zrównoważony ład przestrzenny Cel 5 Poprawa stanu środowiska naturalnego	Cel 1 Podwyższony poziom zaspokojenia potrzeb społecznych Cel 4 Zachowane i wykorzystane dziedzictwo kulturowe
Strategia Rozwoju Gminy Kazimierza Wielka	Cel 1 Restrukturyzacja rolnictwa i poprawa kondycji ekonomicznej gospodarki (w tym przystosowanie rolnictwa do standardów europejskich) Cel 2 Przebudowa struktury zatrudnienia zmniejszenie bezrobocia i podniesienie poziomu życia mieszkańców Cel 4 Rozwój turystyki Cel 5 Wspomaganie zróżnicowanych form przedsiębiorczości	Cel 3. Rozwój infrastruktury technicznej Cel 6 Racjonalne zagospodarowanie obszaru gminy	Cel 4 Rozwój turystyki Cel 6 Racjonalne zagospodarowanie obszaru gminy

Źródło: Opracowanie własne

Cele LSR wpisują się tym samym w dokumenty strategiczne wszystkich siedmiu gmin wchodzących w skład obszaru LGD, które koncentrują się przede wszystkim na:

- przeciwdziałaniu bezrobociu oraz wspieraniu przedsiębiorczości mieszkańców,
- rozwoju infrastruktury społecznej, w tym rekreacyjnej oraz oferty czasu wolnego,
- dbałości o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze,
- podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców i propagowaniu działań proekologicznych,
- działaniach na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz aktywności mieszkańców.

Zintegrowany charakter LSR przejawia się także w spójności i kompleksowości przedsięwzięć zaplanowanych w ramach poszczególnych celów szczegółowych dokumentu. W ramach celu ogólnego I Wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” przewiduje się:

- Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: proponowane w LSR przedsięwzięcia obejmują zarówno zakładanie działalności gospodarczej, jak i rozwijanie istniejących podmiotów gospodarczych; opisane przedsięwzięcia dotyczą zarówno infrastruktury (obiekty służące obsłudze ruchu turystycznego), jak i działań „miękkich”, zmierzających do podniesienia kwalifikacji pracowników;
- Zintegrowanie działań prowadzonych przez różne podmioty (rolnicy, przedsiębiorcy, JST, organizacje społeczne); zakłada się premiowanie zaangażowania osób należących do grup defaworyzowanych. Przewiduje się ponadto powiązanie rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększania zatrudnienia z potencjałami i problemami obszaru LGD, w tym przede wszystkim z rozwojem potencjału turystycznego obszaru, m.in. poprzez zaangażowanie branży związanej z działalnością obejmującą zakwaterowanie i usługami gastronomicznymi (sekcja I wg PKD) i rolnictwem (sekcja A).

W ramach celu ogólnego II – Stworzenie czystego, estetycznego i poukładanego przestrzennie obszaru LGD przewiduje się:

- Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: rozwój infrastruktury lokalnej, w szczególności rekreacyjnej i kulturalnej powiązany będzie bezpośrednio z przedsięwzięciami dotyczącymi wzbogacania oferty spędzania czasu wolnego wraz z rozwijaniem pożądaných społecznie postaw (w tym w zakresie zachowań proekologicznych) Odbiorcami nowych przestrzeni i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych. Zakłada się, że przede wszystkim rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego pozwoli na ograniczenie marginalizacji grup defaworyzowanych.
- Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 1 zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze. Ponadto istnieje możliwość wykorzystania niekomercyjnej infrastruktury dla inicjowania/wspierania rozwoju usług czasu wolnego, które mogłyby z kolei przyczynić się do rozwoju przedsiębiorczości. Podmiotami zaangażowanymi w realizację tych działań będą przede wszystkim te, które dotyczą branż związanych z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz usługami powiązanymi.

W ramach celu szczegółowego 3 Rozwój kapitału społecznego i ochrona lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego przewiduje się:

- Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: zaplanowane przedsięwzięcia mają na celu z jednej strony rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD poprzez wzmacnianie integracji i tożsamości lokalnej opartej na posiadanych potencjałach w postaci dziedzictwa materialnego i niematerialnego, a z drugiej cel obejmuje przedsięwzięcia promujące walory obszaru na zewnątrz. Realizacja przedsięwzięć będzie sprzyjać także rozwojowi przedsiębiorczości dzięki informowaniu o obszarze szerszego grona odbiorców.
- Zintegrowanie działań różnych sektorów i partnerów: JST, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne.

Cele oraz przedsięwzięcia zawarte w Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Nadwiślańskiej Grupy Działania na lata 2015-2023 są zintegrowane z celami przekrojowymi PROW na lata 2014-2020, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność.

11 Monitoring i ewaluacja

W celu zapewnienia skutecznej realizacji LSR konieczne jest ciągłe monitorowanie jej wdrażania. Oznacza to, że niezbędne jest systematyczne pozyskiwanie informacji i ich analizowanie w celu oceny przebiegu realizacji strategii. Pozwala to podejmować odpowiednie decyzje, by zapewnić sprawne wdrażanie strategii i osiąganie założonych wskaźników. Drugim elementem oceny realizacji LSR jest okresowa ewaluacja. Dzięki ewaluacji uzyskuje się pełniejszy obraz wdrażanej strategii i w połączeniu z danymi z monitoringu pozwala racjonalnie ocenić skuteczność podejmowanych działań. Analiza danych z ewaluacji pozwala śledzić skuteczność wdrażanych przedsięwzięć i porównać zakładane wskaźniki z osiągniętymi. Poza tym możliwe jest zidentyfikowanie operacji, które nie przyczyniły się do osiągnięcia wskaźników na zakładanym poziomie. Wnioski z monitoringu i ewaluacji można wykorzystać do podjęcia działań zaradczych i/lub do poprawy przyszłych działań. Z punktu widzenia powodzenia realizacji Strategii *najistotniejszymi i głównymi elementami podlegającymi badaniom będą:*

- **Budżet LSR**
- **Wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania.**

Poza tym ocenie będą podlegać inne elementy mające bezpośredni wpływ na prawidłowość wdrażania Planu działania, tj. harmonogram naborów, harmonogram osiągania celów, procedury i kryteria wyboru i oceny operacji, a także praca biura LGD (w tym jakość doradztwa, terminowość i rzetelność wykonywanych zadań, zgodność z Regulaminem Biura), praca Rady Stowarzyszenia (w tym udział w posiedzeniach, terminowość dokonywania ocen, przestrzeganie procedur i Regulaminu Rady). Ocenie będzie podlegać jakość świadczonych usług przez kontrahentów pod względem kryterium zgodności z zawartymi umowami (w tym terminowość, zgodność przedmiotu zamówienia ze specyfikacją). W ewaluację zaangażowane będą organy Stowarzyszenia, tj. Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna, pracownicy biura oraz eksperci zewnętrzni. Ewaluację może przeprowadzać zarówno podmiot wewnętrzny – Zarząd, jak i może zostać zlecona ekspertowi zewnętrznemu. Za monitoring odpowiedzialny będzie Zarząd przy pomocy pracowników biura. Ewaluacja oraz monitoring będzie przeprowadzany na podstawie sprawozdań i ankiet przedkładanych przez beneficjentów, kontroli na miejscu realizacji operacji, wywiadów z wnioskodawcami, rozmów telefonicznych, rozmów z mieszkańcami podczas konsultacji społecznych, dokumentacji konkursowej, opinii organów Stowarzyszenia. Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu stanowi treść zał. nr 2 do LSR.

Tabela 22 Ogólna charakterystyka zasad i procedur dokonywania ewaluacji i monitoringu

Przedmiot badania (elementy podlegające ewaluacji/monitorowaniu)	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie badania	Sposób badania	Częstotliwość	Ocena – kryteria dla przeprowadzania ewaluacji, monitoringu
EWALUACJA				
Pracownicy biura LGD	Zarząd Stowarzyszenia	- Opinia dyrektora biura nt. podległych pracowników - opinia Zarządu - opinia Komisji Rewizyjnej - ankiety wnioskodawców - dokumentacja skarg/zażaleń	- I półrocze 2021 roku, - I półrocze 2023 roku	- skuteczność, - efektywność, - trafność, - trwałość, - odziaływanie
Rada Stowarzyszenia	Zarząd Stowarzyszenia	- protokoły posiedzeń - opinia Zarządu - dokumentacja skarg/zażaleń	- I półrocze 2021 roku - I półrocze 2023 roku	- skuteczność, - efektywność, - trafność, - trwałość, - odziaływanie
Kontrahenci /podwykonawcy	Zarząd Stowarzyszenia	- opinia pracowników biura - opinia Zarządu	- I półrocze 2021 roku, - I półrocze 2023 roku	- skuteczność, - efektywność, - trafność, - trwałość, - odziaływanie
Cele określone w LSR Harmonogram Procedura wyboru, kryteria Budżet	- zewnętrzni eksperci - ocena własna - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- analiza na podstawie badań (ankiety internetowe, wywiady telefoniczne) - sprawozdania z realizacji operacji	- I półrocze 2021 roku, - I półrocze 2023 roku	- skuteczność, - efektywność, - trafność, - trwałość, - odziaływanie
MONITORING				

Harmonogram ogłaszania konkursów	ocena własna	- dokumentacje konkursów - ewidencja własna	na bieżąco, wyniki przedstawione w formie rocznych raportów	- zgodność z harmonogramem konkursów, - stopień realizacji wskaźników i celów - stopień wykorzystania budżetu
Budżet LGD i wskaźniki realizacji Strategii	ocena własna	- dokumentacje konkursów - ewidencja własna	na bieżąco, wyniki przedstawione w formie rocznych raportów	- zgodność z harmonogramem konkursów, - stopień realizacji wskaźników i celów - stopień wykorzystania budżetu

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki monitoringu i ewaluacji będą służyć przede wszystkim pozyskiwaniu informacji do oceny stopnia realizacji Strategii. Poza tym pozwolą na ocenę pracy pracowników Biura. W dalszej kolejności oceniani będą członkowie poszczególnych organów. Wszystkie zebrane informacje posłużą usprawnieniu działania Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”.

Zaplanowany system monitoringu będzie się opierać na zasadach:

- wiarygodności – opieranie się w miarę możliwości na dokumentach zewnętrznych, potwierdzanie informacji z kilku źródeł,
- obiektywności – analiza wskaźników porównawczych,
- realizmu – z uwzględnieniem realnych warunków realizacji działań,
- aktualności – gromadzenie informacji w sposób ciągły, bazowanie na aktualnych informacjach,
- elastyczności - system dostosowywany do zachodzących zmian,
- koordynowania informacji – monitorowanie w sposób nie zakłócający normalnego toku prowadzonych prac,
- koncentracji na punktach strategicznych – szczególny nacisk na obszary, w których prawdopodobieństwo wystąpienia odchylenia od założeń jest znaczne, a ziszczenie się odchylenia spowoduje problemy w realizacji Strategii.

Opracowano program szkoleń członków Rady i pracowników biura. Zakłada się udział członków Rady w szkoleniach w miarę potrzeb, w szczególności szkolenia będą dotyczyć problematyki związanej z:

- zasadami wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność,
- zasadami oceny i wyboru grantobiorców, operacji własnych i operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”.

Udział w szkoleniach pozwoli członkom organu decyzyjnego na zdobycie niezbędnej wiedzy, m.in. na potrzeby testu wiedzy z zakresu obowiązujących przepisów regulujących problematykę PROW 2014-2020 oraz z zakresu LSR, obowiązujących procedur wyboru i kryteriów wyboru.

Planuje się, że pracownicy skorzystają ze szkoleń m.in. z problematyki wypełniania dokumentacji aplikacyjnej i rozliczeniowej, zasad ewaluacji i monitoringu.

Terminy i tematy szkoleń mogą ulec zmianie i zostać dostosowane do bieżącego zapotrzebowania wynikającego z realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” oraz w wyniku zmian przepisów prawnych. Realizacja szkoleń pozwoli na zapewnienie odpowiednich kompetencji i poziomu wiedzy członków organu decyzyjnego oraz pracowników biura zaangażowanych w realizację Strategii.

12 Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projekty strategii, jako dokumentów, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, mogą wymagać, na etapie projektowania, poddania ich treści strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Przedmiotowe przepisy uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny od indywidualnej zawartości dokumentu oraz zewnętrznych uwarunkowań jego

realizacji, w tym ingerencji w obszary Natura 2000. Na podstawie art. 47 i 49 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2013 poz. 1235 ze zm.) wystąpiono do RDOŚ w Krakowie – Wydział Spraw Terenowych w Tarnowie o opinię w sprawie konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W wystąpieniu do Dyrekcji opisano zakładane cele LSR. Wskazano także, że przedsięwzięcia wskazywane w LSR są jedynie wstępnymi koncepcjami, których skonkretyzowanie nastąpi dopiero w trakcie ich realizacji (lokalizacja, skala, itp.) – na obecnym etapie nie ma możliwości określenia dokładnych operacji, ich beneficjentów czy lokalizacji. Jednocześnie każdy beneficjent będzie zobowiązany do realizacji przedsięwzięcia zgodnie z przepisami prawa, w tym w razie konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach czy pozwolenia na budowę. Ponadto LSR jest zgodna również z założeniami polityki terytorialnej województw małopolskiego i świętokrzyskiego na lata 2014-2020, a działania planowane w ramach LSR, są zgodnie z planami i strategiami lokalnymi, subregionalnymi i regionalnymi oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wszystkich gmin uczestniczących we wdrażaniu LSR. Założenia LSR pozostają w zgodności z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych szczebla międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego oraz regionalnego. Można tym samym wnioskować, że osiągnięcie celów Strategii, będzie przyczyniać się do osiągnięcia celów i założeń dokumentów strategicznych wyższego szczebla, jednakże w małym stopniu. Skoro dla dokumentów strategicznych wyższego szczebla przeprowadzono prognozy oddziaływania na środowiska opiniowane pozytywnie przez odpowiednie instytucje, tym samym można przyjąć, że realizacja LSR nie wywoła negatywnych skutków w sferze środowiskowej. Realizacja założeń LSR nie będzie w sposób negatywny oddziaływać na środowisko w żadnym z aspektów opisanych w art. 49 ww. ustawy. W LSR nie znajdują się zapisy pozwalające na realizację przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na podmioty podlegające ochronie środowiska (w rozumieniu przepisów ww. ustawy) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 123, poz. 1397, ze zm.). W dokumencie przyjęto wręcz zasadę, że realizowane projekty przyczynią się do poprawy ochrony środowiska i usprawnienia mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją, a także wzmacniać będą wśród mieszkańców obszaru poczucie odpowiedzialności za środowisko naturalne. Jest to kierunek zgodny z wymogami prawa polskiego i Unii Europejskiej.

Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, w szczególności:

Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań:

Charakter planowanych działań, czas trwania, rodzaj i skala oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem cech obszaru objętego ewentualnym oddziaływaniem sprawiają, że realizacja działań zakładanych w Strategii nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Chcąc maksymalnie ograniczyć lub wykluczyć negatywne oddziaływanie realizowanych przedsięwzięć, wybierane będą te działania, które zakładają najkorzystniejszą lokalizację i warunki techniczne, ze wskazaniem właściwej ochrony środowiska. Jednakże należy bardzo wyraźnie podkreślić trudność w precyzyjnym określeniu konkretnego działania oraz skali jego oddziaływania na środowisko, ponieważ opracowywany dokument ma charakter strategiczny, a nie wykonawczy, stwarzając jedynie ramy do uzyskania zewnętrznego finansowania dla beneficjentów, którzy zgłaszają swoje projekty do ogłaszania konkursów. Zatem ze względu na brak szczegółowych parametrów przedsięwzięć inwestycyjnych, takich jak ich lokalizacja, typ oraz skala czy też powierzchnia zabudowy inwestycji, nie jest możliwe wykonanie na etapie opracowywania LSR szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. Z tego względu nie możliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań.

Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych:

W założeniach Strategii nie przewidziano przedsięwzięć, które powodowałyby jakiegokolwiek rodzaj działań wpływających na występowanie oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska:

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Strategii służą w szczególności zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej. Zakłada się, iż znacząca większość realizowanych przedsięwzięć będzie powodować wyłącznie pozytywne skutki dla środowiska. Dokument zakładając podjęcie działań mających na celu poprawę komfortu życia mieszkańców obszaru Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” przewiduje, iż zadania wdrażane zarówno przez beneficjentów, jak i samą LGD, będą realizowane w sposób taki, by nie zagrażały zdrowiu i życiu ludzi oraz środowisku naturalnemu.

Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

Na terenie Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”, występuje 10 rezerwatów i obszarów chronionych. Planowane w tych rejonach działania objęte zostaną przez realizujących operacje szczególną troską o to, aby nie zostały naruszone jakiegokolwiek procedury związane z uzyskaniem niezbędnych pozwoleń, w tym otrzymaniem strategicznej oceny oddziaływania

na środowisko. Ponadto należy nadmienić, że opracowywany dokument, który obejmuje teren 7 gmin, uwzględnia obszary o ważnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego. Dlatego wszystkie prace inwestycyjne będą prowadzone w uzgodnieniu ze służbami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, co eliminuje wystąpienie negatywnego wpływu przewidzianych działań na zachowanie dziedzictwa kulturowego. Obszar LGD jest objęty również ekologiczną siecią Natura 2000, która nakłada obowiązek zachowania wartości przyrodniczych. Ponadto występują również następujące pomniki przyrody, m.in. dąb szypułkowy, (gmina Bochnia, Rzezawa, Nowe Brzesko, Drwinia, Szczurowa), lipa drobnolistna, (gmina Bochnia, Drwinia, Szczurowa), topola biała, (gmina Bochnia), sosna wejmutka, (gmina Bochnia), żywotnik zachodni, (gmina Bochnia).

W odpowiedzi na zapytanie LGD RDOŚ w piśmie z dnia 09.12.2015 r. (znak ST-I.410.1.22.2015.DK) uznał, że projekt Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA” nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w myśl przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Regionalna Dyrekcja podkreśliła jednocześnie, że skonkretyzowanie przedsięwzięć na kolejnych etapach finansowania będzie wymagało analizy wpływu tych zamierzeń na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Wykaz wykorzystanej literatury i źródeł

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020, Wyd. III uzupełnione i uaktualnione, Warszawa 2015
2. Zasady realizacji instrumentu Rozwój lokalny kierowany przez społeczność w Polsce, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2014 r.
3. Strategia Rozwoju Kraju 2020
4. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
5. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta Obszary Wiejskie
6. Strategia Rozwoju Polski Południowej do 2020 roku
7. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2020
8. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020
9. Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego
10. Program Strategiczny Obszary Wiejskie
11. Program Strategiczny Kapitał Intelktualny i Rynek Pracy
12. Subregionalny Program Rozwoju na lata 2014-2020
13. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 - 2020
14. Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020
15. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Bochnia na lata 2015-2025
16. Strategia Rozwoju Gminy Szczurowa na lata 2014-2020
17. Strategia Rozwoju Gminy Rzezawa 2015 – 2022
18. Strategia rozwoju gminy Nowe Brzesko
19. Średniookresowa Strategia Rozwoju Gminy Koszyce na lata 2012-2020
20. Dokumentacja konkursowa w ramach konkurs na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, ogłoszonego przez Zarząd Województwa Małopolskiego
21. <http://stat.gov.pl/>
22. <http://obszary.natura2000.org.pl/>
23. <http://natura2000.gdos.gov.pl/datafiles>
24. http://www.pup-bochnia.pl/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=32
25. http://www.pup-brzesko.pl/urzed_pracy/struktura_bezrobocia.html
26. <http://www.pup.proszowice.pl/6,urzed/33,analizy-i-statystyki/128,raporty-analizy/raporty-analizy>
27. http://pupkazimierzawielka.pl/publikacje/artykuly/kazimierza_wielka.html

Spis tabel

Tabela 1 Gminy tworzące Nadwiślańską Grupę Działania „E.O.CENOMA”	4
Tabela 2 Przeprowadzone nabory w ramach LSR wdrażanej w okresie 2007-2013	6
Tabela 3 Struktura członków Stowarzyszenia wg sektorów	7
Tabela 4 Kompetencje członków Zarządu Nadwiślańskiej Grupy Działania „E.O.CENOMA”	8
Tabela 5 Metody partycypacji zastosowane w procesie opracowania Strategii	11
Tabela 6 Przypisane wnioski do grup docelowych objętych badaniem	14
Tabela 7 Planowane zadania w zakresie animacji	15
Tabela 8 Sytuacja demograficzna w gminach tworzących LGD	17
Tabela 9 Ludność wg płci i grup wieku – stan na 31.12.2013 r.	17
Tabela 10 Ruch naturalny w gminach LGD - stan na 31 XII 2014	18
Tabela 11 Zestawienie problemów i obszarów interwencji odnoszących się do poszczególnych grup	19
Tabela 12 Pracujący i bezrobotni na obszarze LGD – 2013 r.	22
Tabela 13 Charakterystyka bezrobocia w gminach członkowskich – stan na koniec 2013 r.	23
Tabela 14. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2011-2014 – stan na 31 XII	25
Tabela 15 Analiza strategiczna SWOT obszaru	26
Tabela 16 Zestawienie celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR	31
Tabela 17 Zestawienie wskaźników wraz ze sposobem ich pomiaru dla kosztów bieżących	37
Tabela 18 Przedsięwzięcia w ramach Strategii	38
Tabela 19 Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników	40
Tabela 20 Cele, przedsięwzięcia i kryteria w ramach Strategii – sposób obliczania wskaźników	44
Tabela 21 Powiązanie celów LSR z innymi dokumentami strategicznymi	58
Tabela 22 Ogólna charakterystyka zasad i procedur dokonywania ewaluacji i monitoringu	63
Tabela 23 Plan działania	72
Tabela 24 Wskaźniki dotyczące kosztów bieżących	77
Tabela 25 Wysokość wsparcia w podziale na poszczególne poddziałania	78
Tabela 26 Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014–2020	78
Tabela 27 Plan komunikacji	79

Spis wykresów

Wykres 1 Zadania LGD w okresie 2007-2013	6
--	---

Spis rysunków

Rysunek 1 Mapa obszaru LGD	5
----------------------------------	---

Załączniki do LSR

Załącznik nr 1 – Procedura aktualizacji LSR

I. Słownik

Użyte w niniejszej procedurze zwroty oznaczają:

- 1) LGD – Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 2) LSR – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2015-2023
- 3) Zarząd – Zarząd Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 4) Biuro LGD – Biuro Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 5) WZC – Walne Zebranie Członków

II. Organy odpowiedzialne za proces aktualizacji LSR

1. Nadzór nad realizacją i aktualizacją LSR należy do kompetencji WZC.
2. Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie procesu aktualizacji LSR jest Zarząd przy pomocy Biura LGD.
3. Zarząd nadzoruje Biuro LGD w realizacji zadań związanych z procesem aktualizacji LSR, a także jest odpowiedzialny za analizę i ocenę danych zbieranych przez Biuro LGD.

III. Proces aktualizacji LSR

1. Aktualizacja LSR to proces, który ma na celu wprowadzenie koniecznych zmian w LSR, w tym działań naprawczych.
2. Proces aktualizacji inicjuje Zarząd z własnej inicjatywy lub na wniosek Rady, Komisji Rewizyjnej bądź min. 10% członków LGD.
3. LSR może wymagać aktualizacji w szczególności w przypadku:
 - a. Przeprowadzonej kontroli przez podmiot zewnętrzny i konieczności wdrożenia zaleceń pokontrolnych;
 - b. Monitoringu lub ewaluacji;
 - c. Zmiany przepisów prawa regulujących kwestie zawarte w LSR,
 - d. Na wezwanie IZ, IW, oraz organów nadzoru,
4. Zarząd we współpracy z Biurem LGD, organizuje proces aktualizacji LSR i dokonuje czynności w zakresie:
 - a. Dookreślenia zakresu i brzmienia proponowanych zmian;
 - b. Określenia metod angażowania społeczności lokalnej w proces aktualizacji LSR.
5. Wśród metod angażowania lokalnej społeczności w proces aktualizacji LSR znajdują się przynajmniej:
 - a. Zamieszczenie na stronie internetowej LGD proponowanych zmian w zapisach LSR i określeniem minimum 2-dniowego terminu zgłaszania uwag;
 - b. Prowadzenie konsultacji drogą telefoniczną, mailową lub osobiście w biurze LGD w okresie terminu zgłaszania uwag, o którym mowa w pkt. a;
 - c. Organizacja minimum 1 spotkania konsultacyjnego z lokalną społecznością, podczas którego uczestnicy będą mogli zapoznać się z proponowanymi zmianami i przedstawić swoje uwagi i propozycje, przy czym informacja o spotkaniu zamieszczona zostanie na stronie internetowej LGD minimum 2 dni przed spotkaniem;
6. Po zakończeniu konsultacji społecznych Biuro LGD opracowuje końcową wersję propozycji zmian w LSR, którą zatwierdza Zarząd i poddaje pod obrady WZC.
7. WZC ostatecznie określa i zatwierdza zmiany LSR poprzez podjęcie stosownej uchwały.
8. Aktualizacji LSR w zakresie zmian w budżecie, zmian w planie działania, zmian wynikających z wezwań UM, IZ, IW, organów nadzoru i z konieczności dostosowania dokumentów do zmian w przepisach prawa oraz do zmian w aktach wewnętrznych Stowarzyszenia, dokonuje Zarząd poprzez podjęcie stosownej uchwały.
9. W przypadku wezwań organów nadzoru, IW, IZ, nie ma wymogu organizowania konsultacji społecznych dotyczących wprowadzonych zmian, natomiast należy zamieścić na stronie internetowej LGD zatwierdzony i zaktualizowany dokument LSR.

IV. Upowszechnianie wyników

Informacje dotyczące aktualizacji LSR zamieszczane są na stronie internetowej LGD, a także udostępnione do wglądu w Biurze LGD.

Załącznik nr 2 – Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

I. Słownik

Użyte w niniejszej procedurze zwroty oznaczają:

- 1) LGD – Stowarzyszenie Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 2) LSR – Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2015-2023;
- 3) Zarząd – Zarząd Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 4) Biuro LGD – Biuro Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- 5) WZC – Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Nadwiślańska Grupa Działania „E.O.CENOMA”
- II. Organy odpowiedzialne za proces monitoringu i ewaluacji.
 1. Organem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację jest Zarząd przy pomocy Biura LGD.
 2. Zarząd nadzoruje Biuro LGD w realizacji zadań związanych z monitoringiem oraz ewaluacją, a także jest odpowiedzialny za analizę i ocenę danych zbieranych przez Biuro LGD.
- III. Proces monitoringu
 1. Monitoring to proces polegający na systematycznym kontrolowaniu postępów w realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD, w kontekście zaplanowanych wskaźników, realizacji działań i budżetu, w założonym czasie.
 2. Monitoringowi poddane zostaną min.:
 - a) Działalność biura oraz jego pracowników;
 - b) Strona internetowa LGD;
 - c) Harmonogram ogłaszanych konkursów;
 - d) Stopień realizacji poszczególnych celów;
 - e) Stopień realizacji wskaźników;
 - f) Stopień wykorzystania budżetu.
 3. Monitoring prowadzony będzie na podstawie
 - a) Rejestru doradztwa świadczonego w Biurze LGD;
 - b) List obecności ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych;
 - c) Statystyk i odwiedzin strony internetowej LGD;
 - d) Analizy ewidencji/dokumentów własnych LGD;
 - e) Sprawozdań i ankiet składanych przez beneficjentów;
 4. Monitoring prowadzony jest na bieżąco, jednak jego wyniki przedstawiane są w formie rocznych raportów monitorujących, sporządzanych przez Biuro LGD.
 5. Raporty monitorujące przekazywane są do wiadomości Zarządu.
 6. Zakres procedury monitoringu oraz raportu monitorującego może zostać zawężony lub rozszerzony decyzją Zarządu LGD.
 7. Jeżeli wnioski i rekomendacje z monitoringu tego wymagają, Zarząd uruchamia procedurę aktualizacji LSR we wskazanym zakresie, zgodnie z Procedurą aktualizacji LSR.
- IV. Proces ewaluacji
 1. Ewaluacja to ocena skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości podejmowanych działań.
 2. Ewaluację LSR przewidziano dwukrotnie:
 - a) Ewaluacja mid-term – sporządzana za okres 2016-2018 w I półroczu 2021r.
 - b) Ewaluacja ex-post – sporządzana za okres 2016-2023 po zakończeniu realizacji LSR, jednak nie później niż 3 lata po zakończeniu działań.
 3. Ewaluacja mid-term oraz ex-post przeprowadzana będzie przez LGD przy ewentualnej współpracy z podmiotem zewnętrznym, wybranym przez Zarząd.
 4. Zarząd lub Walne Zebranie może podjąć decyzję o konieczności przeprowadzenia dodatkowych ewaluacji w krótszych odstępach czasu niż wskazane w pkt. 2.
 5. Ewaluacja jest badaniem obejmującym przede wszystkim ocenę:
 - a) stopnia realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników przewidzianych w LSR;
 - b) wpływu realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD;
 - c) zgodności ogłaszanych i realizowanych konkursów z harmonogramem określonym w LSR;
 - d) zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia;
 - e) skuteczności promocji i aktywizacji społeczności lokalnej;
 - f) działalności LGD, w tym przede wszystkim funkcjonowania organów stowarzyszenia, Biura LGD i jego pracowników.

6. Elementy, które podlegać będą ewaluacji:
 - a) Funkcjonowanie LGD – podlegać będą te obszary, które potwierdzą sprawność i efektywność funkcjonowania LGD, w tym min: efektywność pracy Biura i organów LGD; ocena pracowników; efektywność aktywizacji lokalnej społeczności; efektywność współpracy z innymi LGD.
 - b) Wdrażanie LSR – ewaluacji podlegać będą obszary potwierdzające, czy realizacja LSR przebiega zgodnie z założeniami, w tym min.: stopień osiągnięcia celów LSR poprzez realizację wskaźników; stopień wykorzystania budżetu LSR; harmonogram ogłaszanych konkursów; jakość stosowanych kryteriów wyboru; inne zależnie od potrzeb wynikających z wdrażania LSR.
7. Ewaluacja będzie przeprowadzana na podstawie następujących kryteriów: **skuteczność** (w jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do osiągnięcia zamierzonych celów), **trwałość** (jak długa będą trwały skutki realizacji operacji po jej zakończeniu), **efektywność** (ocena efektywności projektu), **trafność** (w jakim stopniu cele operacji odpowiadają potrzebom jego adresatów), **oddziaływanie** (stopień oddziaływania operacji na liczbę osób).
8. Biuro LGD odpowiada za przekazanie ewaluatorowi danych bazowych do dokonania ewaluacji.
9. Raport ewaluacyjny przedstawiany jest Walnemu Zebraniu Członków.
10. W przypadku stwierdzenia niezgodności realizowanych działań z zapisami LSR lub ich negatywnej oceny, Zarząd zgłasza Walnemu Zebraniu Członków konieczność podjęcia działań naprawczych.
11. Za przygotowanie programu naprawczego odpowiedzialny jest Zarząd przy współpracy z Biurem LGD.
12. Jeżeli wnioski i rekomendacje z ewaluacji tego wymagają, Zarząd uruchamia procedurę aktualizacji LSR we wskazanym zakresie, zgodnie z przyjętą procedurą.
- V. Upowszechnianie wyników

Informacje dotyczące działań podejmowanych w ramach monitoringu i ewaluacji, w szczególności raporty monitorujące i ewaluacyjne, zamieszczane są na stronie internetowej LGD, a także udostępnione do wglądu w Biurze LGD.

Załącznik nr 3 – Plan działania

Tabela 23 Plan działania

CEL OGÓLNY I	Lata	Cel szczegółowy I.1												PROW /RPO	Program	Poddziałanie/zakres Programu		
		2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023							
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zi)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zi)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zi)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie(zi)						
I.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym tworzenie warunków do poprawy konkurencyjności lokalnych producentów i usługodawców z wykorzystaniem innowacyjności oraz wspieraniem grup defaworyzowanych	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym operacji innowacyjnych i/lub wspierających grupy defaworyzowane	26szt	50,98	1 300 000	25 szt	100	1 250 000	0	0	0	0	51	2 550 000	PROW	Realizacja LSR			
		9 szt	42,86	900 000	12 szt	100	1 200 000	0	0	0	21	2 100 000	PROW	Realizacja LSR				
		1 szt	50	50 000	1 szt	100	50 0000	0	0	0	2	100 000	PROW	Realizacja LSR - projekt własny				
Razem cel szczegółowy I.1.																	4 750 000	

Cel szczegółowy I.2.														
I.2.1. Budowa/remont/modernizacja/ wypożaenie obiektów pozwalających na obsługę ruchu turystycznego i/lub promocja turystyki lokalnej	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/zmoderni- zowanych/wypożaonych obiektów infrastruktury turystycznej i /lub operacji promujących turystykę lokalną	6 szt	60	310 000	4 szt	100	220 000	0	0	0	10	530 000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
		Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0	0	1 szt	100	50 000	0	0	0	1	50 000	PROW
Razem cel szczegółowy I.2.				310 000			270 000			0		580 000		
RAZEM CEL OGÓLNY I				2 560 000			2 770 000			0		5 330 000		

CEL OGÓLNY II	Lata	Cel szczegółowy II.1												
		2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podziałanie/zakres Programu
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników		
II.1.1. Poprawa infrastruktury publicznej i przestrzennej służącej	Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury publicznej i przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	4 szt	40	225 269,7 2	6 szt	100	355 269,7 1	0	0	0	10	580 539,4 3	PROW	Realizacja LSR - konkurs

zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	Liczbawybudowanych/wyremontowanych/ zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury publicznej i/lub przestrzennej służących zaspokajaniu potrzeb kulturowych i społecznych	12 szt	50	274 730,2 8	12 szt	100	274 730,2 9	0	0	0	24	549 460,5 7	PROW	Realizacja LSR - konkurs
II.1.2. Zachowanie dorobku historycznego, kulturowego oraz sakralnego obszaru LGD	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji LSR	2 szt	50	100 000	2 szt	100	100 000	0	0	0	4	200 000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
Razem cel szczegółowy II.1.														
Cel szczegółowy II.2														
II.2.1. Wzbogacenie oferty czasu wolnego w zakresie rekrutacji	Liczba wybudowanych/wyremontowanych/ wyposażonych obiektów rekreacyjnych	15	58	450 000	11	100	330 000	0	0	0	26	780 000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
II.2.2. Kreowanie postaw pożądanych społecznie, podnoszenie kompetencji oraz rozwijanie świadomości proekologicznej i prośrodowiskowej mieszkańców	Liczba działań edukacyjnych ukierunkowanych na kreowanie postaw społecznie pożądanych oraz rozwijających świadomość proekologiczną i prośrodowiskową mieszkańców	2 szt	28,57	4 000	3 szt	71,43	6 000	2 szt	100	4 000	7	14 000	PROW	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy II.2.														
RAZEM CEL OGÓLNY II														
				1 054 000			1 066 000	4 000			2 124 000			

CEL OGÓLNY III	Lata	Cel szczegółowy III.1												Program	Podziałanie/zakres Programu
		2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023				
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)			
III.1.1. Zwiększenie oferty kulturalno- edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez organizację warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	Liczba inicjatyw – zajęć edukacyjnych, warsztatów, wizyt studyjnych, wystaw, konferencji, konkursów	23 szt	60,53	230 000	15 szt	100	150 000	0	0	0	38	380 000	PROW	Realizacja LSR-granty	
		14 szt	28	14 000	21 szt	70	21 000	15 szt	100	15 000	50	50 000	PROW	Aktywizacja	
	Liczba spotkań informacyjno- konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	3 szt	33,33	4 500	3 szt	66,67	4 500	3 szt	100	4 500	9	13 500	PROW	Aktywizacja	
Razem cel szczegółowy III.1.				248 500			175 500			19 500		443 500			
Cel szczegółowy III.2															

III.2.1. Kultywowanie tradycji, kultury, obrzędów i promocja zasobów i walorów lokalnych	Liczba działań promocyjnych polegających na wydaniu materiałów promocyjnych, publikacji, map, folderów	1 szt	50	50 000	1 szt	100	50 000	0	0	0	2	100 000	PROW	Realizacja LSR-projekt własny
		5 szt	45,45	150 000	6 szt	100	180 000	0	0	0	11	330 000	PROW	Realizacja LSR-granty
	Liczbadałań obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	20 szt	66,67	300 000	10 szt	100	150 000	0	0	0	30	450 000	PROW	Realizacja LSR - konkurs
		6 szt	60	150 000	4 szt	100	100 000	0	0	0	10	250 000	PROW	Realizacja LSR -granty
	Liczba przedsięwzięć promujących tradycje/kulturę kreujących markę regionu w tym imprez	0	0	0	1 szt	100	50 000	0	0	0	1	50 000	PROW	Realizacja LSR-Projekt własny
		0	0	0	2 szt	100	180 000	0	0	0	2	180 000	PROW	Projekt współpracy
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	0	0	0	4 szt	100	700 000	0	0	0	4	1 360 000		
	Razem cel szczegółowy III.2.			650 000										
	RAZEM CEL OGÓLNY III			898 500			885 500		19 500			1 803 500		
	RAZEM LSR, w tym:			4 527 500			4 706 500		23 500			11 030 000		
	Poddziałanie 19.2 „Wdrażanie LSR”			4 490 000			4 510 000		0			9 000 000		

- planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW							51,11% środków przeznaczonych na Realizację LSR
Poddziałanie 19.3 „Projekty współpracy”							
Aktywizacja							
Koszty bieżące							
			2 150 000		2 450 000	0	4 600 000
			0		180 000	0	180 000
			22 500		31 500	23 500	77 500
			590 840		590 840	590 820	1 772 500

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24 Wskaźniki dotyczące kosztów bieżących

Nazwa działania	Lata		2016-2018				2019-2021				2022 -2023				RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)						
Koszty bieżące	WSKAŹNIKI PRODUKTU																	
	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	17	36,17		24	87,23		6	100,00	47								
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	49	37,98	590 840	60	84,50	590 840	20	100,00	129	590 820							
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	90	37,50		100	79,17		50	100,00	240						1 772 500		
WSKAŹNIK REZULTATU																		
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD				Stan początkowy				0		Stan końcowy				100		PROW	Koszty bieżące	

Źródło: Opracowanie własne

Załącznik nr 4 – Budżet LSR

Tabela 25 Wysokość wsparcia w podziale na poszczególne poddziałania

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)					
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	9 000000					9 000000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	180000					180000
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 772 500					1 772 500
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	77 500					77 500
Razem	11030000					11030000

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 26 Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014–2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	5 726 700	3 273 300		9 000 000
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych				0
Razem	5 726 700	3 273 300	0	9 000 000

Źródło: Opracowanie własne

Załącznik nr 5 – Plan komunikacji

Poniższa tabela zawiera opis działań komunikacyjnych, grup docelowych (adresatów działań), środków przekazu oraz wskaźników i efektów planowanych działań.

Tabela 27 Plan komunikacji

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania	Środki przekazu planowane do wykorzystania	Wskaźniki	Planowane efekty działań komunikacyjnych
I i II połowa 2016	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o rozpoczęciu realizacji LSR na lata 2015-2023 (założenia, cele, zasady przyznawania dofinansowania oraz rodzaje operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR)	Kampania informacyjna nt. założeń LSR na lata 2015-2020	- potencjalni wnioskodawcy, w tym beneficjenci w ramach poprzedniej LSR - grupy defaworyzowane	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w sołectwach obszaru LSR.	zamieszczenie artykułów na 8 stronach internetowych	- Zainteresowanie mieszkańców i podmiotów operujących na obszarze tematyką LSR - Dotarcie do min. 500 odbiorców
				artykuły na stronach internetowych urzędów gmin	spotkania podczas 7 sesji Rad Gmin tworzących LGD	
				z linkiem do www LGD.	7 spotkań	
				Artykuły na stronie internetowej LGD.	w poszczególnych gminach dla potencjalnych wnioskodawców	
				Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej.	Wydruk i rozdysponowanie Biuletynu LGD – 70 egz.	
				Ulotka informacyjna dystrybuowana na obszarze LGD, w tym w odpowiednich urzędach pracy i ośrodkach pomocy społecznej,	Wydruk i rozdysponowanie ulotek – 700 egz.	
				Spotkania podczas Sesji Rady	Przekazanie informacji do min. 3 Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich	
				w każdej gminie.		
				Przekazanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.		
				Spotkania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów		

I i II połowa 2016	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach interpretacji poszczególnych kryteriów oceny używanych przez Radę LGD (związczą kryteriów jakościowych)	Kampania informacyjna nt. zasad oceniania i wyboru operacji przez LGD	• potencjalni wnioskodawcy	• Artykuły na stronie internetowej LGD. • Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej i elektronicznej. • Spotkania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów • Newsletter LGD	• 7 spotkań w poszczególnych gminach dla potencjalnych wnioskodawców • Przekazanie informacji do min. 3 Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich • Uruchomienie newsletteru LGD i rozesłanie go do min. 100 odbiorców	• Zainteresowanie mieszkańców i podmiotów operujących na obszarze tematyką LSR • Dotarcie do min. 500 odbiorców
Od I połowy 2016 do końca realizacji strategii przed każdym konkursem	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o warunkach i sposobach realizacji i rozliczania projektów. Poinformowanie potencjalnych uczestników projektów (odbiorców projektów), w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych o możliwościach składania wniosków i uczestnictwie w operacjach	Informowanie nt. warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów oraz możliwości uczestnictwa w operacjach	• potencjalni wnioskodawcy, w tym beneficjenci w ramach poprzedniej LSR • grupy defaworyzowane	• Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej. • Spotkania informacyjne dla potencjalnych beneficjentów • Newsletter LGD • Przekazanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich. • Doradztwo w biurze LGD • Doradztwo telefoniczne • Przekazanie informacji do urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej celem dotarcia do grup defaworyzowanych • informacje na stronach poszczególnych gmin i na stronie LGD	• Wskaźniki dla kampanii przed każdym konkursem • organizacja spotkań w poszczególnych gminach dla potencjalnych wnioskodawców (w całym okresie min. 20 spotkań) • informacje na stronach internetowych poszczególnych urzędów gmin i na stronie LGD • Przekazanie informacji do min. 3 Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich • Uruchomienie	Wskaźniki dla kampanii przed każdym konkursem • Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców - dotarcie do min. 500 odbiorców • Zapewnienie złożenia wniosków przez min. 40 wnioskodawców w całym okresie

					newsletteru LGD i rozesłanie go każdorazowo do min. 100 odbiorców • Udzielenie doradztwa dla min. 80 wnioskodawców w całym okresie	
Od I/II połowy 2016 do końca realizacji strategii po każdym konkursie	Poinformowanie wnioskodawców o wynikach konkursu	Informowanie nt. wyników konkursu	Wnioskodawcy w danym konkursie	• Newsletter LGD • informacja na stronie LGD	• informacja na stronie LGD • rozesłanie Newsletteru każdorazowo do min. 100 odbiorców	• Poinformowanie wnioskodawców
II połowa 2017 i w kolejnych latach do czasu zakończenia realizacji LSR	Podsumowanie zrealizowanych działań, promocja LSR	Podsumowanie kolejnych lat wdrażania LSR	Dotychczasowi wnioskodawcy Potencjalni wnioskodawcy Dotychczasowi odbiorcy operacji Potencjalni odbiorcy operacji	• Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej • Newsletter LGD • Informacja na stronie LGD • artykuły w lokalnej prasie • ankiety monitorujące skierowane do wnioskodawców	<u>Wskaźniki dla każdorazowego badania po pojedynczym konkursie</u> • rozesłanie Newsletteru każdorazowo do min. 100 odbiorców • zamieszczenie 7 artykułów w lokalnej prasie • zamieszczenie 1 informacji na stronie internetowej LGD • liczba ankiet monitorujących (min. 4) <u>Wskaźniki dla badania po pojedynczym konkursie</u> • Cykliczne podsumowanie wdrażania LSR • Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców - dotarcie do min. 500 odbiorców	
Od II połowy 2017 do końca realizacji Strategii każdorazowo	Pozyskanie informacji zwrotnej dotyczącej oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem przeprowadzenia ew.	Badanie satysfakcji wnioskodawców dot. jakości pomocy świadczonej przez LGD na etapie przygotowania	Wnioskodawcy w poszczególnych zakresach operacji.	• Ankiety skierowane drogą elektroniczną na adresy e-mail Wnioskodawców	<u>Wskaźniki dla badania jakości po pojedynczym konkursie:</u> • Liczba ankiet skierowanych drogą elektroniczną <u>Wskaźniki dla badania jakości po pojedynczym konkursie:</u> Dotarcie do min. 4 osób	

po zakończeniu konkursu	korekt w tym zakresie, np. dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy, doskonalenia umiejętności komunikacyjnych.	wniosków aplikacyjnych o wsparcie projektowanych działań.			na adresy wnioskodawców: 4	
2023 rok	Podsumowanie wdrażania strategii	Kampania informująca o zrealizowanych operacjach i podsumowująca cały okres wdrażania LSR	Wnioskodawcy Odbiorcy operacji	• Artykuły na stronie internetowej LGD. • Bezpłatny biuletyn LGD w wersji papierowej • Newsletter LGD • informacje na stronach poszczególnych gmin i na stronie LGD • artykułu w lokalnej prasie • Spotkania podsumowujące	• organizacja spotkań w poszczególnych gminach dla potencjalnych wnioskodawców (w całym okresie min. 20 spotkań) • informacje na stronach internetowych poszczególnych gmin i na stronie LGD • rozesłanie Newsletteru każdorazowo do min. 100 odbiorców • zamieszczenie 7 artykułów w lokalnej prasie • zamieszczenie 7 informacji na stronie internetowej LGD	• podsumowanie wdrażania LSR • promocja zrealizowanych działań • Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców - dotarcie do min. 500 odbiorców

Źródło: Opracowanie własne

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu

Zaplanowane działania komunikacyjne oraz wykorzystane środki przekazu podlegają będą okresowej analizie pod kątem skuteczności (osiągnięcia zakładanych efektów) oraz efektywności, czyli analizy wysokości nakładów ponoszonych na działania komunikacyjne w odniesieniu do uzyskiwanych efektów. Biuro zakłada także uzyskiwanie informacji zwrotnej od grup docelowych poszczególnych działań komunikacyjnych. W sytuacji, gdy Biuro LGD stwierdzi, że podejmowane działania nie przynoszą zakładanego efektu, możliwe będzie wdrożenie innych rozwiązań, np. zastąpienie jednego kanału innym lub zmodyfikowanie danego środka przekazu.

Biorąc pod uwagę planowaną wielkość środków przeznaczonych na realizację planu komunikacji (20 000 zł) należy uznać, że dotarcie każdorazowo do kilkuset odbiorców odbywać się będzie przy znikomych nakładach finansowych.

Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji:

Plan komunikacji przewiduje działania dotyczące zbierania informacji o funkcjonowaniu LGD oraz poziomu zadowolenia z wdrażania LSR. W przypadku sygnałów dot. niezadowolenia z poziomu obsługi LGD lub sposobu przeprowadzenia operacji, konieczne będzie wdrożenie środków zaradczych, np. wyjaśnienia/sprostowania na spotkaniach, pozyskanie informacji przez pracowników biura LGD bezpośrednio od wnioskodawców/odbiorców/uczestników działań, przeprowadzenie szerszych badań ankietowych w celu ustalenia, czy był to przypadek incydentalny, czy może jest to wina niesprawnego systemu. Po analizie informacji możliwe będzie ustosunkowanie się do uwag i zastrzeżeń i wyciągnięcie wniosków na przyszłość, by zapewnić zadowalające funkcjonowanie komunikacji w ramach LSR.

Budżet na działania komunikacyjne

Zaplanowano przeznaczenie 20 000 zł na realizację planu komunikacji. Kwota nie jest zawyżona, ponieważ doświadczenie pracowników biura wskazuje, że większość podejmowanych działań to działania praktycznie bezkosztowe - główny nacisk położono na komunikację za pośrednictwem Internetu - artykuły, ogłoszenia, ankiety zamieszczane na stronach internetowych LGD i urzędów gmin, rozsyłanie informacji drogą mailową, przekazywanie tradycyjnych ogłoszeń do urzędów gmin czy Urzędów Pracy celem wywieszenia tabliczek ogłoszeń. Wybór tego rodzaju środków przekazu wynika z analizy danych zebranych na etapie ankietyzacji. Realizacja planu komunikacji zostanie pokryta ze środków przeznaczonych na koszty bieżące.

.....
Przewodniczący Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków – Teresa Sznajder

ADW. IŚLAWSKA GRUPA DZIAŁANIA
"E.O.CENOMA"
32-820 Szczurowa, ul. Rynek 4
tel/fax 014 671 40 70
NIP 669-187-23-61 REGON 140271162

